

INFORMATIVNO-POLITIČKI TIJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HRVATSKA RIJEČ

ISSN 1451-4257

BROJ
600

Subotica, 3. listopada 2014. Cijena 50 dinara

XIV. FESTIVAL BUNJEVACKI PISAMA
»TU SU MOJI DOBRI LJUDI«

SUSRET GOSPODARSTVENIKA
SRBIJE I HRVATSKE

ELEKTORSKE PRIJAVE
NA POTVRĐIVANJU

BERBA KUKURUZA
DOBAR ROD, NISKA CIJENA

INTERVJU
IVANA ČIRKOVIĆ

IDENTITETSKI PRIJEPORI I KRVNA ZRNCA

VOJVODANSKA Svaštara

AKCIJA!

SG

internet

već od
649 din

TIPPNET

SUBOTICA

KARADORDEV PUT 2

TEL: 024/555765

WWW.TIPPNET.RS

Јавно комунално предузеће „Суботицaгaс“ • Суботица
Szabadkai Gázművek Kommunális Közvéllalat • Szabadka
Javno komunalno poduzeće „Suboticaplin“ • Subotica

Za Vaš topli dom

24000 Subotica, Jovana Mikića 58

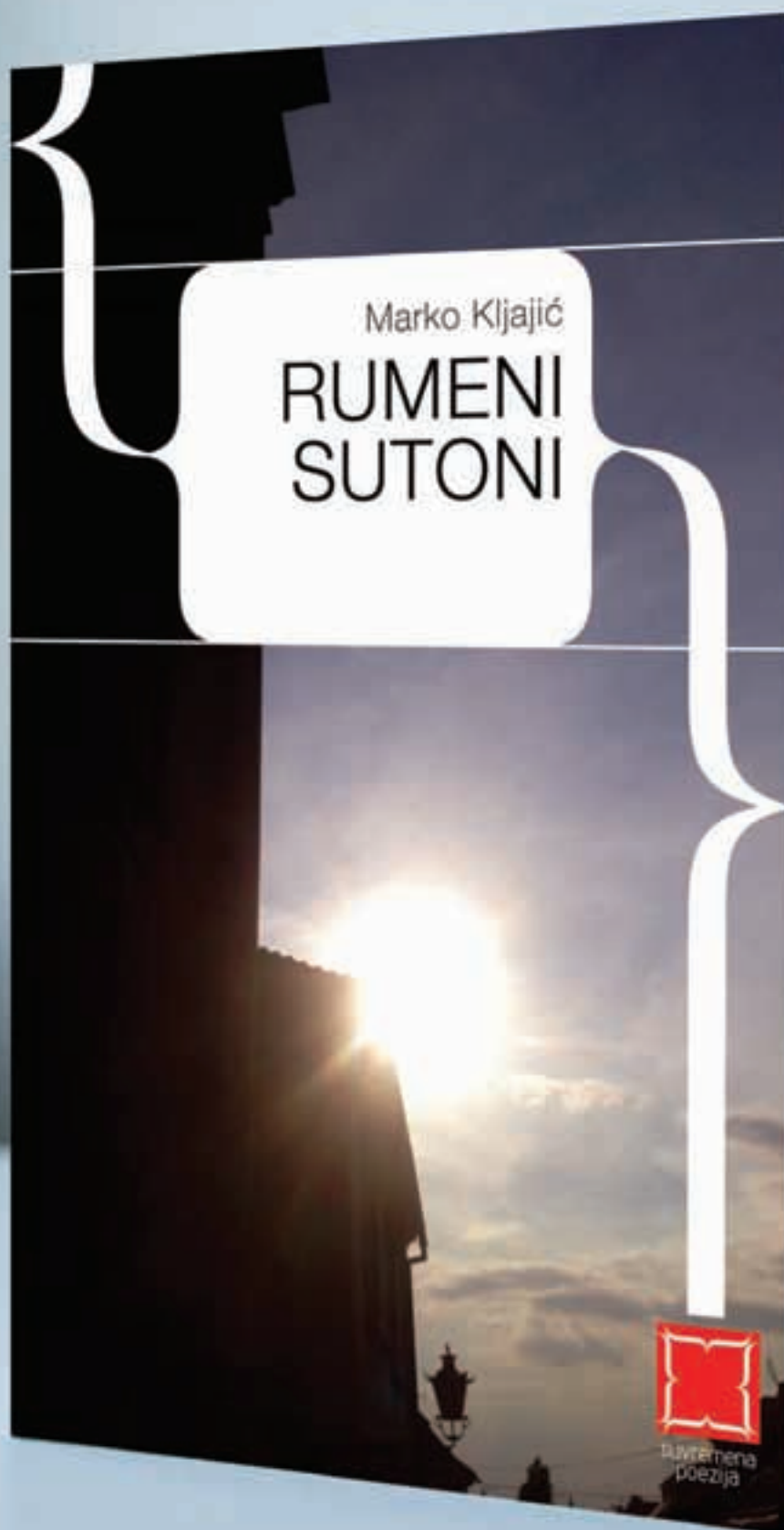
tel: 024/641-200, fax: 024/641-220

Dežurna služba : 024/641-211

***Lijepa lica dobre književnosti!
Nova knjiga u nakladi NIU »Hrvatska riječ«.***

Knjiga se može nabaviti u NIU »Hrvatska riječ« po cijeni od 300 dinara.

AKTUALNO

Izbori za HNV 2014.

Elektorske prijave na potvrđivanju.... 6

TEMA

Znanstveno-stručni okrugli stol održan u Subotici

Odgovori znanosti na »bunjevačko pitanje«..... 8-10

Tomislav Stantić, nositelj Zajedničke liste hrvatskih udruga

Na izbornoj listi – najkompetetniji. 14-15

INTERVJU

Ivana Ćirković

Nužno je uključivanje organizacija civilnog društva..... 12-13

SUBOTICA

Kadriranje u javnim poduzećima

Odzvonilo partokraciji?..... 19

ŠIROM VOJVODINE

Književna, pjevačka, plesачka večer *Urbanih Šokaca***Biti s drugima i biti ono što jesi 24**

KULTURA

Festival bunjevački pisama 2014.

Najbolja pjesma: Tu su moji dobri ljudi..... 32-33

SPORT

Ana Miković, državna pionirska prvakinja u veslanju

Šampionski naslov je nagrada za uloženi trud 55

Tjedni mozaik

Protekli tjedni bili su obilježeni polemikama bunjevačko-hrvatskim i samo-bunjevačkim u koju se na jedan prilično neshvatljiv način uključio i subotički gradonačelnik. Zabranom korištenja Plave vijećnice za održavanje jednog znanstveno-stručnog skupa gradonačelnik **Maglai** se stavio otvoreno na jednu stranu u jednom nacionalno-političkom sporu koji traje već predugo i opterećuje obadvije strane uključene u njega. A prvi čovjek grada nikada se ne bi smio opredjeljivati za jedne, a protiv drugih u jednom višenacionalnom gradu pa makar ga na to navodili dnevno-politički razlozi i interesi i trenutačni odnos snaga u gradu.

Prvo i najvažnije zato što ne bi smio imati različite kriterije po kojima jednima odobrava, a drugima ne korištenje gradskih prostora. A između ostalog i zato jer, možda to gradonačelnik ne zna, u ovim političko-nacionalnim maglama na sjeveru Bačke, strane nikada nisu jednom za svagda određene. Bilo je tijekom proteklih desetljeća (ovisno o kurentnosti i unosnosti određenog opredjeljenja) Hrvata koji su postali Bunjevci, a i obrnuto tako da se »prebrojavanjem krvnih zrnaca«, kada su u pitanju bunjevački Hrvati, a uostalom i sve druge nacije, nikada ne može odrediti tko kojoj naciji pripada. Naime, postoje neki objektivni kriteriji po kojima se može određivati tko kojoj naciji pripada no ti kriteriji ni u kom slučaju nisu krvna zrnca već kulturne odrednice, a ono što određuje nacionalnu pripadnost jest prije svega subjektivni osjećaj pripadnosti određenoj naciji. I osim toga svatko zna da je danas pravo svakog da se nacionalno i politički opredjeljuje kako želi zagaranirano tako da nikome niti ne pada na pamet prebrojavati krvna zrnca. Osim, izgleda, gradonačelniku.

Osim identitetskih i političkih sporova protekli su tjedni bili obilježeni i sakupljanjem potpisa za elektore na izborima za novi saziv hrvatskog nacionalnog vijeća. Elektorske prijave su trenutačno na potvrđivanju u Ministarstvu državne uprave i lokalne samouprave i još uvijek ne postoji službena potvrda koliko koja lista je sakupila potpisa. Međutim prema neslužbenim podacima HNV će i u novom mandatu najvjerojatnije voditi ista opcija koja ga je vodila i u prethodnom sazivu.

J. D.

IZBORI ZA HNV 2014.

Elektorske prijave na potvrđivanju

Prema neslužbenim podacima Hrvatska lista dr. Slaven Bačić prikupila je oko devedeset elektora, a Zajednička lista hrvatskih udruga oko četrdeset elektora

Izbori za novi saziv Hrvatskog nacionalnog vijeća održat će se 26. listopada elektorskim putem, jer je na Posebnom biračkom popisu nedostajalo još oko osam tisuća potpisa pripadnika naše manjine za provođenje neposrednih izbora. U kojoj se mjeri ovaj broj potpisa na Posebnom biračkom popisu povećao, saznat ćemo ubrzo, nakon službene objave, jer se tijekom izborne kampanje za potpise elektora dvije liste – *Hrvatske liste dr. Slaven Bačić* i *Zajedničke liste hrvatskih udruga*, određeni broj ovdašnjih Hrvata upisivao i u Poseban birački popis. Podsjetimo, kampanja upisa pripadnika hrvatske zajednice u Poseban birački popis provedena je prije 4 godine, kada je upisano oko 16 tisuća Hrvata, a za održavanje izravnih izbora potrebno je oko 24 tisuće upisanih.

Prikupljanje potrebnih 60 ovjerenih potpisa za konkretne elektore spomenutih lista koje sudjeluju na sadašnjim izborima za novi saziv vijećnika HNV-a je završeno prošloga tjedna prema zakonskom roku. Elektorske prijave su podnijete na potvrđivanje Ministarstvu za državnu i lokalnu samoupravu i kako saznajemo iz neslužbenih izvora, jer do zaključenja ovoga broja našeg tjednika službeni podatci o broju potvrđenih elektora iz nadležnog ministarstva još nisu objavljeni, *Hrvatska lista dr. Slaven Bačić* je prikupila oko devedeset elektora, a *Zajednička lista hrvatskih udruga* oko četrdeset elektora.

Na predstojećoj elektorskoj skupštini bit će izabrano 29 novih vijećnika, nakon čega će svi izabrani vijećnici na konstitutivnoj sjednici birati predsjednika HNV-a, kao i potpredsjednike Vijeća na temelju teritori-

jalne zastupljenosti – iz Srijema, Podunavlja, Sombora i Subotice. Uslijedit će i izbor predsjednika Izvršnog odbora vijeća i članova IO, te izbor tajnika HNV-a.

Novi saziv HNV-a očekuje rad na rješavanju brojnih pitanja vezanih za boljitak ovdašnje hrvatske manjinske zajednice, počev od pitanja osiguranja udžbenika na hrvatskom jeziku za više i niže razrede, a na što se Srbija obvezala međudržavnim sporazumom ali nije ispunila, preko izjednačavanja hrvatske manjine u području informiranja s drugim manjinama, pa do garantiranih mjesta za Hrvate u republičkoj, pokrajinskoj i lokalnim skupštinama, što je ključni politički zahtjev hrvatske manjine prema službenom Beogradu.

Podsjetimo se još i da je Hrvatsko nacionalno vijeće, izabrano radi ostvarivanja prava na manjinsku samoupravu, a osno-

vano na temelju Zakona o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina iz 2002. godine, do sada birano na posrednim izborima.

Elektorska skupština za izbor članova prvog saziva HNV-a održana je 15. prosinca 2002. godine, u Subotici, kada je na sjednici bilo nazočno 198 elektora. Tada je izabrano 35 vijećnika, a prva konstitutivna sjednica HNV-a održana je 25. siječnja, također u Subotici. Na toj sjednici usvojen je Statut Vijeća, a za prvog predsjednika HNV-a izabran je **Josip Ivanović**.

Izbori za drugi saziv HNV-a, također su održani putem elektora. Na elektorskoj skupštini 6. lipnja 2010., u Subotici, 132 elektora izabralo je novih 29 vijećnika, a konstituirajuća sjednica održana je 26. lipnja, također u Subotici, kada je za predsjednika vijeća izabran **Slaven Bačić**.

Z. Sarić

PAJTIĆ PRIMIO RUŽICU GELO

Jačanje kapaciteta za korištenje fondova

Predsjednik Pokrajinske vlade dr. **Bojan Pajtić** primio je u utorak **Ružicu Gelo**, direktoricu sektora za međunarodne poslove Hrvatske gospodarske komore sa suradnicima. Ružica Gelo posjeduje značajno iskustvo koje je stekla i kao jedan od ovlaštenih pregovarača Vlade Republike Hrvatske s EU u oblasti poljoprivrede. Susretu koji je se bavio razvojem sela i poljoprivrede u Vojvodini prisustvovali su i **Branislav Bugarski**, pokrajinski tajnik za međuregionalnu suradnju i lokalnu

samoupravu i vršitelj dužnosti pokrajinskog tajnika za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo i **Siniša Lazić**, direktor Fonda Europski poslovi AP Vojvodine.

Pokrajina planira da do 2020. godine vojvođansko selo bude mnogo konkurentnije, naši seljaci bolje informirani i financijski jači. Istaknuto je da razvojnu šansu Hrvatske u okviru agrara ali i drugim oblastima trebamo vidjeti kao poticaj za zajedničke interese. Kako su gosti naveli, u tome treba imati u vidu da je u ovom poslu značajna pomoć

države. Vojvodina je već napravila korake u tom smislu, jer je stvorila institucije koje imaju ulogu ojačati postojeći privredni sustav. Razvojni fond, Garancijski fond, Fond za razvoj poljoprivrede, Fond za europske poslove i Fond za privlačenje stranih investicija predstavljaju značajan strateški okvir na putu jačanja gospodarstva i sela u našoj pokrajini. Sugovornici su konstatairali da bi nam iskustvo Republike Hrvatske u tom smislu moglo biti veoma značajno. Kako je istaknuto, Republika Hrvatska,

samo za oblast poljoprivrede, iz EU ove godine ima na raspolaganju 750 milijuna eura.

Sugovornici su se složili da je jačanje znanstvenih, stručnih i administrativnih kapaciteta koje Vojvodina primjenjuje u jačanju, poljoprivrede i unapređivanje sela od posebne važnosti za efikasno vođenje i svrsishodno korištenje pretpristupne pomoći, koja je planirana za Srbiju i koju naša zemlja treba što bolje iskoristiti.

www.vojvodina.org.rs

IDENTITETSKA PITANJA BUNJEVAČKIH HRVATA NEPOŽELJNA U GRADSKOJ KUĆI

Favoriziranje jedne i diskriminacija druge nacionalne zajednice

Predsjednik Hrvatskog nacionalnog vijeća Slaven Bačić je najavio je da će se žaliti Bruxellesu zbog diskriminacije hrvatske nacionalne manjine i upozorio da Srbija u identitetskim sporovima na relaciji Hrvati-Bunjevci mora ostati neutralna, a ne svrstavati se na bilo čiju stranu

Prošloga tjedna, premda je održavanje znanstveno-stručnog okruglog stola na temu *Identitetske sastavnice i prijepori bunjevačkih Hrvata* bilo uredno najavljeno i zatraženo njegovo održavanje u Plavoj vijećnici naprasno je usmenim putem gradonačelnik Subotice **Jenő Maglai** odlučio zabraniti korištenje tog prostora pod tornjem Gradske kuće.

Skup je, u organizaciji Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata u kojem su sudjelovali poznavatelji i istraživači bunjevačke kulturne i povijesne baštine iz Srbije, Hrvatske i Mađarske, održan u drugom prostoru, u Pastoralnom centru *Augustinianum*, a zabrana gradonačelnika Maglaia je izazvala oštre reakcije i osude predstavnika hrvatske zajednice koje su prenijeli brojni mediji.

Predsjednik Hrvatskog nacionalnog vijeća **Slaven Bačić** je najavio da će se žaliti Bruxellesu zbog diskriminacije hrvatske nacionalne manjine i upozorio da Srbija u identitetskim sporovima na relaciji Hrvati-Bunjevci mora ostati neutralna, a ne svrstavati se na bilo čiju stranu.

»Bunjevačko pitanje pokrenulo je favoriziranje jedne i diskriminaciju druge nacionalne zajednice«, ocijenio je Bačić za *Deutsche velle* i objasnio da »zabranjeni« skup nije bio organiziran da bi se politiziralo bunjevačko pitanje, već da se

na stručan i znantsveni način raspravlja o njemu.

MAGLAI: NISAM ODOBRIJO KORIŠTENJE PLAVE VIEĆNICE

Gradonačelnik Subotice Jenő Maglai je tijekom sjednice gradske Skupštine novinarima dao sljedeću izjavu o ovome povodu:

»Nije istina da sam zabranio održavanje tog znanstvenog skupa. Bit je sljedeća: podnesen je zahtjev za korištenje Plave vijećnice i u tom smislu nisam odobrio njezino korištenje za održavanje tog znanstvenog skupa. Moram reći, dok sam ja gradonačelnik Subotice i dok imam mogućnosti utjecati na tijek događaja, neću dopustiti prebrojavanje krvnih zrnaca građana Subotice i neću dopuštati da se prave okolnosti koje mogu dovesti do stvaranja tenzija u našem gradu. Svaka politička opcija može zastupati političke interese, Gradska kuća je dom državnog tijela lokalne samouprave i smatram da se u ovoj kući i instituciji ne bi trebalo događati nešto što može izazvati ozbiljne političke nesuglasice na lokalnu, a i širu.«

Na pitanje smatra li ovaj znanstveno-stručni skup političkim, Maglai je rekao:

»Ne želim se uplitati u to je li to politički ili znanstveni skup. Znae i sami da u posljednjih nekoliko tjedana ima dosta

tenzija po tom pitanju. Mislim da se bilo kakvo održavanje bilo kakvog skupa na tu tematiku može održati, ali ne u Grdskoj kući, nego na nekoj drugoj lokaciji. Gradska kuća kao institucija lokalne samouprave nije podesna za to.«

BAČIĆ: OTVORENO SVRSTAVANJE GRADONAČELNIKA SUBOTICE

Hrvatsko nacionalno vijeće, kao suosnivač Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, iznimno je neugodno bilo iznenađeno usmenom odlukom gradonačelnika Subotice **Jenőa Maglaija** od 24. rujna 2014. da ne dozvoli korištenje Plave vijećnice Gradske kuće u Subotici 26. rujna 2014. za održavanje stručno-znanstvenoga skupa o identitetu Bunjevaca, unatoč tomu što je dvorana unaprijed rezervirana i tema skupa najavljena«, navodi se u priopćenju HNV-a.

»Iako je to učinio pod izlikom nemiješanja u identitetske i političke sporove između Bunjevaca koji se osjećaju Hrvatima i onih koji niječu svoje hrvatsko podrijetlo, ukazujemo da se gradonačelnik na ovaj način zapravo otvorio na stranu onih Bunjevaca koji se ne osjećaju Hrvatima, budući da je u istoj dvorani 14. kolovoza 2014. održan panel o usmenom narodnom blagu, običajima i tradi-

cijama bačkih Bunjevaca, u organizaciji KUD-a *Bunjevka* iz Subotice, te privremene uprave Bunjevačkoga nacionalnog vijeća«, kaže se u priopćenju.

U priopćenju se naglašava »da se zabrana gradonačelnika ne odnosi na politički skup, već je uglednim sveučilišnim profesorima i doktorima znanosti iz Hrvatske, Mađarske i Vojvodine zabranjeno da iznesu stručna saznanja i argumentaciju o podrijetlu i identitetu Bunjevaca u Grdskoj kući, koja bi trebala biti dom svih Subotičana i svih etničkih zajednica u gradu za kojega je pisac povijesti grada **István Iványi** svojedobno kazao da je uloga Bunjevaca u njegovoj povijesti toliko dominantna da je formirala svekoliki karakter grada, običaje i ondašnji život«.

»Zato je zabrana korištenja Plave vijećnice, u kojoj se inače održavaju okrugli stolovi, paneli i predstavljanja knjiga o različitim pa i političkim temama, tim više ponižavajuća ne samo za zajednicu bunjevačkih Hrvata već i za Suboticu, jer proizlazi da više uvažavanja imaju članovi mjesnih KUD-ova i raspuštenih nacionalnih vijeća nego sveučilišni profesori i doktori znanosti, što, nažalost, govori u prilog stajalištima o sve većoj provincializaciji Subotice«, zaključuje se u priopćenju koje potpisuje dr. sc. Slaven Bačić, predsjednik HNV-a.

H.R.

ZNANSTVENO-STRUČNI OKRUGLI STOL IDENTITETSKE SASTAVNICE I PRIJEPORI BUNJEVAČKIH HRVATA ODRŽAN U SUBOTICI

Odgovori znanosti na »bunjevačko pitanje«

*»Bunjevačko pitanje«
je ponajprije političko
pitanje, a od velike je
važnosti da se nastave
znanstvena tematizira-
nja i istraživanja vezana
za identitet bunjevačkih
Hrvata, zaključeno je,
među ostalim, na okru-
glom stolu*

U organizaciji Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, prošloga je petka u Pastoralnom centru *Augustinianum* u Subotici održan znanstveno-stručni okrugli stol sa temom *Identitetske sastavnice i prijepori bunjevačkih Hrvata*. Ovaj je skup zapravo predstavljao subotičku sesiju sa trodnevnog znanstvenog skupa *Bunjevci u vremenskom i prostornom kontekstu*, koji je održan u studenom 2012. godine na Filozofskom fakultetu u Zagrebu i koji je priređen povodom završetka petogodišnjega znanstvenoistraživačkog projekta *Identitet i etnokulturno oblikovanje Bunjevaca*, što ga je realizirao Odsjek za etnologiju i kulturnu antropologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

U radu prošlotjednog skupa u Subotici sudjelovalo je osam znanstvenika i stručnjaka iz Srbije, Hrvatske i Mađarske koji su se u svojem dosadašnjem radu bavili poviješću, kulturnom baštinom i identitetskim pitanjima bunjevačkih Hrvata.

DUHOVNE POVEZNICE VIDLJIVE I DANAS

U uvodnom izlaganju, prof. dr. sc. **Milana Černelić** s Odsjeka za etnologiju i kulturnu antropologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, govorila je o doprinosu etnologije proučavanju bunjevačkog identiteta i etnogeneze. Ona je ukazala na procese koji su utjecali na oblikovanje Bunjevaca u prepoznatljivu (sub)etničku skupinu, koja uslijed brojnih povijesnih okolnosti

danas živi na području više država – Hrvatske, BiH, Mađarske i Srbije.

Jezične podudarnosti, nazivi i običaji kao i drugi elementi duhovne kulture Bunjevaca, nasuprot onima materijalne,

održali su se duže i otuda na različitim udaljenim stranama postoje i danas zajednički kulturni elementi prema kojima se prepoznaju. Naseljavajući kroz povijest različite državno-pravne sustave, socio-kulturne sre-

ODGOVORE TREBA DATI ZNANOST

Hrvatski veleposlanik u Beogradu **Gordan Markotić** je kazao kako je pitanje identiteta bunjevačkih Hrvata pitanje koje treba raspravljati znanost, a ne politika. »Znanost treba dati odgovore na pitanja o identitetu bunjevačkih Hrvata. Naravno da pri tome ne znači da se netko ne može izjašnjavati kako on to želi, ali je znanost ta koja treba ponuditi rješenja, a na ljudima je hoće li te odgovore prihvatiti ili ne. Meni je žao što danas nisam u Gradskoj kući, kao što to biva kada sam u Subotici, ali s druge strane drago mi je da smo se skupili u ovolikom broju, što svjedoči o zanimanju za ovu temu i njezinom znanstvenom aspektu«, rekao je Markotić dodavši kako se pitanja koje muče hrvatsku i druge manjine mogu rješavati samo dijalogom, znanstvenih pristupom i ozbiljnošću u radu.

dine, podneblja i ekosustave, bunjevačke zajednice bile su izložene mnogim akulturacijskim i asimilacijskim procesima, što je rezultiralo različitim razinama njihovog identiteta. »Primjerice, Bunjevci su u mletačkoj Dalmaciji u 18. stoljeću, u pravnom, društvenom, gospodarskom i kulturnom smislu, najviše zadržali od svog pastoralno-patrijarhalnog vlašskog naslijeđa, dok u isto vrijeme u južnoj Ugarskoj već jasno poprimaju karakter agrarne zajednice sa svim elementima panonskog kulturnog areala. Premda je njihov stariji kod najjači u dalmatinskoj unutrašnjosti, ondje je bunjevački identitet najslabiji. Nasuprot tome, u podunavskoj dijaspori bunjevački identitet je najjači, do razine nacionalnog određenja«, navela je Černelić.

Ona je ovom prilikom najavila i izlazak zbornika sa zagrebačke sesije ovoga interdisciplinarnog skupa posvećenog identitetu Bunjevaca.

»Ovaj zbornik osim znanstvenoga ima i posebno nacionalno i društveno značenje na najmanje dvije razine. Jedno s obzirom na važnost multiregionalnih studija u općim eurointegracijskim procesima, a drugo zbog višedesetljetne krajnje osjetljivosti pravnog i političkog položaja ove hrvatske manjinske skupine izvan Hrvatske. To naime nije samo pitanje koje treba objektivno sagledati u znanstvenom pogledu nego rezultate istraživanja treba kon-

POLITIKANSTVO SRPSKIH ZNANSTVENIKA

Povjesničar dr. sc. **Slaven Bačić** je govorio na temu *Suvremena srpska znanost o Bunjencima*. Kako je ocijenio, zajedničko stajalište srpskih povjesničara, iako se radi o znanstvenim ili stručnim radovima, jest ideološki upadljivo naglašavanje kako Bunjevci nisu Hrvati.

»Također se ističe da su Bunjevci pokatoličeni Srbi.

se prešućuju hrvatska literatura i, nazovimo ih tako, prohrvatska stajališta o Bunjencima. Također, brojne su faktografske pogreške zbog nepoznavanja povijesti ovdašnjih Bunjevaca iz čega proistječu jednostrana tumačenja izvora i događaja. Naglašeno je politikanstvo i ostrašćenost«, ukazao je Bačić.

Bačić je naveo i kako ključne srpske znanstvene i kulturne institucije – Srpska akademija znanosti i umjetnosti i

vati, prije svega u Hrvatskoj i na taj način razobličavati ih kao politikantske i nedovoljno stručne. Tim radovima u Hrvatskoj danas općenito nije posvećeno dovoljno pozornosti«, zaključio je Bačić.

OŽIVLJAVANJE NAPUŠTENIH PARADIGMI

Dr. sc. **Mario Bara** s Instituta za migracije i narodnosti u Zagrebu izlagao je na temu

Uočljiva je i tvrdnja da do stvaranja Jugoslavije nema hrvatske svijesti među bačkim Bunjencima, što nije točno jer je dovoljno iščitati novine 'Neven'. Vidljiva

Matica srpska podupiru projekte Bunjevaca nehrvata, dok s druge strane ni na koji način ne pomažu projekte Bunjevaca koji se deklariraju Hrvatima.

Konstruiranje identiteta: bački Bunjevci i različite paradigme o podrijetlu i suvremenom identitetu. On je ustvrdio kako Bunjevci koji se ne smatraju Hrvatima u procesu oblikovanja »bunjevačke nacije« nastoje oživjeti napuštene paradigme u kojima se traže temelji samobitnosti Bunjevaca kao naroda koji nema etničke veze s Hrvatima.

»Jedna od tih paradigmi je da Bunjevci imaju dačko podrijetlo. To je jedan od primjera traženja svojih korijena u antičkim narodima, odnosno nastoji se povijest Bunjevaca u Podunavlju pokazati kao jedna posebna autohtona etnogeneza«, kazao je Bara.

Naglasio je kako se razgraničenje Bunjevaca koji se ne smatraju Hrvatima i Hrvata

SENZIBILIRANJE HRVATSKE JAVNOSTI

Milan Bošnjak iz Državnog ureda za Hrvate izvan Hrvatske je kazao kako je to tijelo prepoznalo važnost ponovnog aktualiziranja teme vezane za identitet Bunjevaca u Hrvatskoj. »Smatramo da je jako važno da se u Hrvatskoj na jedan afirmativan i proaktivan način govori o identitetu Hrvata koji žive u Vojvodini. Stoga namjeravamo u studenom organizirati jedan okrugli stol jer vjerujemo da će i to biti potpora kako razumijevanju situacije u Srbiji, a isto tako snažan poticaj hrvatskoj zajednici da i dalje radi u segmentu osnaživanja vlastitoga identiteta.«

struktivno promotriti s aspekta hrvatske vanjske politike i politike spram hrvatskih dijaspor-skih zajednica, te ako je ikako moguće, primijeniti ih u praksi«, kazala je Černelić.

je i teza kako do kroatizacije Bunjevaca dolazi nakon stvaranja Jugoslavije pod utjecajem Katoličke crkve. Sljedeća značajka jest isključivost i jednostranost u razmatranju tema: u potpunosti

»Srpski autori koji podržavaju samosvojnost Bunjevaca gotovo po pravilu pripadaju desnim strujama. Mislim da je ove radove, iako su sa znanstvene podloge vrlo slabi, veoma važno pozna-

nastoji pojačati suprotstavljanjem bunjevačkih subetničkih identitetskih sastavnica hrvatskom nacionalnom identitetu. »Nastojanja da se iz subetničke osnove bačkih Hrvata Bunjevaca i njihovih govora, koji pripadaju jednom od najraširenijih hrvatskih dijalekata, standardizira novi jezik i oformi nova nacija sukobljavaju se sa znanstvenim spoznajama i demokratskim standardima u odnosima prema nacionalnim manjinama«, smatra Bara.

NIJEKANJE HRVATSTVA

Ravnatelj ZKVH-a **Tomislav Žigmanov** govorio je o nijekanju hrvatstva Bunjevaca u Zborniku radova sa simpozijuma *O Bunjevcima* koji je održan u Subotici 2006. godine u organizaciji Bunjevačkog nacionalnog vijeća i Srpske akademije znanosti i umjetnosti.

ologiji. U brojnim radovima hrvatstvo će se pojavljivati kao neka vrsta stranog uzurpatorskog čimbenika u samobitnosti Bunjevaca«, ocijenio je Žigmanov.

Osim navedenih stručnjaka i znanstvenika, u radu okruglog stola sudjelovali su i doc. dr. sc. **Živko Gorjanac** (*Neke svojstvenosti bunjevačkoga dijalekta u Bajskom trokutu u Mađarskoj*),

Ljubica Vuković Dulić (*Prilog sagledavanju naivnoga slikarstva Bunjevaka u kontekstu naivne umjetnosti XX. stoljeća*), **Katarina Čeliković** (*Analitički prikaz etnografskih sadržaja u 'Subotičkoj Danici'*) i dr. sc. **Jasminka Dulić** (*Korelati nacionalnog identiteta bunjevačkih Hrvata*).

Okrugli stol u Subotici organiziran je temeljem dogovora o suradnji ZKVH-a i Katedre za manjinske zajednice i kulture Odsjeka za etno-

se Srbije i Hrvatske, jedan je od zaključaka kojega su donijeli sudionici okruglog stola. Temeljem je znanstvenih kriterija, rezultatima istraživanja unutar više znanstvenih disciplina i interdisciplinarnim pristupima utvrđeno da su Bunjevci dio hrvatskog naroda te da ih s matičnim narodom vežu jake spona – od prostora iz kojeg su se doseljavali, zatim etnički markeri (jezik, običaji, vjera), njihovi govor (novosokavski ikavski) kao i brojni kulturni atributi, zaključeno je na skupu. Ocijenjeno je kako su na djelu nastojanja od strane državnih tijela i institucija Republike Srbije da se iz subetničke osnove bunjevačkih Hrvata u Bačkoj zasnuje nova nacija, što se sukobljava sa znanstvenim spoznajama i demokratskim standardima u odnosu prema nacionalnim manjinama. Zaključeno je i kako je od

»BUNJEVAČKO PITANJE« NIJE TEMA MMO-A

Predsjednik DSHV-a **Petar Kuntić** je u raspravi u sklopu okruglog stola ukazao na neizvjesnost glede otvaranja »bunjevačkog pitanja« na skorašnjoj sjednici Međuvladinog mješovitog odbora (MMO) između Srbije i Hrvatske. »Nažalost, kao ni nekoliko prijašnjih puta 'bunjevačko pitanje' neće biti tema. Zato jer ima 33 teme koje su problemi. Mi smo bili zamoljeni iz matične države da ne stavljamo to pitanje dok je Hrvatska ulazila u Europsku uniju. Sada je Hrvatska u EU i sada se nadamo da će ta tema doći na red«, rekao je Kuntić.

U ovom Zborniku, kako je ukazao, vidljivo je delegitimiranje poveznica na hrvatstvo i legitimiranje samoidentifikacijskih sastavnica uz proizvodnju sadržaja sjećanja budući da je najvećim dijelom riječ o prilogima iz povijesti.

»U Bunjevaca nehrvata vidljiv je izostanak znanstvenog samotematiziranja u jednom ozbiljnijem i bogatijem obliku. Bunjevci nehrvati su danas samostalna, priznata manjinska zajednica. Imaju razvijene identitetske resurse, ali su oni nastali uz presudan utjecaj državnih struktura te snažno antihrvatstvo u ide-

ologiju i kulturnu antropologiju na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Na njemu su, među ostalim, bili nazočni i veleposlanik Hrvatske u Beogradu Gordan Markotić sa suradnicima, konzul **Dragan Đurić** sa suradnicima, predstavnik Ureda za Hrvate izvan Hrvatske Milan Bošnjak sa suradnicima i ravnatelj Hrvatske matice iseljenika **Marin Knezović**.

ZAKLJUČCI

Bunjevačko pitanje je ponajprije političko pitanje koje uvelike opterećuje odno-

velike važnosti da se nastave znanstvena tematiziranja sastavnica i prijedora identiteta bunjevačkih Hrvata, kao i da bi bilo dobro da i nadalje u istraživanja budu uključeni znanstvenici i znanstvene institucije iz Hrvatske.

Očekuje se da Republika Hrvatska snažnije podupre takve napore, a da se na političkome planu u bilateralnim odnosima dosljedno i jasno zalaže glede sprečavanja umjetne podjele Hrvata u Srbiji, zaključeno je na okruglom stolu.

Davor Bašić Palković

JEDNIM DEKRETOM GRADOM

Doma

Opisujući u svojoj knjizi *Iz života češkog društva* plećkuše (alapače, opajdare, čošarke) **Josef Škvorecký** eufemistički ih je nazvao gospodama koje pušeći raspravljaju o temama od općeg interesa.

Lutajući jednom kroz šumu, jedan od Štrumpfova svojim je plavim drugovima rekao: »Nismo se mi izgubili, samo ne znamo gdje smo«.

Uređujući prije godinu dana izložbu studenata Akademije umjetnosti u Novom Sadu, direktor Kulturnog centra u tom gradu **Andrej Fajgelj** s uspješnim ishodom zatražio je da se s nje ukloni slika **Danijele Tasić** na kojoj je prikazana osoba bez lica koja na raspelu u rukama drži svežnjeve novca, obrađujući taj svoj čin riječima kako se nipošto ne radi o cenzuri.

RAZLIKA JE U SUŠTINI

Pridružujući se ovoj neobičnoj družini, gradonačelnik Subotice

GRADONAČELNIK SUBOTICE PRIBAVIO SEBI NOVO ZVANJE

Jenő i njegovo pravo

Gradonačelnik Maglai, nešto poput doktora Jekylla, za ovu se prigodu preobrazio u domara Gradske kuće koji je u znanstvenom skupu prepoznao opasnost od prebrojavanja krvnih zrnaca i na temelju toga donio jedinu ispravnu odluku da ne zabrani, ali i ne odobri njegovo održavanje u plavoj dvorani

Jenő, kao dobar poznavatelj južnoslavenskih jezika, dao je nedavno novi doprinos bogatoj zbirci semantičkih sinonima kojima podjednako obiluju i hrvatski i crnogorski, i bošnjački i srpski. Komentirajući, naime, priopćenje Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata glede otkazivanja znanstvenog skupa »Identitetske sastavnice i prijepori bunjevačkih Hrvata« s ranije rezerviranog mjesta gradonačelnik je rekao: »Nije istina da sam zabranio održavanje znanstvenog skupa. Suština je sljedeća. Podnijet je zahtjev za korištenje plave dvorane i u tom smislu nisam odobrio korištenje plave dvorane za održavanje tog znanstvenog skupa.«

Ako se – poput primjera Škvoreckog, Štrumpfova i Fajgelja – gradonačelnika pokušava pravilno razumjeti, postoji suštinska značenjska razlika među izrazima »zabraniti« i

»neodobriti«. Drugim riječima, time što prošloga petka nije odobrio održavanje znanstvenog skupa u plavoj dvorani Gradske kuće gradonačelnik nipošto nije zabranio njegovo održavanje na istome mjestu. To što su, međutim, organizatori i njihovi gosti krivo razumjeli ove suštinski različite glagole i što su se zbog toga preselili u *Augustinianum* nije do gradonačelnika nego do njihovog nepoznavanja materinskog jezika.

NI A NI B NEGO O

A što je, zapravo, gradonačelnika potaknulo da se odluči na jedan ovako odgovoran potez? Ne želeći javnost ostaviti zinućih usta i zblenutog pogleda, Jenő Maglai transparentno je znatizeljnim poslenicima javne riječi objasnio: »Moram vam reći da dok sam ja gradonačelnik Grada Subotice i dok

sam u mogućnosti utjecati na tokove događaja, neću dopustiti da se prebrojavaju krvna zrnca građana Subotice i neću dopustiti da se prave takve okolnosti koje mogu dovesti do tenzija na teritoriju Grada Subotice(...) Gradska kuća je faktički dom jednog tijela lokalne samouprave i smatram da se u ovom domu-instituciji ne bi trebalo dešavati takve stvari koje mogu izazvati ozbiljne političke nesuglasice na lokalnu a i širu.«

U tom smislu, a i šire, gradonačelnik Maglai, nešto poput doktora Jekylla, za ovu se prigodu preobrazio u domara Gradske kuće koji je u znanstvenom skupu prepoznao opasnost od prebrojavanja krvnih zrnaca i na temelju toga donio jedinu ispravnu odluku da ne zabrani, ali i ne odobri njegovo održavanje u plavoj dvorani. E sad, je li gradonačelnik u dr. sc. **Mariju Bari** s ekstremnog Instituta za migracije i narodnosti u Zagrebu prepoznao Nosferatua, u dr. sc. **Milani Černelić** s kontroverznog Odsjeka za etnologiju i kulturnu antropologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu vidio Mircallu Karnstein osobno ili mu se veleposlanik **Gordan Markotić** iz opscenog Veleposlanstva Republike Hrvatske u Beogradu učinio kao sam grof Vurdalak zna jedino majordom Gradske kuće.

Treba, zapravo, razumjeti Jenőa Maglaja, jer mu svakako nije lako bilo donijeti odluku da u plavu dvoranu Gradske kuće ne odobri ulazak čudne diplomatsko-znanstvene skupine, ne zabranjujući im istodobno da raspravljaju u nekoj drugoj zgradi u kojoj nema vlasničke ovlasti. Navikao je, naime, novoustanovljeni domar Gradske kuće da u plavoj dvorani odobrava održavanje isključivo skupova na kojima se krvna zrnca ne prebrojavaju kao što je to bio slučaj, recimo, 14. kolovoza ove godine na panel-konferenciji *Usmeno narodno blago, običaji i tradicija bački Bunjevaca*. Namjesto njih taj je posao u velikoj vijećnici Gradske kuće godinu dana ranije (25. studenoga 2013.) uradio diplomirani predsjednik Srbije **Tomislav Nikolić** pravorijekom po kom Bunjevci nisu ni Srbi ni Hrvati, »već autentična slovenska narodnost koja ima sve atribute posebnosti i jedinstvenosti, svoj kulturni identitet, folklor i istorijsko nasleđe«.

Razlika je jedino u tome što je Jenő Maglai tada bio domaćin, a ne domar, a Tomislav Nikolić, kao osvjedočeni mecena Bunjevaca, osoba sa zavidnim iskustvom u oblasti koja se kreće u relacijama između literature o Savi Savanoviću i medicinske znanosti o tipovima krvi.

Z. R.

IVANA ČIRKOVIĆ, DIREKTORICA KANCELARIJE ZA SURADNJU S CIVILNIM DRUŠTVOM
VLADE REPUBLIKE SRBIJE

Nužno je uključivanje organizacija civilnog društva

Ono što nedostaje jeste strateški okvir, na kome Kancelarija za suradnju s civilnim društvom intenzivno radi od početka 2014. godine.

Razgovor vodila:
Jasminka Dulić

Nedavno je u beogradskom Medija centru predstavljen dokument Smjernice za uključivanje organizacija civilnog društva u proces donošenja propisa, a koji je koncem kolovoza usvojila Vlada Srbije na inicijativu Kancelarije. O tome i o drugim pitanjima vezanim uz funkcioniranje organizacija civilnog društva u Srbiji razgovarali smo s direktoricom Kancelarije za suradnju s civilnim društvom Vlade Republike Srbije Ivanom Čirković.

HR: Koji su osnovni ciljevi tog dokumenta?

Smjernice za uključivanje organizacija civilnog društva u proces donošenja propisa je prvi propis ove vrste koji definira principe, standarde i razine sudjelovanja organizacija civilnog društva u postupcima pripreme, donošenja i praćenja primjene propisa. Ovaj propis, nastao na inicijativu Kancelarije za suradnju s civilnim društvom Vlade Republike

Srbije, predstavlja početak za unapređenje regulatornog okvira za sustavnu suradnju organizacija civilnog društva i državnih tijela. Osnovni cilj Smjernica je da tijela državne uprave kao standardnu proceduru u svom radu uvedu uključivanje organizacija civilnog društva na svim razinama donošenja, primjene i nadzora primjene propisa.

HR: Je li danas zakonski okvir u Srbiji odgovarajući za opstanak i rad organizacija civilnog društva?

Republika Srbija ima veoma dobar regulatorni okvir za rad i razvoj organizacija civilnog društva. Ono što nedostaje jeste strateški okvir, na kome Kancelarija za suradnju s civilnim društvom intenzivno radi od početka 2014. godine. U procesu je izrada prve Nacionalne Strategije za poticajno okruženje za razvoj civilnog društva u Republici Srbiji za period 2014.-2018. godine, kojom će se definirati glavne oblasti, ciljevi i mjere.

HR: Kako se odvija ovaj proces?

Proces izrade Nacionalne strategije je od samog početka veoma transparentan i inkluzivan i započet je koncem veljače 2014. godine velikom nacionalnom konferencijom *Uključite se - Kakvo civilno društvo želite?* Konferencija je okupila preko 300 predstavnika organizacija civilnog društva koji su kroz primjenu metodologije Otvorenog prostora (Open Space) izravno sudjelovali u kreiranju prioriteta i tema budućeg strateškog dokumenta. Na osnovu toga, ekspertna grupa je sačinila prvi radni nacrt koji je odobrila Projektna grupa sastavljena od predstavnika relevantnih ministarstava i Stalne konferencije gradova i općina. Nacrt teksta je dostupan javnosti za kontinuirano davanje komentara i sugestija na www.strategija.civilnodrustvo.gov.rs, a paralelno se organizira serija od deset konzultativnih sastanaka u gradovima i općinama, kako bi organizacije

civilnog društva i lokalne samouprave izravno sudjelovale u definiranju mjera i aktivnosti buduće Strategije.

HR: Kakva je uloga organizacija civilnog društva u pregovaračkom procesu o pristupanju Europskoj uniji? Imaju li organizacije civilnog društva u Srbiji dovoljno kapaciteta (i financija) za tu ulogu?

Proces pristupanja Europskoj uniji je veoma složen, zahtjevan i dugogodišnja zadaća koja stoji pred Vladom Republike Srbije koja je u potpunosti nadležna za ovaj proces. U ovom procesu je neophodna suradnja i podrška svih državnih i društvenih aktera i od te sinergije ovisi kvaliteta samog procesa, budući da on zahtjeva stručnost i poznavanje i europskog i domaćeg zakonodavstva. Na tom polju podrška i ekspertiza onih organizacija civilnog društva, koje imaju dugogodišnje iskustvo u svim relevantnim oblastima, predstavlja izuzetan resurs za Vladu

Srbije. Učeci na drugim primjerima, Vlada Republike Srbije je od samog početka pregovora, intenzivno uključila organizacije civilnog društva u sve dosadašnje faze. Ono što jeste činjenica je da u odnosu na ukupan broj organizacija civilnog društva u Srbiji, ne tako veliki broj organizacija ima pravnu ekspertizu i kapacitet za aktivno sudjelovanje i praćenje procesa pregovora, međutim suštinsko mjesto njihove intervencije treba biti upravo iskustvo s lokala, nedostaci u primjeni, i sagledavanje sustava iz aspekta krajnjih korisnika. Ovo je od ogromnog značaja i time organizacije ostvaruju svoju ključnu ulogu korektora.

HR: Koliko danas ima organizacija civilnog društva u Srbiji? Kakve se promjene događaju u civilnom sektoru, i kakve su perspektive opstanka tih organizacija? Koliko se ljudi zapošljava u civilnom sektoru? Može li civilni sektor u Srbiji biti također »prostor« za zapošljavanje mladih i drugih nezaposlenih?

Prema podacima Agencije za privredne registre, trenutno je u Republici Srbiji registrirano više od 23 000 udruženja građana i drugih organizacija civilnog društva i taj broj svakodnevno raste.

Sve statističke podatke u vezi s organizacijama, njihovom broju, kapacitetima, broju zaposlenih, oblastima u kojima djeluju, i dr. u 2014. godini, bit će sastavni dio buduće Strategije. Civilni sektor je idealan prostor za mlade ljude, aktiviste, koji na taj način najbolje uče o sustavu, o sektorskim politikama, o tome kako država radi i funkcionira. I dalje postoji trend prelaska mladih ljudi iz civilnog društva za rad u tijelima državne uprave koje potražuju donositelji odluka. Generalno, i samo civilno društvo prolazi kroz tranzicijske i reformske procese, te je pitanje financijske održivosti jedan od najvećih problema s kojima se suočavaju organizacije civilnog društva u Srbiji.

HR: Kakav je odnos tijela vlasti prema

O KANCELARIJI

Vlada Republike Srbije je u siječnju 2011. godine osnovala Kancelariju za suradnju s civilnim društvom, poslije višegodišnjeg zagovaranja od strane organizacija civilnog društva koje su predlagale uspostavljanje institucionalnog mehanizma za podršku i razvoj civilnog dijaloga između Vladinih institucija i organizacija civilnog društva. Kancelarija obavlja stručne poslove za potrebe Vlade Srbije koji se odnose na staranje o usklađenom djelovanju tijela državne uprave i poticanje suradnje tijela državne uprave s udrugama i drugim organizacijama civilnog društva i radi na uspostavljanju redovne i sustavne komunikacije i suradnje između državnih tijela i organizacija civilnog društva. Redovito organizira različite oblike konzultacija i savjetovanja sa zainteresiranom i stručnom javnošću. Komunikacija je jedna od temeljnih aktivnosti kojima se bavimo u ostvarenju našeg mandata tako da sve relevantne informacije na dnevnoj razini plasiramo putem našeg internet sajta, www.civilnodrustvo.gov.rs kao i na nalogima na društvenim mrežama. Naša onlajn komunikacija je od suštinskog značaja i u ovom konzultativnom procesu pošto smo otvorili, kao što sam pomenula, i onlajn konzultacije sa zainteresiranom javnošću.

civilnim organizacijama? Prihvaćaju li ih kao partnere?

Za nepune četiri godine rada Kancelarije za suradnju s civilnim društvom, ostvarena je uspješna suradnja sa svim institucijama na republičkoj razini, održavaju se brojni konzultativni, radni i sektorski sastanci,

savjetovanja, seminari, obuke i konferencije. Najveći dio našeg mandata je podrška državnim tijelima u boljem razumijevanju uloge civilnog društva i njihovom redovitom uključivanju u procese donošenja odluka. Situacija je znatno bolja i sada ne možete zamisliti ni jedan doga-

OD BIOLOGIJE KA KULTURI

Rođena u Beogradu, gde je diplomirala molekularnu biologiju i fiziologiju na Biološkom fakultetu Univerziteta u Beogradu, nakon čega završava specijalističke studije u oblasti roda i kulture na Fakultetu političkih znanosti u Beogradu. Na istom fakultetu je trenutno na magistarskim studijama Rod i politika. Do 2004. godine radila je u nevladinom sektoru u oblastima definiranja i implementacije politika za poboljšanje položaja osjetljivih i isključenih društvenih grupa. Od 2004. godine radi u Ministarstvu prosvjete i sporta kao šefica Odsjeka za omladinu. Od 2006. do 2011. radila je u kabinetu potpredsjednika Vlade za europske integracije, kao dio Tima za socijalno uključivanje i smanjenje siromaštva. Živjela je i radila u Americi. Dugi niz godina volontirala je u Europi, jugoistočnoj Aziji i na Bliskom istoku. Dobitnica je nekoliko stipendija iz oblasti rodnih studija, ljudskih i manjinskih prava, omladinskih politika, humanitarne diplomacije, njemačkog jezika i drugih oblasti. Na inicijativu organizacija civilnog društva, 2011. godine predložena je za direktoricu Kancelarije za suradnju s civilnim društvom Vlade Republike Srbije. Na tu funkciju postavljena je siječnja 2011. godine.

đaj niti proces bez sudjelovanja organizacija civilnog društva. Međutim, ono što još uvijek na nekim mjestima nedostaje jeste suštinski dijalog, prava razmjena iskustva i znanja, ali i povratna reakcija u procesu javnih rasprava. Na sustavnom uređenju cjelokupnog procesa suradnje više ćemo raditi u narednom razdoblju.

HR: A kakav je stav generalno u Srbiji prema OCD, jesu li prihvaćene kao važan segment društva ili... (ima li istraživanja o toj temi)?

Postoji najnovije istraživanje iz 2014. godine, provedeno od strane ISC/USAID »Mišljenje javnosti i stavovi o NVO sektoru u Srbiji« koje ima znatno bolje pokazatelje u odnosu na prethodna istraživanja. Međutim, još uvijek jedan dobar dio građanstva ne poznaje civilno društvo ili se nikad nisu sreli s njim, nema povjerenja, ne razumije čime se organizacije bave, što dijelom pripisuju tzv. »projektnom jeziku«. Istodobno, primjećuje se i jedno temeljno nerazumijevanje medija za aktivnosti civilnog sektora i ne prepoznavanje značaja i važnosti tih aktivnosti kao dnevno-politički relevantnih tema koje imaju svoj strateški značaj u sveukupnim društvenim reformama. Svakako je potrebno bolje upoznavanje građana i približavanje rada i rezultata koje organizacije ostvaruju i to je nešto što spada u naše redovite aktivnosti.

HR: Kakva je uloga civilnog sektora u ostvarivanju ljudskih prava, i u procesu pomirenja u regiji i u međunarodnoj suradnji na različitim poljima?

Organizacije civilnog društva koje se bave temama u oblasti ljudskih prava i vladavine prava predstavljaju jezgro civilnog sektora u Republici Srbiji. Ove organizacije imaju višedecenijsko iskustvo na tom polju i trenutno su najaktivnije u procesu pregovora za članstvo Republike Srbije u Europskoj uniji, a uspjele su nametnuti i temu pomirenja kao jednu od relevantnih i veoma važnih i za sam proces pristupanja.

TOMISLAV STANTIĆ, NOSITELJ ZAJEDNIČKE LISTE HRVATSKIH UDRUGA

Na izbornoj listi – najkompetetniji

Ne verujem da postoje »neoborivi stavovi«... Postoje ogromni problemi s kojima se hrvatska zajednica suočava, a oni traže zajednički napor za njihovo rješavanje * Sasvim je sigurno da će sljedeći izbori za HNV biti demokratski, izravni. I to smatram najvećim zajedničkim uspjehom hrvatske zajednice tijekom ove izborne kampanje

Nakon što je prošloga tjedna završeno prikupljanje potpisa za elektore koji će na elektorskoj skupštini zakazanoj za 26. listopada birati novi saziv Hrvatskog nacionalnog vijeća, o predstojećim izborima razgovarali smo s nositeljem Zajedničke liste hrvatskih udruga **Tomislavom Stantićem**.

Prema neslužbenim podacima koje smo saznali iz naših izvora, na elektorskim izborima novog saziva HNV-a, Hrvatska lista dr. Slaven Bačić imat će devedesetak, a Zajednička lista hrvatskih udruga četrdesetak elektora.

Hoće li lista, čiji ste nositelj, sama formirati kompletnu listu od 29 kandidata za vijećnike novog saziva HNV-a za koje će se glasovati na elektorskim izborima ili će formiranje liste s određenim brojem kandidata biti urađen prema dogovoru s drugom izbornom listom – Hrvatska lista dr. Slaven Bačić?

Naš prijedlog za pravljenje zajedničke liste stoji od prvog dana, za sada bez konkretnog odgovora s druge strane. I dalje mislim da bi to bilo najbolje za našu hrvatsku zajednicu. Mi ćemo svakako načiniti spisak najkompetentnijih ljudi kao svoj prijedlog za dio liste, a ukoliko ne dobijemo pozitivan odgovor, napraviti ćemo sami listu od 29 kandidata.

Hoćete li prije elektorskih izbora objaviti imena kandidata koje ćete predložiti za dužnosnike u Vijeću?

U više navrata sam rekao da ogromna većina naših kandidata za vijećnike nema osobne

ambicije glede funkcija u HNV-u, uključujući i mene osobno. U vezi s tim, nećemo imati nikakvog problema s eventualnim pregovorima oko funkcija u HNV-u.

Jeste li spremni odustati od nekih svojih prijedloga glede kandidata za dužnosnika ili

Ne verujem da postoje »neoborivi stavovi«... Postoje ogromni problemi s kojima se hrvatska zajednica suočava, a oni traže zajednički napor za njihovo rješavanje. Vjerujem da se oko toga možemo dogovoriti.

Što i kako prema vašem mišljenju može doprinijeti

Vjerujem da je važno ojačati rad Izvršnog odbora HNV-a, a to što netko eventualno u prethodnom periodu, tj. mandatu nije radio svoj posao je rezultat trulog političkog kompromisa dvije stranke 2010. godine, što nam ništa dobrog nije donijelo.

Ima li daljnje potrebe za postojanjem Odbora za gospodarstvo?

Naravno da ima, politička stabilnost regiona će značajno ovisiti od gospodarske suradnje. Moramo pojačati aktivnosti na tom polju u narednom periodu.

Mislite li da je bilo elementa tkz. »prljave kampanje« prilikom prikupljanja potpisa za elektore?

Sporno je, osim posedovanja biračkih spiskova, bilo prije svega skupljanje potpisa s matičarem na terenu, od kuće do kuće, što je druga strana obilato koristila, a što nije dozvoljeno, osim u iznimnim slučajevima. Ali, ne želim se time baviti, to je za mene završena stvar i okrećemo se rješavanju problema kojih ima na pretek.

Jeste li zadovoljni odnosom srbijanskih i hrvatskih medija u Srbiji tijekom prve faze ovih izbora?

Ovi izbori obično nisu u fokusu velikih medija u Srbiji, kao što nisu ni druga manjinska pitanja. Višegodišnji sukobi na liniji bunjevačkih Hrvata i Bunjevaca koji se ne izjašnjavaju kao Hrvati, uz pristrasnost srpske države su, na žalost, utjecali na snažniju medijsku promociju negativnih strana manjinskih politika. Pozitivni aspekti vođanske različitosti su ponovo

dužnosnike u Izvršnom odboru HNV-a?

Nismo do sada kandidirali nikoga za neku od funkcija u HNV-u, tako ni za Izvršni odbor HNV-a. Kadrovska pitanja će doći na red nakon opredjeljivanja elektora za ponuđene liste ili jedinstvenu listu.

Hoće li predstavnici dvije izborne liste započeti razgovore o daljnjem radu HNV-a?

To nije pitanje za nas. Mi smo na to bili spremni od prvog dana.

Koji će biti »ključ« tih eventualnih razgovora, a bez unprijed »neoborivih« stavova?

»druga« lista – Hrvatska lista dr. Slaven Bačić, boljitku rada Vijeća?

Nesporno da ta lista ima veoma kvalitetnih ljudi, a ono na što smo mi ukazivali u prethodnom periodu jest problem rukovodstva. Političke instrukcije DSHV-a, stranke koja je u ogromnim problemima, su otežavale rukovođenje HVN-om.

Smatrate li da treba ostati funkcija dopredsjednika Izvršnog odbora HNV-a, obzirom da u prethodnom radu Vijeća njegov rad nije zamijećen?

izostali. Odnos manjinskih glasila je bio korektan, bez favoriziranja neke od strana.

Na ovdašnjoj političkoj sceni prilikom raznih izbora, poznat je termin »preletači«. Očekujete li da će i prilikom elektorskih izbora za HNV-e biti »preletači«?

Ne znam što bi to predstavljalo. Mi smo tijekom kampanje motivirali ljude da se sami kandidiraju, sami skupe potpise i na elektorskoj skupštini glasuju po svojoj savjesti. Elektori će se tek 26. listopada opredjeljivati za podršku listama, u ovoj fazi izborne liste su predavane samo od strane manjinskih zajednica koje su išle na direktne izbore. U hrvatskoj zajednici predavane su individualne elektorske prijave, stoga mi je pomalo smiješno svjatanje elektora mjesec dana prije zakonske mogućnosti njihovog izjašnjavanja za neku od lista.

Jeste li zadovoljni kako je organiziran rad na terenu prilikom prikupljanja potpisa za elektore za listu čiji ste nositelj? Kakve su bile reakcije osoba kada su kontaktirane da podrže određenog elektora?

Cijeli proces prikupljanja potpisa je prilično naporan, osmišljen da favorizira političke stranke, koje već posjeduju imena iz Posebnog biračkog popisa, i to je veoma loše. Previše administracije djeluje demotivirajuće i za elektorske kandidate i za potpisnike. Ipak, prijatno me je iznenadila volja velikog broja ljudi da se uključe u javne poslove hrvatske zajednice, za što dosada nisu bili motivirani.

Imate li saznanja kolika je podrška listi čiji ste nositelj bila od do sada upisanih osoba u Poseban birački popis, a kolika od onih osoba koje su se ovom prilikom upisale u poseban birački popis Hrvata?

Obzirom da mi nismo posjedovali popis do sada upisanih u Poseban birački popis, te da su oni najvećim dijelom stranački opredijeljeni, daleko najveći broj podržavalaca naše liste su ljudi koji su se tijekom aktualne izborne kampanje upisali u Poseban birački popis. I to smatram našim velikim doprinosom, jer smo sada znatni bliže broju od 23 000 potrebnih upisa za direktne izbore za HNV-e.

Očekujete li da će sljedeći izbori biti neposredni?

Sasvim je sigurno da će sljedeći izbori za HNV-e biti demokratski, direktni. I to smatram najvećim zajedničkim uspjehom hrvatske zajednice tijekom ove izborne kampanje.

Zvonko Sarić

Temeljem članka 25. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (Službeni glasnik RS br.135/04 i 36/09), Tajništvo za lokalni ekonomski razvoj, gospodarstvo, poljoprivredu, komunalne poslove i zaštitu životnog okoliša Služba za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj:

OBAVJEŠTAVA

Gradska uprava, Tajništvo za lokalni ekonomski razvoj, gospodarstvo, poljoprivredu, komunalne poslove i zaštitu životnog okoliša, Služba za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj izdala je Rješenje pod brojem IV-05/I-501-104/2011 od 1. 10. 2014. godine

SADRŽAJ ODLUKE I MJERE

Rješenjem broj IV-05/I-501-104/2014 od 1. 10. 2014. godine naloženo je investitoru TELEKOM SRBIJA a. d., Beograd, Takovska br. 2, za Projekt: Radio bazna stanica za mobilnu telefoniju *SU KIREŠKA*, na katastarskoj parceli broj 18962/3 k.o Novi grad, grad Subotica, sljedeće:

1. Baznu stanicu izgraditi u skladu s važećim normama i standardima za ovu vrstu objekata.
2. Prostor na kome se nalazi stanica mobilne telefonije zaštititi i postaviti upozorenje o zabrani pristupa neovlaštenim osobama.
3. Odgovarajućim tehničkim i operativnim mjerama osigurati da vrijednost elektromagnetnog polja, ne prelazi propisanu graničnu vrijednost.
4. Nakon postavljanja bazne stanice mobilne telefonije izvršiti prvo ispitivanje, odnosno mjerenje nivoa elektromagnetnog polja za potrebe izdavanja uporabne dozvole.

Podatke i dokumentaciju o izvršenom ispitivanju nejonizujućeg zračenja dostaviti Tajništvu za lokalni ekonomski razvoj, gospodarstvo, poljoprivredu, komunalne poslove i zaštitu životnog okoliša, Službi zaštite životnog okoliša i održivi razvoj u roku od 15 dana od dana izvršenog mjerenja.

RAZLOZI ZA DONOŠENJE RJEŠENJA

Rezultati proračuna intenziteta električnog polja pokazuju da će nivo elektromagnetne emisije koji će potjecati od bazne stanice operatera TELEKOM SRBIJA a.d., na mjestima na kojima se može naći čovjek biti manje od 10 posto referentne granične vrijednosti (16.8 V/m za GSM 900, 24.4 V/m za UMTS) i SRPS N.N0.205 standard (27.5 V/m).

Služba je prilikom odlučivanja po podnesenom zahtjevu utvrdila obveze iz Rješenja i imala u vidu činjenicu da će se primjenom istih predvidjeti neposredni i posredni štetni utjecaji projekta na činitelje životnog okoliša, kao i mjere i uvjete za sprječavanje, smanjenje i otklanjanje štetnih utjecaja na životni okoliš i zdravlje ljudi.

Što očekujete od novog saziva HNV-a?

SAVO TADIĆ,
urednik radijske emisije
Glas Hrvata, Stanišić

Kultura, informiranje, naobrazba

Prvo bih se osvrnuo na ono što je uradio aktualni saziv Hrvatskog nacionalnog vijeća. Istaknuo bih skrb o učenicima hrvatskih odjela, kao što su plaćanje putnih troškova, nabave udžbenika, jednokratne pomoći. Važna je i pomoć koju udruge dobivaju od HNV-a, kao i pomoć oko zastupanja pred državnim institucijama. Sve bi to trebalo nastaviti i u novom sazivu HNV-a, ali i da se pozornost posveti još nekim pitanjima u području kulture, naobrazbe i informiranja. U kulturi bi trebalo ustanoviti nekoliko središnjih manifestacija po kojima ćemo biti prepoznatljiviji. Recimo, da imamo središnju smotru folklor, smotru tamburaških sastava, smotru dramskih društava... Hrvatsko kulturno društvo *Vladimir Nazor* iz Stanišića već je predlagalo da se radijska emisija na hrvatskom jeziku pokrene i na Radio Šidu. Spremni smo pomoći savjetima, ali i u izradi nekoliko pilot emisija, koje bi im, za početak, služile kao primjer i pomoć oko daljnje pripreme njihovih emisija. Potporu u realizaciji dala bi i NIU *Hrvatska riječ*. Glede naobrazbe rekao bih kako je važno da u Somboru ponovno pokrenemo uvođenje izbornog predmeta – hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture. Također, korisno za našu zajednicu bilo bi da se pomogne mladima koji su studij završili u Hrvatskoj, a žele se vratiti. Konkretno, Hrvatsko nacionalno vijeće moglo bi im pomoći tako što bi im platilo nostrificiranje diplome. Tako bi potaknulo mlade, obrazovane ljude da se poslije školovanja vrate i uključe u aktivnosti u našoj zajednici.

Z. V.

mr. IVAN RUDINSKI,
član Glavnog odbora Pučke
kasine 1878., Subotica

Spojiti četiri karike

Hrvatsko nacionalno vijeće je po funkciji krovno tijelo svih Hrvata u Republici Srbiji i kao takvo treba i funkcionirati. Ukoliko u HNV-u nema jedinstva, sve smo dalje od onoga što želimo. U dosadašnjim sazivima toga jedinstva je podosta nedostajalo, tako da još uvijek kaskamo za onim što smo već mogli imati. Moja je želja da izaberemo Vijeće koje će biti voljno i sposobno izboriti sve ono što nam pripada, te tako spojiti četiri karike lanca što ga čine obrazovanje, informiranje, kultura i službena uporaba jezika i pisma – u kojima, prema regulama Republike Srbije, HNV ima nadležnosti. U području obrazovanja smatram kako bi nam puno donijelo otvorenje Hrvatskog školskog centra u Subotici. Mislim kako bi bilo bolje da učenici koji pohađaju nastavu na hrvatskom jeziku budu na jednom mjestu. Što se tiče informiranja imamo nekoliko listova na hrvatskom jeziku i problem je njihovo financiranje, a bez financijske potpore neki od njih bi mogli nestati. Glede televizijskog programa, petnaest minuta dnevno na Radioteleviziji Vojvodine je malo. U tako kratkom vremenu teško je obraditi ključne teme od značaja za našu zajednicu. Važan problem je i privatizacija medija, pa tako i Radio Subotice, čime bismo mogli izgubiti radijski program na hrvatskom jeziku, barem kada je ovaj grad u pitanju. Glede kulture, idući saziv HNV-a bi trebao više pomoći udrugama oko rješavanja problema, kao što su primjerice neriješeno pitanje prostorija za rad, financiranje programa i slično. Jer, dobar dio Hrvata je aktivan upravo u udrugama.

D. B. P.

ZORAN MENĐAN,
poljoprivrednik, Sot

Nastaviti posao

Drago mi je da smo tijekom proteklih godina uspjeli uspostaviti suradnju s prethodnim sazivom Hrvatskog nacionalnog vijeća i da se više zna za nas Hrvate u Srijemu, koji smo i dobili veliku potporu HNV-a. Tu prvenstveno mislim na novoustanovljenu hrvatsku udrugu u Šidu, koja je od HNV-a dobila izvjesna sredstva za svoj rad. Od novog saziva Hrvatskog nacionalnog vijeća očekujem da nastavi raditi i dalje, pomažući ravnopravno hrvatske udruge, a također i nas ovdje u Srijemu, jer nismo ništa manje važni od ostalih. U mom selu Sotu prethodnih se godina dosta toga uradilo na jačanju identiteta hrvatskog naroda, ali isto tako i na polju kulture i obrazovanja. Iznimno mi je drago što se u našoj osnovnoj školi u selu izučava hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture i što je dobar odziv djece. Možda ne bi bilo loše poraditi na tome da se hrvatski jezik uvede i u višim razredima u osnovnoj školi u Šidu, gdje bi trebali najprije roditelji podnijeti prijedlog, a siguran sam da bi zainteresiranih roditelja i djece bilo. Bitno je početi, trebalo je vremena, ali mi je drago što se u tome uspjelo i što su se pripadnici hrvatske nacionalne zajednice u ovom dijelu Srijema ohrabрили i odvažili. U Sotu se dosta uradilo na učvršćenju hrvatskog identiteta, polovica članstva hrvatske udruge su upravo djeca i odrasli iz Sota, dakle treba samo nastaviti dalje odvažno i hrabro. Iz tog razloga bilo bi mi drago da za predstavnika u HNV-u imamo nekoga iz Srijema, kako bi se čuo glas i potrebe Hrvata i s ovih prostora.

S. D.

RAZGOVOR POVODOM SUBOTIČKOG STANDUP FESTIVALA

**SRĐAN OLMAN, ORGANIZATOR
I IDEJNI ZAČETNIK**

Najteže je nasmijati publiku

Tri dana protekloga vikenda u amfiteatru Ekonomskog fakulteta u Subotici vladao je smijeh. Iako je akademska dvorana mjesto u kome pretežito vlada apsolutna tišina i ozbiljnost studenata, zahvaljujući Standup festivalu na kome su sudjelovali ponajbolji standup komičari iz regije (Srbija, BiH i Hrvatska) tijekom svih festivalskih večeri bilo je veselo i zabavno. Glavni krivac za oslobađanje smijeha i dobrog raspoloženja je **Srđan Olman**, kolega novinar TV *Yu Eco*, organizator, sudionik i idejni začetnik ove zanimljive manifestacije.

Kako je došlo do ideje za organiziranjem subotičkog Standup festivala?

Slični festivali već postoje u nekim gradovima Srbije koji

imaju dužu tradiciju ove vrste živog scenskog nastupa, a nakon što sam svojevremeno organizirao veoma posječenu standup večer na sceni u Jadranu, ohrabrio sam se i odlučio napraviti prvi Standup festival.

Tko još, na određeni način, ima zasluge za nastanak ove standup manifestacije?

Komičari iz Hrvatske, koji su nekoliko puta gostovali u Subotici, napomenuli su mi kako naš grad, kao multinacionalna sredina, ima sve predispozicije za pokretanje jednog ovakvog festivala, a svatko od sudionika bi mogao imati i svoju publiku.

Dva glasovita hrvatska standup komičara su nastupila na festivalu. Tko su oni?

Domagoj Pintarić je sjajan komičar koji to radi već dugi niz

godina, a 2013. godine je proglašen za najboljeg standup komičara u Hrvatskoj. Već je par puta gostovao u Subotici i njegovi nastupi su obilježeni specifičnim humorom, što se i naša publika imala prilike uvjeriti. Uz njega je, u trećem festivalskom danu, nastupio **Jadranko Glavačević**, već poznato TV lice u Hrvatskoj, koji je u naš grad stigao na preporuku svojih kolega.

Otkud standup u amfiteatru Ekonomskog fakulteta?

Zbog Festivala dječjih kazališta sve dvorane koje primaju više od dvjesto posjetitelja su bile zauzete, i jedino mi je još ostao Ekonomski fakultet. Da se nismo uspjeli dogovoriti, vjerojatno bi festival bio otkazan. Ali, subotički EF mi je izašao u susret sa stvarno dobrim uvjetima i zahvalan sam na tome, a

Što je najteže jednom standup komičaru kada izađe pred publiku?

Prije svega nasmijati masu, a upravo u tome se krije tajna dobrog standup nastupa. Primjerice, ja sam neke dijelove mog nastupa pričao drugarima u kafiću i njima je to bilo zanimljivo, ali ne i smiješno. Kada to isto napravim na sceni, to je nešto posve drugo. Najteže je pronaći tu vibraciju između scene i publike, i kada se pređe ta crta, dolazi do pravog doživljaja standup komedije.

A što je najvažnije za jedan dobar standup nastup?

Najvažnije je iznenađenje, da pričaš ljudima nešto o čemu oni manje-više znaju i onda ih iznenadiš s nečim neočekivanim. Ono što je neočekivano u standupu to je ono najuspješnije. S druge

CRNI HUMOR

Ljudi generalno vole crni humor, iako mnogi to poriču i stiskaju se da se ne nasmiju. Što je uopće crni humor? To su pojave koje nas svakodnevno okružuju, jedino je pitanje hoćemo li na njih zažmiriti ili ne...

mnogi profesori su bili najavili svoj dolazak na neku od festivalskih večeri.

Kako su se Subotičani pokazali kao publika, s obzirom kako ih dugo prate negativni atributi opće pasivnosti?

Evo, pokazuje se kako nije tako. Barem na standupu. Subotičani su se na svim dosadašnjim sličnim događanjima pokazali kao izvrsna publika. Iskreno, plašio sam svoje kolege komičare kako će vidjeti s kakvom publikom imaju posla, ali su oni poslije svojih nastupa bili oduševljeni komentirajući kako su Subotičani izvrsni. I stvarno su se tako pokazali.

strane, jednako važan segment svakog uspješnog nastupa ogleda se u originalnosti izvođača.

Je li tvoj ulazak u svijet standupa osobni revolt prema svemu depresivnom i melanholičnom što nas svakodnevno okružuje?

U mom slučaju nije, ali ima dosta komičara koji se odlučuju za osobni angažman iz sličnih razloga. Moj ulazak je izravno vezan sa željom da uveseljavam ljude, što je opet na određeni način izravno povezano s mogućnošću djelovanja da se isti ti ljudi poslije dobro osjećaju. Volim taj osjećaj.

Dražen Prčić

Presveto Trojstvo se vraća na prvobitno mjesto

Skupština grada Subotice je na prijedlog Gradskog vijeća donijela odluku o restauraciji i vraćanju spomenika Presvetog Trojstva na njegovo prvobitno mjesto. U obrazloženju odluke stoji da je Komisija za podizanje i održavanje javnih spomenika na teritoriju Grada Subotice na sjednici održanoj još 18. rujna 2013. godine donijela zaključak kojim je prihvatila prijedlog Nacionalnog vijeća Mađarske nacionalne manjine za restauraciju spomenika Presvetog Trojstva, kao i da se spomenik vrati na njegovo mjesto gdje se nalazio u vrijeme svoga postavljanja. Mađarski nacionalni savjet je za troškove premještanja i restauracije već dobio i sredstva iz Mađarske. Premještanje spomenika podržava Subotička biskupija i katedralna župa svete Terezije Avilske.

Ž. V.

PMN odustaje od politiziranja

Pokret mađarske nade će na neodređeno vrijeme zamrznuti svoju političku aktivnost, navodi se u priopćenju koje je potpisao predsjednik stranke **Láslo Bálint**. PMN se bori s teškim problemima vezanim za članstvo, koji su izazvani iseljavanjem mladih. PMN je osnovan 2009. godine i podržava krajnju desnicu u mađarskoj unutrašnjoj politici, stranku Jobbik. Pokret mađarske nade je 2012. godine prvi put izašao na izbore, ali nije ušao ni u pokrajinsku niti republičku skupštinu, no imali su po jednog vijećnika u Subotici i Kanjiži. Na proteklom izvanrednim republičkim izborima sudjelovali su u višenacionalnoj koaliciji manjinskih stranaka u kojoj je bila i Demokratska zajednica Hrvata, ali je u parlament Srbije ušao samo predstavnik Bošnjaka. U Mađarskom nacionalnom vijeću imaju jednog člana. U obrazloženju svoje odluke PMN navodi kako je u protekle 2-3 godine broj Mađara u Vojvodini pao za oko 20 posto te da to izravno dotiče stranku jer se uglavnom radi o mladima ispod 40 godina, dodajući kako se između 70 i 80 posto članova iselilo.

N. P.

Izviđačka suradnja

Na nedavno održanom 9. Brđanskom orijentacijskom auto reliju koji je održan u Osijeku sudjelovali su i izviđači iz Subotice. Pored članova i simpatizera odreda izviđača Spartak Subotica, sudjelovali su i izviđači iz iz Đakova, iz Osijeka, iz Tuzle, iz Banovića, iz Nemila, a organizator je bio klub brđana *Žir izviđačke udruge Slavonski hrast*. Izviđače je pozdravio i **Antun Šimić Šima**, predsjednik saveza izviđača Hrvatske. Jedna od sudionica iz Subotice, **Tatjana Vukša Mandić** kaže kako je bilo prekrasno, jer su se ljudi puni duha skupa organizirali i odlučili spajati države. Tijekom ovog podunavskog orijentacijskog relija obišli su kulturne znamenitosti među kojima i katoličke i pravoslavne kapele.

N. P.

Počinje cijepljenje

Dom zdravlja Subotica obavještava građane da će cijepljenje protiv sezonske gripe početi u ponedjeljak, 6. listopada, i da će se obavljati u svim zdravstvenim postajama i ambulantama opće medicine u gradu i izvangradskim naseljima, od 10 do 12 u prijepodnevoj, i od 16 do 17 sati u poslijepodnevnoj smjeni.

Za djecu dobi do 18 godina cjepiva će se davati u Dječjem odnosno Školskom dispanzeru, od 8 do 17 sati. U ambulantama medicine rada također će se vršiti cijepljenje, i to u radnom vremenu ambulanti u poduzeću.

Svi građani koji su zainteresirani za cijepljenje, mogu se obratiti svom liječniku i nakon konzultacija s njim primiti cjepivo protiv sezonske gripe. Za sve rizične skupine pacijenata i starije od 65 godina, cijepljenje je besplatno. Dom zdravlja Subotica raspolaže s 4000 doza cjepiva protiv sezonske gripe.

Jesenska sjetva

Ove jeseni bit će zasijano nešto više od 25 tisuća hektara, što je za oko dvije tisuće hektara manje u odnosu na prošlu godinu, kaže šef Gradske službe za poljoprivredu **Mirko Ostrogonac**. Kao razloge za manje zanimanje za jesensku sjetvu on navodi kasno ubiranje proljetnih kultura, prije svega kukuruza, ali i potrebu poljoprivrednika da se izbjegne monokultura, kao i oprez zbog manjih financijskih efekata koji se dobiju od proizvodnje pšenice i drugih strnih žita.

Ostrogonac kaže da će i ove jeseni dominantna kultura biti pšenica, na nešto više od 19 tisuće hektara, što je za blizu tisuću hektara manje u odnosu na 2013. godinu.

Što se ostalih kultura tiče, sjetva ozimog ječma planirana je na oko 2900 hektara, tritikalea na 400 i ostalih ozimih kultura na nešto više od 300 hektara. Što se uljane repice tiče, ona je za sada zasijana na oko dvije tisuće hektara, što je za 300 manje u odnosu na plan, a za oko tisuću u odnosu na prošlu godinu. Ostrogonac kaže da je razlog tome oprez poljoprivrednika s obzirom na iskustva s donedavnim vodećim organizatorom proizvodnje ove kulture, ali i dosta složena proizvodnja uljane repice koja zahtijeva posjedovanje vrhunske mehanizacije.

Festival Džezik

Peti subotički internacionalni džez festival *Džezik*, bit će održan 8. i 9. listopada od 20 časova na sceni *Jadran*. Pored **Vasila Hadžimanova** koji će nastupiti sa svojim bendom i Novosadskog *Big benda*, subotičkoj publici će se predstaviti i učenici džez odsjeka muzičke škole u Subotici, kao i muzičari iz Mađarske i Austrije. Ulaznice po cijeni od 500 dinara za jedan dan i 1000 dinara za dva dana, mogu se nabaviti u Američkom kutku Gradske biblioteke Subotica, a sve informacije vezane za festival *Džezik* možete dobiti putem sajta www.jazzikfestival.com.

Novi cjenik Subotica-transa

Iz JP *Subotica-trans* obavještavaju korisnike usluga da je od 1. 10. 2014. godine na snazi novi cjenik usluga. Cijena kupljene pojedinačne karte u autobusu iznosi 90 dinara, a pojedinačna karta kupljena u preprodaji za jednu vožnju iznosi 60 dinara (elektronski novčanik). Izvršena je i dodatna izmjena u cjeniku mjesečnih karata u prigradskom prometu, koja se odnosi na uvećan popust za mjesečne karte za radnike i građane. Umjesto dosadašnjih 10 posto, popust po novom cjeniku iznosi 20 posto.

Toplana počela probe sistema

Iz JKP *Subotička toplana* obavještavaju potrošače da će u periodu od 1. 10. do 10. 10. 2014. u sklopu pripreme za početak grejne sezone vršiti funkcionalne probe sistema.

KADRIRANJE U JAVNIM PODUZEĆIMA

Odzvonilo partokraciji?

Grad Subotica objavio je sredinom mjeseca natječaj za izbor direktora 14 javnih i komunalnih poduzeća. Na službenim internetskim stranicama oglašen je poziv na natječaj za direktore Čistoće i zelenila, Dimničara, Direkcije za izgradnju grada, Palić-Ludaša, Parkinga, Subotičkih tržnica, Pogrebnog, Privredno tehnoloških parkova, Stadiona, Suboticaplina, Subotica-transa, Subotičke toplane, Vodovoda i

nja ponuda Povjerenstvo za izbor direktora razmotri pristigle materijale i predloži gradskoj Skupštini najmanje dva prijedloga za izbor direktora. Tada će se izjasniti najviše reprezentativno tijelo grada glasovanjem.

USKORO IMENA

Predsjednik Povjerenstva za izbor direktora **Csaba Kern** za naš list obrazlaže proces:

»Natječaj se završava 11.

dova. Uobičajeno je da povjerenstva imaju neparan broj članova kako ne bi došlo do blokade rada u slučaju podijeljenih mišljenja. Kako je najavljeno, u ovom slučaju će petog člana delegirati Nadzorni odbor svakog konkretnog poduzeća.

Lokalna oporba u vidu Demokratske stranke smatra kako su natječaji »samo farsa kojima treba legalizirati već dogovorene kandidate iz strana-ka koje čine lokalnu vlast.« No,

Međutim, javnost na kandidate ne gleda samo kao na pojedince, već kao na javne ličnosti koje ne predstavljaju samo sebe. To nas vraća na teren zastupljenosti. Ako neće biti stranačke zastupljenosti, ukida li se i nacionalna?

Ustavom Republike Srbije propisano je da se prilikom upošljavanja u državnim tijelima, tijelima autonomne pokrajine i jedinica lokalne samouprave vodi računa o nacionalnom sastavu stanovništva i odgovarajućoj zastupljenosti pripadnika nacionalnih manjina. Odredbama Zakona o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina propisano

Donose li promjene u izborima direktora javnih poduzeća i uklanjanje »nacionalnog ključa«, dragocjenog recidiva socijalizma

kanalizacije, te Radio Subotice. Ovim se potezom želi donekle depolitizirati postavljanje direktora i unijeti transparentnost u proces. Pravo natjecanja imaju osobe koje ispunjavaju opće odredbe po Zakonu o radu, ali i niz drugih uvjeta, među kojima su visoko obrazovanje, da dotične osobe nisu članovi tijela političkih stranaka, to jest da im stranačka funkcija makar miruje. Još jedan zanimljiv dio je podnošenje prijedloga programa rada i razvoja javnog preduzeća za koje se natječe, na mandatno razdoblje, dakle četiri godine.

Prema ranijim najavama očekuje se da nakon prikuplja-

listopada 2014. godine. Kriteriji temeljem kojih se ocjenjuju kandidati koji su ispunili uvjete raspisanog natječaja su sljedeći: 20 posto bodova se daje na ocjenu uložnog programa rada za to javno poduzeće, daljnjih 20 posto na ocjenu kandidata intervjuja, a 60 posto na stručnu spremu, iskustvo u rukovođenju, te iskustvo u javnim poduzećima.«

Povjerenstvo za imenovanja je oformljeno sredinom lipnja i njegovi su članovi pokraj predsjednika Kerna još **Katarina Gavrić, Milutin Kosanović, te Jadranka Stantić**. Jadranka Stantić je članicom postala na prijedlog Stalne konferencije gra-

DS nije jasno rekao podržava li generalno ovu departizaciju ili ne.

KLJUČ

Jedna od stvari o kojoj se razmišljalo u Povjerenstvu za imenovanja bilo je pomlađivanje kadrova:

»Bodovanje godina radnog iskustva, rukovođećeg iskustva i rada u javnim poduzećima smanjeno je od strane Povjerenstva u odnosu na prijedlog koji je politika predložila. Time se željela dati šansa i mlađim kadrovima za radno mjesto direktora javnih poduzeća.«

je da se prilikom upošljavanja u javnim službama, uključujući i policiju, vodi računa o nacionalnom sastavu stanovništva, odgovarajućoj zastupljenosti i o poznavanju jezika koji se govori na području tijela ili službe. Ovi bi se pojmovi možda mogli protegnuti i na nositelje javnih dužnosti, direktore javnih poduzeća, kao što se radilo u vrijeme socijalizma. Ali, od predsjednika Povjerenstva Kerna saznajemo kako »nacionalni ključ« za sada nije predviđen.

Hoće li dakle praksa stara desetljećima biti promijenjena? Toliko smo se navikli da su javne ustanove nacionalni/stranački spremnici da će ova promjena zasigurno izazvati otpore. Hrabro se krenulo naprijed s mrtve točke, a vidjet ćemo uskoro koliko će to biti i realizirano.

Nikola Perušić

VRIJEME, LJUDI, DOGAĐAJI

Pripremaju: Lazar Merковиć i Milovan Miković

KRONOLOGIJA od 3. do 9. listopada

3. LISTOPADA 1935.

Rođen je **Petar Šarčević**, redatelj, prozni pisac i prevoditelj. Poslije Pravnog fakulteta diplomira i na Akademiji za kazališnu umjetnost. Bio je stalni redatelj zagrebačkog HNK (Drama i Opera) i dugogodišnji ravnatelj ove kuće, predavao je opernu glumu na zagrebačkoj Muzičkoj akademiji. Režirao je oko 120 dramskih i opernih djela, radio i tv drama. U rodnom gradu Subotici objavljena mu je knjiga kazališnih i književnih kritika i eseja *Od danas do sutra*. Umro je 12. prosinca 2001. godine.

4. LISTOPADA 1744.

U varoš Sveta Marija (Subotica) stigla je Visoka carsko-kraljevska mješovita komisija sa zadatkom da izgladi spor između katoličkog i pravoslavnog življa glede razvojačenja Potiske vojne krajine. Pred članovima komisije, kojoj je predsjedao glasoviti general **Engelshofen**, katolici, poglavito bunjevački Hrvati, bili su pristaše prevođenja grada i civilni status, dok su pravoslavci smatrali da im više odgovara vojni status.

4. LISTOPADA 1985.

Zahvaljujući otkriću dr. **Klause Schtiopa** iz Meinza u Njemačkoj, Historijski arhiv Subotice došao je do veoma vrijedne gravire, točnije mape – dijela, pak, jedne majstorske diplome, na kojoj je prikazan plan grada Subotice (Maria Theresiopolis) s početka XIX. stoljeća. Najvjerojatnije je nastala između 1815. i 1817. godine.

5. LISTOPADA 1897.

Rođen je **Ervin Šinko**, književnik, utemeljitelj Hungarološke katedre sveučilištu u Novom Sadu, akademik. Srednju školu pohađao je u Subotici uoči I. svjetskog rata. Nakon revolucionarnih događaja u Mađarskoj 1918./19. živi kao emigrant u Beču, Parizu, Zürichu i Moskvi. Objavio cijeli niz zapaženih djela gotovo u svim žanrovima. Umro je 26. ožujka 1967.

5. LISTOPADA 1840.

Gradsko vijeće Subotice zatražilo je od državne uprave povrat crteža i projektne dokumentacije za gradnju kanala Palić – Tisa, kojim bi se odvodnjavalo jezero Palić. Spomenuta dokumentacija sa specifikacijom troškova izrađena je u dva sveska 1834. godine te potom upućena Vijeću Mađarske kraljevske komore na razmatranje.

5. LISTOPADA 1992.

Umro je **Josip Klarski**, knjižničar, dugogodišnji novinar, književnik i javni djelatnik, neko vrijeme čelnik *Subotičkih novina*. Za više od četiri desetljeća objavio je sedam zbirki pripovjedaka, roman *Tajni život odbornika* te dvije knjige kronika. Poznata mu je monografija o Tavankutu – *Crveni pesak*. Rođen je 16. listopada 1927. godine.

6. LISTOPADA 1869.

Kaločka nadbiskupija odobrila je djelovanje Udruženja protiv psovanja u Subotici, koje je utemeljeno na poticaj župnika **Ivana Probojčevića** i **Tome Bedžule**. Cilj ove udruge bio

je sasvim očit: štovanje Boga, imena svetaca i vjerskih stvari.

6. LISTOPADA 1968.

U organizaciji subotičkog Likovnog susreta otvoren je Prvi Jugoslavenski trijenale keramike. U tri sekcije izložbe (Umjetničke keramike, Grnčarije i Zbirke s primjercima narodne keramike iz zemlje i inozemstva) prikazano je 541 djelo. Među inozemnim izlagačima bio je zastupljen i veliki španjolski umjetnik svjetskog glasa – **Pablo Picasso**.

7. LISTOPADA 1898.

U subotičkom Matičnom uredu sklopljen je prvi građanski brak. Mladoženja je bio **Ivan Crnković**, a mlada **Julijana Vujković Lamić**. U matičnu knjigu I. Crnković je ubilježen kao narednik tada glasovite Osamdeset i šeste pješadijske regimente, stacionirane u Subotici.

7. LISTOPADA 1994.

Prigodnom izložbom trojice fotoreportera **Aleksandra Sedlaka**, **Zlatka Jovanova** i **Augustina Jurige**, izložbom karikatura **Milenka Kosanović**, promocijom novog kalendara *Makeš u Subotici*, te koncertima **Zvonka Bogdana**, Subotičkog tamburaškog orkestra i komornog zbora *Pro musica*, obilježene je prvi dio priredaba u sklopu 50. obljetnice *Subotičkih novina*. Ovaj tjednik nastavio je tradiciju poratnog tiska – latiničnog dnevnika *Slobodne Vojvodine* pisanog i tiskanog hrvatskim pravopisom te tjednika *Hrvatska riječ* (1945. – 1956.).

8. LISTOPADA 1919.

Utemeljeno je Sokolsko društvo. Prvi čelnik subotičkih sokolaš postao je dr. **Franjo Sudarević**, tajnik **Josip Kratina**, a rizničar **Josip Hartl**. Unatoč pristranom stranačkom usmjerenju Sokol je imao zapaženu ulogu u razvoju sporta, posebice gimnastike.

8. LISTOPADA 2006.

Dramski odjel HKC *Bunjevačko kolo*, premijerno je prikazao komediju **Jovana Sterije Popovića** *Ženidba i udadba*. Redatelj: **Ninoslav Šćepanović**.

8. LISTOPADA 2007.

Svečano je otvorena obnovljena Apoteka u prizemlju Gradske kuće. U radove i opremanje uloženo je pet milijuna dinara.

9. LISTOPADA 1779.

Gradsko vijeće slobodnog kraljevskog grada Maria Theresiopolis (Subotica), za 6990 forinata je dalo pod zakup sve gostione i krčme u gradu. Subotičani tih godina slobodno kupuju i podaju vino za vlastite potrebe. Međutim, zakupci krčmi bili su obvezni tijekom četiri mjeseca kroz godine točiti samo ono vino koje je proizvedeno u ovom kraju.

9. LISTOPADA 1999.

U HKC *Bunjevačko kolo* održan je *hommage* profesoru, spisaatelju, prevoditelju, te javnom djelatniku magistru **Josipu Buljovčiću**, u povodu dobivanja zvanja Počasni građanin Subotice.

POGLED S DRUGE STRANE: TRAGOM VIJESTI O STAZAMA NOVOG DOBA

Putovi neriješenih problema

Pogleda uperenog u telefon i sporog hoda, ljudi koji su stalno »na telefonu« često su i opasnost u prometu zbog smanjene pozornosti. U Kini se pokušavaju nositi s time postavljanjem novog oblika prometnih staza, uz one dobro znane za bicikliste ili pješake – izvještavaju mediji ovih dana. Naime, u jednom kineskom gradu sada je napravljena i staza na pločniku za novu skupinu pješaka, one koji gradom hodaju pogleda uperenog u zaslon telefona. Dio pločnika u tom gradu isrcrtan je uz upozorenje: »Ovom stazom hodajte na vlastitu odgovornost«, kao pokušaj odvraćanja od gledanja u ekrane dok se hoda ulicom. No, ovaj potez i stazu za mobitele već su mnogi kritizirali u spomenutom okruženju, tvrdeći kako samo potiče lošu naviku, a mogla bi uzrokovati i nove nesreće.

U domeni prometne komunikacije, i pješačke i vozačke, i bez gledanja u zaslon mobitela mnoge bi staze u Subotici mogle nositi oznaku o prometu na vlastitu odgovornost. Stanje cesta i nogostupa prilično je »rupičasto«, a udarne rupe na pojedinim kolovozima moguće je izbjeći samo dobrim poznavanjem trase.

ZAGLEDANI, U ŠTO?

Mi nemamo staze za mobitele, ali se ulicama često prolazi odsutnih misli i duha, pogleda uprtog »negdje«, i u općem stanju sličnom zagledanosti u zaslon mobitela. Simptomi odlutale pozornosti, ali i izostanka obzira prema drugima očituju se u guranju drugih prolaznika, nalijetanju na druge, neobičnim krivudanjima i vrludanjima cijelom širinom nogostupa, pa

i izlijetanja bicikla gdje ih najmanje očekujete, na primjer, u pješačkoj zoni. Pri tome vas biciklisti zvonom upozoravaju kako ste im se u pješačkoj zoni našli na putu. Možda je to znak žurbe (k čemu?), moglo bi se opisati i nekulturom prometa ulicom, i suvremenom urbanom prometnom zbrkom, samo ne radošnim, opuštenim, nasmijanim susretanjima sa sugrađanima na ulici, znanim i neznanim, kakvo bi trebalo priličiti naselju koje se voli podičiti statusom grada na kapiji Europe.

Čime se uobičajeno opravdava taj nehaj prema drugima? Brigama, stresom, nervozom. Najviše egzistencijalnim brigama i »rupama u džepu«. Dok hodamo ulicama spotičući se o rupe na pločnicima.

PROPADANJE NA KORZU

Polovicom rujna pod nogama prolaznika na sredini šetališta Korzo otvorila se rupa, očevici kažu, dubine oko metar i pol. U naknadnim analizama oni koji često prolaze glavnom subotičkom ulicom tvrdili su kako je po ugibu šetališta bilo ispod ploča, ali, svakako, nitko od prolaznika nije očekivao »otvaranje tla«. Ubrzo je velika rupa sanirana, uz objašnjenje o uzroku obrušavanja betonskih cigli. Prema riječima komunalača, problem je nastao zbog stare zidane kanalizacijske cijevi ispod šetališta i velike količine ovogodišnjih kiša koje su sprale zemlju i dovele do urušavanja nad dijelom tog odvodnog kanala, gdje

je svojevremeno bilo spajanja s novim cijevima. Nakon popravka, kažu nadležni, nema opasnosti od obrušavanja betonskih cigli na drugim dijelovima ulice.

Građani su, slijedom ovog primjera, upozorili na opasne rupe i na drugim lokacijama, kao što su otvori nad kanalizacijskim vodovima s kojih su pokradeni poklopci, a neki od njih već duže vrijeme predstavljaju opasnost. Na pločniku u Ulici Arsenija Čarnojevića, vrlo prometnoj prometnici, poveće udubljenje, djelomično nasuto, rizično je po pješake, pogotovu noću i po kišnom vremenu kada se teže uočava zbog smanjene vidljivosti. I u Ulici Georgija Dimitrova neposredno uz cestu »zjapi« otvor prijeteci urušiti i rub prometnice. Opasan otvor obilježen je amaterski, visokom šipkom i žutim upozoravajućim trakama, vjerojatno od nekoga iz susjedstva, dovoljno savjesnog zabrinuti se nad potencijalnom opasnošću za one koji ovuda prometuju, a ima ih prilično. Ali, nije rješenje u šiblju, kolčevima i negdje nađenim žutim trakama kojima susjedi označuju opasna mjesta, nego u ozbiljnoj analizi stanja subotičkih pločnika i cesti i popravcima pred zimu i snijeg kada »rupičaste« prometnice postaju još ozbiljniji problem. Valjda za »krpanja« pločnika i cesta još imamo. Valjda. Jer u tom zapetljanom klupku uzroka i posljedica ukupnog stanja, gdje je teško razlučiti što se popravljalo a što opet uništava, Direkcija za izgradnju grada izvijestila je o utrošku dvije trećine sredstava namijenjenih za održavanje klupa, korpi za otpatke, dječjih igrališta i sportskih terena na saniranje štete, tj. za popravak vandalizmom oštećenih dijelova urbane opreme.

Katarina Korponaić

SASTANAK GOSPODARSTVENIKA SRBIJE I HRVATSKE

Suradnja se može dodatno poboljšati

Prošli četvrtak je u svečanoj dvorani Hrvatskog kulturnog centra *Bunjevačko kolo* održan sastanak hrvatskih tvrtki i domaćih poduzetnika u organizaciji Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Subotici. Mogućnost intenziviranja gospodarske i investicijske suradnje između Republike Hrvatske i Republike Srbije bila je glavna tema sastanka koji je okupio tridesetak poduzetnika. Razgovaralo se kako na teorijskoj tako i praktičnoj razini uključivanja što većeg broja tvrtki u cilju povećanja vanjsko-trgovinske razmjene i smanjenja barijera.

Otvarajući skup, generalni konzul RH u Subotici **Dragan Đurić** rekao je kako su svi svjesni da gospodarska suradnja Srbije i Hrvatske nije pretjerano uspješna jer iznosi između pola i milijarde eura na godinu: »Valjalo bi je pospješiti i nadam se da će ovaj inicijalni sastanak imati nastavak. Nadam se izravnoj komunikaciji Hrvatske gospodarske komore i Privredne komore Srbije te gospodarstvenika na dobrobit svih sudionika. U tome možemo imati i potporu fondova EU«, rekao je generalni konzul Đurić.

UVOZIMO SVINJE...

Gospodarstvene pokazatelje predstavio je pokrajinski tajnik **Miroslav Vasin** ukazujući na veliku zastupljenost Vojvodine u ukupnoj razmjeni Srbije i Hrvatske: »Radi se o prisustvu hrvatskog kapitala i kompanija koje su izuzetno značajne, jer je

16 kompanija iz Hrvatske svojim dolaskom uložilo oko 240 milijuna eura s preko 3 tisuće uposlenika u Vojvodini, što je značajan i afirmativan podatak. AP Vojvodina s Vukovarsko-srijemskom i Slavonsko-baranjskom županijom ima svakodnevnu suradnju«, rekao je Vasin. On je dodao kako su

se izvozi u Hrvatsku, 5 posto šećera, dok Vojvodina uvozi ureu, cement, svinje...«, dodaje pokrajinski tajnik za gospodarstvo i smatra kako prostora za unapređenje suradnje ima i u turizmu, ulaganjima te izravnoj suradnji gospodarstvenika i obrtnika.

Hrvatskoj, ali bi se radovali i deficitu, to jest investicijama. Od 49 hrvatskih investicija, 4 su u našoj regiji. Moramo reći kako privlačenje investicija nije samo posredstvom agencije SIEPA, već i lokalnih samouprava. Mi imamo slobodnu zonu koja je jako povoljna. Na razini komora, imamo dobru suradnju s

Osječkom gospodarskom komorom, kao i nedavno potpisan sporazum o reciprocitetu, tako da će naše tvrtke moći ići u Osijek i njihove u Suboticu na sajmove, o trošku komora. Tijekom proteklih 8 mjeseci su, carinski gledano, zabilježene 123 kategorije artikala u izvozu, a 76 u uvozu iz naše regije. Najviše izvozimo alkoholna pića i ocat,

duhan, mineralna goriva i ulja, plastičnu masu. Najviše, pak, uvozimo eterična ulja, plastičnu masu, drvo - dakle parket, nadalje staklo«, ilustrirao je Vojnić Tunić.

U razgovoru koji je uslijedio nakon ovih prezentacija diskutirali su pokraj ostalih zamjenik Pokrajinske privredne komore **Radovan Krnjajski Lazarov** i predsjednik Hrvatskog kulturno-prosvjetnog društva **Matija Gubec** iz Tavankuta **Ladislav Suknović**. Kada se prešlo na konkretna pitanja, problem sporog carinjenja i dugotrajni prelazak granice za šlepere pokazao se kao veliki problem. Generalni konzul RH Dragan Đurić javno je obećao načiniti korake u cilju ubrzavanja procedura s hrvatske strane.

Nikola Perušić

Potpora EU fondova* Radujemo se hrvatskim ulaganjima * Subotica povoljna za ulaganje

pokrajinske vlasti poduprle dolazak *Vindije* u Plandište te u mljekaru u Senti, koja sada prati najviše europske standarde. Pokraj toga, održavani su sastanci i s *Agrokorom* te njegovim vlasnikom **Ivicom Todorčićem**.

»U prvih 6 mjeseci ove godine ukupna trgovinska razmjena Vojvodine bila je na razini 5 milijardi američkih dolara, od čega s Hrvatskom 222 milijuna. Lani je bila 338 milijuna, dakle u odnosu na prošlu godinu povećana je za 14 posto. Izvoz iz Vojvodine u Hrvatsku bio je 122 milijuna, a uvoz 99 milijuna, tako da pokrajina ostvaruje suficit. S 3,2 posto razmjene Hrvatska je na desetom mjestu u vojvođanskom izvozu, a u tome su najzastupljenije tvrtke *Viktoija oil*, *Dijamant Zrenjanin*, *Sunoko* i *Petrokemija*. Oko 11 posto vojvođanskog jestivog ulja

...IZVOZIMO ALKOHOL

Stanko Krstin, lider Unije poslodavaca i član Hrvatskog poslovnog kluba, vijećnik Hrvatskog nacionalnog vijeća i poduzetnik čija tvrtka radi već 19 godina, ukazao je na inozemna iskustva: »Valja nam gledati što rade Nijemci, član sam Srpsko-njemačkog poslovnog kluba i Njemačka ima nazočnu gospodarsku komoru. Poznato je kako gospodarstvenici krče putove, a zatim iza njih dolazi politika«, istaknuo je Krstin.

Ivan Vojnić Tunić iz Regionalne privredne komore Subotice ukazao je kako je bolje da uvozimo svinje iz Hrvatske nego iz Njemačke, ukazujući na značaj jačanja dobrosusjedskih odnosa i robne razmjene: »Naša regija bilježi stalni suficit prema

DR. SC. RUŽICA JAKEŠEVIĆ, ZNANSTVENA NOVAKINJA NA FAKULTETU POLITIČKIH ZNANOSTI SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

Svaka je država specifična

Bitan kontekst uspostave i implementacije adekvatnog okvira zaštite manjinskih prava čini i put država regije prema članstvu u Europskoj uniji

Dr. sc. Ružica Jakešević je znanstvena novakinja na Fakultetu političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu i dio tima koji organizira Regionalnu školu ljudskih i manjinskih prava. Godinama se bavi tematikom nacionalnih manjina, te smo o tome razgovarali s njom.

Zatvorena je osma po redu Regionalna škola ljudskih i manjinskih prava. Koji su najveći problemi i izazovi prilikom organizacije ovakvog skupa?

Nakon toliko godina bavljenja organizacijom mnoštva ljetnih i zimskih škola za studente i pripadnike manjinskih zajednica, kao i sudjelovanja u organizaciji niza znanstvenih i stručnih skupova, iz godine u godinu Centar za međunarodne i sigurnosne studije prikupio je brojna korisna iskustva, koja svaki put iznova implementira u proces planiranja novih aktivnosti. Predstojnik Centra prof. dr. sc. Siniša Tatalović s timom suradnika s Fakulteta političkih znanosti te je aktivnosti uveo kao redovitu djelatnost Centra i kao

jedan od načina diseminacije promišljanja o temama ljudskih i manjinskih prava, te načina senzibiliziranja mlađih generacija za ovu problematiku.

Pitanja s kojima se susrećemo prije bih okarakterizirala kao izazove nego kao probleme, a do sada smo kao Centar bili uspješni u njihovom prevladavanju. Vrlo je važno svake godine ići korak dalje u odnosu na prethodnu u smislu unaprijeđenja kvalitete programa i sadržaja koji se nude sudionicima škole. Po tome je Centar postao prepoznatljiv, a suradnja partnera verificirana je i Sporazumom o međusobnoj suradnji, koji je potpisan u listopadu 2013. godine. Time je, moglo bi se reći, došlo do određenog stupnja institucionalizacije ove aktivnosti, koju u predstojećim godinama planiramo obogatiti novim sadržajima, temama i sudionicima.

Zašto je Općina Medulin izabrana za lokaciju održavanja Regionalne škole ljudskih i manjinskih prava?

Medulin je multikulturna općina u Istri, koju kao županiju krasi etnički mozaik i skladan život mnogih generacija ljudi različitog etničkog podrijetla te možemo govoriti o vrlo visokom stupnju uključenosti pripadnika manjinskih zajednica u kulturni, društveni i politički život, čime se ovaj izbor mjesta održavanja škole nametnuo kao logičan izbor. Osim toga, sudionici škole svake godine imaju priliku posjetiti i različite institucije nacionalnih manjina – ove godine to je bio posjet Talijanskoj uniji u Puli.

Jeste li primijetili napredak kada je u pitanju organizacija i izvođenje škole?

Svaka godina nosi neko novo iskustvo, koje pomaže u unaprijeđenju provođenja škole. Vrlo je važan feedback samih polaznika, koji svoja iskustva prenose novim generacijama studenata, koji se uvijek iznova rado prijavljuju za sudjelovanje u programu. Pokraj toga, program je za sve polaznike u cijelosti besplatan, što studentskoj populaciji mnogo znači.

Možete li izdvojiti nekoliko tema o kojima se govorilo na svim do sada održanim školama?

Tematsko područje koje je okosnica ove škole izuzetno je aktualno i živo i u odnosu na prostor i u odnosu na vrijeme. Kada to kažem, time mislim da se različite dimenzije pitanja ljudskih prava, kao i prava etničkih, nacionalnih ili bilo kojih drugih vrsta manjina mogu smjestiti u različite kontekste i u različite sredine, i bez obzira na tu različitost konteksta ono što je poveznica jesu dosezi ostvarivanja i manifestacije tih prava. Razvoj događaja na nacionalnoj, ali i dinamika međunarodnih zbivanja kroz vrijeme nameću nova pitanja o kojima je potrebno raspravljati.

Kako biste ocijenili dosadašnje učinke rada Regionalne škole ljudskih i manjinskih prava? Ima li ona utjecaj na implementaciju politika u praksi?

Ova škola nema takvu intenciju. Ono što je cilj ove škole jest dodatna edukacija pripadnika

studentske populacije iz zemalja naše regije u području ljudskih i manjinskih prava. Ona je na neki način nastavak i dublja elaboracija tema koje se obrađuju u okviru pojedinih kolegija na njihovim matičnim fakultetima. Povezivanje i stvaranje mreže kontakata između studenata iz različitih zemalja je također jedan od pozitivnih efekata ovoga projekta. U tom smislu, mislim da je kontinuirano veliki interes studenata za sudjelovanje u radu ove škole najbolji pokazatelj učinaka dosadašnjeg rada.

Budući da se radi o skupu regionalnog karaktera, koliko se razlikuju izazovi s kojima se susreću zemlje u regiji?

Mnogo je sličnosti, ali i razlika između država u regiji u području zaštite prava nacionalnih manjina – od zakonodavnih okvira, materijalnih uvjeta, do razine implementacije manjinskih prava u praksi. Svaka od država ima neke specifične situacije uvjetovane njihovim unutarnjopolitičkim stanjem, ali i drugim čimbenicima. Primjerice, bitan kontekst uspostave i implementacije adekvatnog okvira zaštite manjinskih prava čini i put država regije prema članstvu u Europskoj uniji. To se pokazalo na primjeru Republike Hrvatske, gdje se stupanj implementacije manjinskih prava povećavao s približavanjem članstvu u EU, pa u tom smislu možemo govoriti o vanjskim utjecajima na sam proces.

Nevena Balažević

KNJIŽEVNA, PJEVAČKA, PLESAČKA VEČER URBANIH ŠOKACA

Biti s drugima i biti ono što jesi

»Više je nego pohvalno napokon udružiti snage, dakle ne biti asimiliran u smislu da budeš ono što nisi, nego biti s drugima, biti to što jesi i govoriti svojim maternjim jezikom«, kazala je Katarina Čeliković

Udruga građana *Urbani Šokci* iz Sombora organizirala je u utorak, 30. rujna, književno-umjetnički večer »Lena pec, lijepa riječ, szép szó, schönes wort«. Tijekom jednosatnog programa čuli su se stihovi i pjesme na srpskom, mađarskom, hrvatskom i njemačkom jeziku, pa i jedna pjesma na rumunjskom.

Na ovim jezicima govorilo se i pjevalo o ljubavi, prijateljstvu, Bačkoj, Vojvodini... »Udruga građana *Urbani Šokci* već četvrti put organizira ove

multinacionalan, multilingvistički i možda jedini program koji okuplja mlade u smislu da se govori poezija, čuju stihovi i bjesede, zdravice, a da ne bi sve bilo monotono tu su i nastupi plesnih skupina, kulturno-umjetničkih društava, fitnes klubova...«, kaže predsjednica *Urbanih Šokaca* Marija Šeremešić.

DOKAZ BOGATSTVA KULTURE

Kako predstavnik grada Sombora manifestaciji je nazo-

»Više je nego pohvalno napokon udružiti snage, dakle ne biti asimiliran u smislu da budeš ono što nisi, nego biti s drugima, biti to što jesi i govoriti svojim maternjim jezikom. Mislim da bi ova manifestacija bila jako dobra za izvoz u neke druge sredine kako bi se svi ljude koji govore različitim jezicima našli na jednom mjestu. Čini mi se da bi to ne samo pohvalno, nego da je i dobro da sudionici budu i iz drugih sredina. Zato smo mi na poziv Marije Šeremešić došli s recitacijama na hrvatskom jeziku

Marković. Augustin je recitirao pjesmu, odnosno ulomak iz pjesme *Čizme, smrt* Petka Vojnića Purčara, a Davorin pjesmu Antuna Gustava Matoša *Divojčici umjesto igračke*. »Drago mi je što sudjelujem u programu koji pokazuje kako se mogu manjine, koje su ovdje zastupljene, sakupiti i zajedno pokazati dio svoje književnosti i glazbe«, kazao je Davorin.

Somborska gimnazijalka Milica Kojić recitirala je pjesmu na njemačkom koja govori o ljudskim odnosima. »Njemački učim u školi i baš ga volim. Drago mi je što se ovo dešava u našem gradu i sretna sam što sam i ja dio tog programa«, kaže Milica.

A da se u Somboru, tu večer, čuje i rumunjski jezik podbri-nula se Ksenija Vezmar, učenica srednje medicinske škole iz Sombora, koja je pjevala poznatu rumunjsku pjesmu *Mndra mja*. »Tata me je upoznao s tom kulturom i tom pjesmom. Pjesma mi se odmah svidjela i bila sam uporna i naučila je. Nisam do tada učila rumunjski, pa sam uz pomoć interneta, riječ po riječ učila, slušala kako drugi pjevaju i izgovaraju riječi, pa vidjet ćemo kako će biti večeras«, rekla nam je prije nastupa Ksenija.

Na književno-umjetničkoj večeri sudjelovali su učenici somborskih srednjih škola, mladi iz KUDH-a *Bodrog* iz Monoštora, Udruge Nijemaca Gerhard Sombor, Mađarske građanske kasine Sombor, recitatori Hrvatske čitaonice Subotica, UG *Urbani Šokci* i HKUD-a Vladimir Nazor iz Sombora, te članovi plesnog kluba *Ronda*, plesnog kluba *Delirio* i sportskog kluba S.A.F.T. KETS iz Sombora.

Z. V.

Članice KUDH *Bodrog*, Monoštor

večeri. Prvih godina program je bio na mađarskom, srpskom i hrvatskom s govorima etničkih skupina Bunjevaca i Šokaca. Obzirom da je Udruga Nijemaca Gerhard veoma aktivna uključili smo i sudionike koji se bave očuvanjem tradicije i njemačkog jezika. Ovaj projekt podržava i grad Sombor i to na natječaju koji se raspiguje u okviru Lokalnog akcijskog plana za mlade. Uvijek na tom natječaju dobijemo sredstva za ovaj program, jer je on

čio je vijećnik Gradskog vijeća zadužen za nacionalne zajednice Čaba Sakač. Za njega je ovaj program dokaz bogatstva kulture, jezika i tradicije koju ima Sombor »Malo se posljednjih godina sve to izgubilo, ali pamtim da je pre 50 godina svaki Somborac znao osim srpskog i mađarski, hrvatski i njemački i tada je Sombor bio bogatiji, znatno mirniji i nadam se da će se to vrijeme ponovno vratiti«, kaže Sakač.

i bunjevačkom govoru kako bi pokazali tu različitost«, kazala je menadžerica za kulturu Zavoda za kulturu Vojvodanskih Hrvata Katarina Čeliković.

STIHOVI, GLAZBA, PLES

Gosti programa bili su članovi Hrvatske čitaonice iz Subotice, recitatori Augustin Žigmanov i Davorin Horvacki. Obojica su učenici hrvatskog odjela Gimnazije Svetozar

Gradonačelnici Osijeka i Obrovca u Somboru

U posjetu Hrvatskom kulturno-umjetničkom društvu *Vladimir Nazor* u Somboru boravili su čelnici Osijeka i Obrovca. Gosti hrvatske udruge bili su **Ivica Vrkić**, gradonačelnik Osijeka, **Ante Župan**, gradonačelnik Obrovca, i **Stanko Mijić**, zamjenik gradonačelnika Obrovca. S gostima iz Hrvatske *Vladimir Nazor* posjetili su i dr. sc. **Janko Veselinović**, zastupnik u Skupštini

Gosti u prostorijama Nazora

Srbije i inicijator pokretanja Međunarodnog znanstvenog skupa o srpsko-hrvatskim odnosima koji se održavaju u Golubiću pokraj Obrovca, i **Miroslav Vasin**, pokrajinski tajnik za rad, zapošljavanje i ravnopravnost spolova. Gosti su upoznati s bogatom poviješću *Vladimira Nazora* i Hrvatskog doma. Obećali su pomoć i suradnju. Tijekom boravka u Somboru obišli su i poznate kulturne institucije, a posjet je završen obilaskom jednog od očuvanih salaša u okolici Sombora.

Z. V.

Osnovan Europski klaster

Na inicijativu Regionalne gospodarske komore Sombora i NVO *Bio Adria Alpe Pannonia* iz Srijemske Kamenice osnovana je udruga *Europski klaster Alpe Adria Pannonia*. Udruga okuplja organizacije, institucije i asocijacije koje se bave različitim oblastima gospodarstva i poljoprivrede. Potporu ovoj inicijativi dali su i Pokrajinska vlada, gospodarske komore Vojvodine, Novog Sada, Subotice, Zrenjanina, Kikinde i Srijemske Mitrovice, a iz Hrvatske su se ovoj inicijativi odazvale gospodarske komore iz Pule, Rijeke, Siska, Vukovara i Osijeka, dok su iz Austrije inicijativu prihvatile komore Burgelanda, Štajerske i Koruške. Kako je istaknuto, temelj klastera trebale bi biti gospodarske komore s područja europske regije *Alpe Adria Pannonia*, ali i s područja Podunavlja, kao i specializirane tvrtke koje se bave razvojem, turističkim organizacijama, općinama, gradovima, županijama, klasterima i asocijacijama.

Z. V.

TJEDAN U BAČKOJ

Politički feudi

Feud (lat. *feumud*) je u srednjem vijeku označavao podaničko dobro, imanje koje su davali u nasljedno vlasništvo, primjerice vladari vitezovima, uz obvezu vjernosti i pomaganja u ratu. Vjerojatno se sada pitate čemu ovaj mali sat povijesti, ali zapravo to je uvod u priču o tomu što mi je ovih dana posebice »upalo u oči«, a iskreno kao građanku poprilično iznerviralo. Ne, neću ja ovdje »razglabati« o tim srednjovjekovnim feudima, već o ovim našim današnjim - političkim feudima. Kako li drugačije zvati maniru somborskih političkih stranaka i udruga građana da na svojim, stranačkim konferencijama za novinare, predstavljaju rad dužnosnika i direktora ustanova i poduzeća za koja su oni po partijskoj podjeli »zaduženi«. Kao da su te ustanove i poduzeća njihovi mali politički feudi i kao da su se oni to umilostivili nama, običnom puku, kazati kako u tim njihovim feudima sve funkcionira »da ne može biti bolje«.

Tako smo na stranačkim konferencijama čuli što je to novoga u sportskom centru, u gradskoj knjižnici, kazalištu, kulturnom centru, što se to radi u kulturu, poljoprivredi... Da se razumijemo, za neke od tih direktora i sama bih rekla da odlično rade posao koji im je povjeren, pa je tim prije svako miješanje politike suvišno. Zar nije dovoljno to političko »kadriranje«, već malo, malo, pa imaju potrebu podsjetiti nas na to koji su to njihovi feudi o kojima oni tako predano brinu. Naravno da se treba znati i čuti što se to radi u ustanovama kulture, sportu, poljoprivredi, ali za tako nešto su konferencije za novinare u tim ustanovama ili sjedištu grada Sombora. Ne interesira mene kada dođem u kazalište, na izložbu, kada pošaljem dijete na bazen čiji je to politički feud, ili je možda primjerenije reći plijen, već kakvu ću predstavu ili izložbu pogledati i hoće li tijekom zime raditi zatvoreni bazen...

I još jedna važna stvar. Sve to financiramo mi građani, jer najveći prihodi u gradskom proračunu su oni koji se ubiru od poreza na zarade. Ako ni zbog čega drugoga, onda barem zbog toga zaslužujemo da, makar prividno, imamo dojam da je to sve naše, somborsko, a ne neki politički feud. Kada iste te stranke budu iz svog proračuna financirale nešto od sadržaja u ustanovama i poduzećima za koja su »zadužene«, onda će imati puno pravo sazivati svoje stranačke konferencije i hvaliti se urađenim. Do tada takve informacije novinari trebaju dobivati tamo gdje je to i primjereno.

I za kraj – malo su uranili, predizborna kampanja još nije počela.

Z. Vasiljević

PRED BERBU KUKURUZA U SRIJEMU

Rekordan prinos – niska cijena

Prema mišljenju poljoprivrednih proizvođača, ali i stručnjaka, ovogodišnji prinos kukuruza bit će veći od prošlogodišnjih. Već je proteklog tjedna počela berba ranih sorti, a uskoro će se znati i prvi rezultati ovogodišnjeg prinosa. Pod kulturom kukuruza ove godine zasijano je oko milijun hektara, vremenski uvjeti su bili izuzetno povoljni za kukuruz, jer je bilo dovoljno padalina u ključnim mjesecima, u periodu nalijevanja zrna. Zbog svega toga, ove godine se očekuju jako dobri prinosi, možda čak i rekordni. Stručnjaci prognoziraju rekordni rod »žutog zlata«, između 7 i 8 milijuna tona, ali, nažalost, nisku cijenu za proizvođače kukuruza. Procjene govore da će se s ukupnim rodom i do osam milijuna tona kukuruza Srbija po prinosima izjednačiti s vodećim europskim zemljama. Međutim, do sada je objektivna cijena oko 105 eura po toni, odnosno oko 12 dinara, ali uzimajući u obzir tendencije na svjetskim tržištima, ne bi bilo iznenađujuće da se na burzi formira cijena od 10 do 12 dinara.

PRIPREME ZA BERBU

Kukuruz, kao najzastupljenija kultura, na području tri rumske općine zauzima 3600 hektara, što je 40 posto od ukupne površine. Pod sjemenskim kukuruzom nalazi se 1000 hektara i on je trenutačno jedini u fazi berbe: »Kada je u pitanju merkantilni kukuruz očekujemo do kraja mjeseca da počne berba. Raniji hibridi su u zrijetu, a pristižu i kasniji hibridi. Mislamo da će kampanja krenuti krajem mjeseca, a udarni poslovi će krenuti u desetom mjesecu«, ističe **Đura Pajić**, savjetodavac Poljoprivredne stručne službe u

općini Ruma. Kako ističe, kiše ne utječu puno na kukuruz, zrno ide ka potpunom zrijetu i kiše samo produžavaju period propuštanja vlage. Naredne kiše samo bi dodatno otežale uvjete i sporije bi se otpuštala vlaga, a zemljište bi bilo raskvašeno tako da bi se trebao просушити teren, kako bi mehanizacija mogla ući u njive i funkcionirati povoljno: »Godina je bila pogodna za kukuruz. Padaline tijekom lipnja i kolovoza pogodovala su ovoj poljoprivrednoj kulturi, tako da očekujemo rekordni rod. Svaki

prinos koji je između 9 i 10 tona je dobar prinos suhog zrna po hektaru«, kaže Đura Pajić. U općini Šid pod merkantilnim kukuruzom na poljoprivrednim dobrima individualnih gazdinstava i poduzeća i zadruga, ukupno je zasijan 15 551 hektar. Pod sjemenskim kukuruzom ukupna površina je 160 hektara. Ukupno ostvarena proizvodnja merkantilnog kukuruza iznosi 3817 tona s postotkom vlage od 34 posto. Kako navode u Uredu za poljoprivredu općine Šid, trenutno je u tijeku berba kukuruza za silažu,

a berba kukuruza u klipu očekuje se za dva do tri tjedna, kada budu bili pogodnije vremenske prilike i ljepši dani. Kako ističu, i u ovoj se općini očekuje rekordni prinos, daleko viši nego prethodne godine.

KIŠE OTEŽAVAJU BERBU

U Srijemskoj gospodarskoj komori u Srijemskoj Mitrovici, kako saznajemo od **Vladimira Vlaovića**, jedino trenutačne kiše otežavaju berbu kukuruza: »Očekujemo prinos na teritoriju

Mehanizacija je spremna za početak berbe, a čeka se samo vrijeme kada će se znati kolika će biti cijena zlatnog zrna * Kako stručnjaci navode, ne bi bilo iznenađujuće da se na burzi formira cijena od 10 do 12 dinara

3. listopada 2014.

cijelog Srijema oko 11 tona po hektaru s postotkom vlage oko 20 posto. Trenutačno je jedino u Šidu jedan poljoprivredni proizvođač na maloj površini počeo berbu, dok se u ostalim srijemskim općinama očekuje da berba počne već ovoga tjedna, ukoliko vremenske prilike dozvole. Prinosi će biti veći nego što su bili prethodnih godina, jedino su problem kiše koje otežavaju berbu, iako je berba ranijih sorti već počela«, ističe Vladimir Vlaović.

NISKE CIJENE

Međutim, poljoprivredni proizvođači nisu optimistični što se cijene kukuruza tiče. Na poljoprivrednom dobru u Nikincima zatekli smo dva poljoprivredna proizvođača – **Marka Bakića** i **Željka Paulića**. Kako nam tijekom razgovora ističu, očekuju veliki

prinos: »Za ovu godinu dobra su očekivanja što se prinosa tiče. Još uvijek ne znam kolika će biti cijena. Mislim da iako mnogi očekuju velike prinose, to neće bitno utjecati na dobru cijenu«, kaže Željko Paulić. Slično mišljenje ima i Marko Bakić iz istog sela. Kako kaže posijao je 5 hektara kukuruza i očekuje da će mu prinos biti 8 tona zrna po hektaru. Mislim da će cijena biti niska, i bez obzira na prinos nisam nešto optimističan«, kaže Marko Bakić. Kako ističu, u samom selu nije bilo vremenskih nepogoda, uvjeti su bili izuzetno povoljni u odnosu na prethodne dvije godine, tako da je prinos u samom selu izuzetno dobar. Mehanizacija je spremna za početak berbe. Kako stručnjaci navode, ne bi bilo iznenađujuće da se na burzi formira cijena od 10 do 12 dinara.

Suzana Darabašić

TJEDAN U SRIJEMU

Ostavka predsjednika općine Ruma

Tijekom proteklog tjedna predsjednik općine Ruma **Dragan Panić** podnio je ostavku na tu funkciju. O razlozima ostavke predsjednika općine Ruma malo se zna, ali kako je istaknuo predsjednik Skupštine općine Ruma **Aleksandar Martinović**, iza ostavke ne stoje sukobi i neslaganja čelnih ljudi lokalne vlasti, već se radi o dogovoru unutar Srpske napredne stranke koja čini okosnicu vladajuće koalicije u Rumi. Po Zakonu o lokalnoj samoupravi predsjednik skupštine ima rok od 15 dana zakazati skupštinsko zasjedanje na kome će biti izabrani novi predsjednik općine i njegov zamjenik. Spominje se da će na mjesto predsjednika općine biti izabran **Sladjan Mančić**, njegov dosadašnji zamjenik, također član Srpske napredne stranke. Inače, Dragan Panić bio je na funkciji predsjednika općine od prosinca prošle godine kada je u Rumi došlo do prekomponiranja vlasti. Tada je koalicija oko Srpske napredne stranke, čiji je član i Dragan Panić, osigurala većinu u lokalnom parlamentu i preuzela vođenje općine. Panić je do tada rumskoj javnosti bio poznat kao direktor *Novogradnje* i JP-a za građevinsko zemljište i ceste. Prestanak mandata predsjednika općine povlači i prestanak mandata zamjenika predsjednika općine, kao i članova Općinskog vijeća, a dok novi predsjednik ne stupi na dužnost, njegovu funkciju će obavljati predsjednik Skupštine. Neslužbeno saznajemo da je osim kandidata za novog predsjednika Sladana Mančića, kandidatkinja za novu zamjenicu **Marija Stojčević**, profesorica razredne nastave, također vijećnica Srpske napredne stranke. Špekulira se da je osnovni razlog ostavke predsjednika općine neslaganje Panića i Aleksandra Martinovića, predsjednika SO Ruma i predsjednika rumskih naprednjaka, a kao razlog ostavke dodaje se i neslaganje unutar lokalnog odbora SNS-a. Što je od svega navedenog istina još uvijek se službeno ne zna i očekuje se da se službeno oglase i čelnici rumske općine. Nagađanja postoje od strane mnogih, ali ono što je očigledno jest to da su u Srijemu sve češće prisutni raskoli unutar Srpske napredne stranke. Nakon Šida, gdje je na mjesto zamjenika predsjednika SO **Željka Fajfrića** na prethodnoj sjednici izabran **Dejan Bulatović** na tu funkciju (Zelena ekološka partija – Zeleni), na red je došla i Ruma. Nadamo se jedino da ti raskoli unutar vladajuće stranke u svim srijemskim općinama neće utjecati na i ovako loš standard stanovništva u Srijemu.

S. Darabašić

U BAČU ODRŽANI DANI EUROPSKE BAŠTINE 2014.

Bogatstvo folklora, tradicije i običaja

Nastupili i Matoševci

Gudački kvartet u franjevačkom samostanu

U subotu i nedjelju 27. i 28. rujna, u Baču je održana tradicionalna manifestacija *Dani europske baštine*. Općina Bač organizira ovu kulturnu manifestaciju bez prekida od 2002. godine i ona je prerasla u, vjerojatno, najveći kulturni događaj općine. Kroz nju se bačko kulturno naslijeđe predstavlja kao dio zajedničke kulturne baštine europskih naroda, te prikazuje bogatstvo folklora, tradicije i običaja. *Jezik i pismenost* bila je tema ovogodišnje manifestacije, te je u tom smislu osmišljen cjeloviti program, koji se većinom odvijao na prostoru Bačke tvrđave, kao i na drugim lokacijama. Nakon mimohoda sudionika, manifestaciju je otvorio predsjednik Općine Bač **Dragan Stašević**, a potom su uslijedili nastupi dječjih folklornih ansambala, viteške igre, priređena je etno tržnica, likovna kolonija, te okrugli stolovi.

U okviru dječjeg prijedpovednog programa sudjelovala su djeca iz svih osnovnih škola općine, kao i dječje folklorne skupine. Osim domaćina iz Bača nastupila su i društva slovačke, rumunjske, mađarske, romske i hrvatske manjine iz Selenče, Vajske i Plavne, a *Slovo o materinjem jeziku* krasnoslovio je **Vico Dardić**. Treba istaknuti dobar nastup dječje folklorne skupine

HKUPD-a *Matoš* iz Plavne, koja je uspješno predstavila šokačke plesove i lijepu narodnu nošnju i time pokazala dio kulturne baštine Hrvata na ovom prostoru. To je dobar primjer interkulturalnosti, koju ova udruga pokušava provoditi prema svojim skromnim mogućnostima.

Nastupili su i gosti: KUD *Dr. Mladen Stojanović* Mladenova, Gradski orkestar *Spomenar* iz Sombora, Muzička škola *Stevan Hristić* iz Bačke Palanke, te sestre **Davidović** iz Vajske, što je obogatilo program i učinilo ga zanimljivijim.

U Edukativnom centru *Stoljeća Bača* održana su i dva okrugla stola s aktualnim temama: Kulturni predio – prilika za ekonomski razvoj baziran na kulturnom i prirodnom naslijeđu i Uloga i doprinos mladih u ekonomskom razvoju.

U okviru Dana europske baštine održan je koncert duhovne glazbe u franjevačkom samostanu u Baču, na kome je osim lokalnih pjevačkih zborova nastupio gudački kvartet Beogradske filharmonije, što je bio veliki doživljaj za ljubitelje ozbiljne glazbe. Za sve sudionike na samoj tvrđavi kuhao se lovački kotlić, a u večernjim satima priređen je koncert **Goce Tržan**, vatromet i DJ žurka.

Svojom su nazočnošću uveličali ovaj kulturni događaj

Šef delegacije EU u Beogradu **Michael Davenport**, šef ureda visokog predstavnika EU **Axel Jaenicke**, pokrajinski tajnik za kulturu **Slaviša Grujić**, gradonačelnik Novog Sada **Miloš Vučević** i drugi uzvanici.

Po ustaljenom običaju, u nedjelju, 28. rujna, u sportskom dijelu manifestacije održan je Memorijalni turnir u nogometu *Zdravko i Zvonko* te Memorijalni turnir u odbojci *Zlatko i Mile*.

Iako je po mišljenju nekih posjetitelja i ove godine bilo dosta tehničkih propusta, za pohvalu je dobro osmišljen program u kome je svatko mogao pronaći nešto za sebe, a i predstavljeni su svi segmenti kulture, od folklora do klasike i likovnosti. Zato možemo ipak konstatirati da su organizatori manifestacije uspjeli dobro ispuniti svoju misiju te da nastavljaju započeti put prema vrijednostima europske kulture.

Z. Pelajić

ODRŽANA LIKOVNA KOLONIJA IVAN GUNDIĆ ĆISO – DALMATA

Slikaru i pedagogu u čast

U čast akademskog slikara i likovnog pedagoga **Ivana Gundića Ćise-Dalmate**, u Stanišiću na likovnoj koloniji po šesti put okupili su se umjetnici iz Subotice, Beograda i Sombora. Kolonija koju organizira Hrvatsko kulturno društvo *Vladimir Nazor* iz Stanišića održana je u subotu 27. rujna u prostorijama Doma kulture. Na ovaj način članovi hrvatske udruge u Stanišiću sjećaju se rano preminulog slikara. Ivan Gundić Ćiso rođen je 1947. godine u Riđici. Fakultet likovnih umjetnosti završio je u Rijeci. U Riđici i Stanišiću radio je kao profesor likovne umjetnosti. Svoje je slike potkraj života potpisivao kao Dalmata. Preminuo je 2000. godine. »Ove kolonije doživljavam vrlo emotivno, jer me vraćaju u neko prošlo vrijeme, kada je moj otac slikao. Ovo je šesta godina kako organiziramo koloniju i zahvaljujući tome u našoj udruzi imamo zbirku od četrdesetak radova«, rekao je **Marko Gundić**, predsjednik organizacijskog odbora likovne kolonije. Među

3. listopada 2014.

ODRŽANI MIHOLJDANSKI SUSRETI U BEREKU

Izložba ženskog stvaralaštva

Udruga žena *Brežanke* iz Berega organizirala je u nedjelju, 28. rujna, šeste po redu *Miholjdanske susrete*. Na ovoj međunarodnoj smotri ženskog stvaralaštva predstavile su se udruge žena iz Batine (Hrvatska), Hercegsantova (Mađarska), Sombora, Berega, Bezdana, Stapara, Čonoplje, Monoštora i drugih mjesta u okolici Sombora. Bogati štandovi prepuni ženskih rukotvorina i kulinarских specijaliteta plijenili su pažnju posjetitelja. Svaki je na svoj način bio drugačiji i poseban, odražavajući specifičnost svakog pojedinačnog mjesta. »To je međunarodna manifestacija narodnog stvaralaštva. S obzirom da smo na tromedi Mađarske, Srbije i Hrvatske, po šesti puta imamo i goste iz nama susjednih država. Ove godine to su naše drage gošće iz Batine i Hercegsantova i naravno većina ženskih udruga s teritorija grada Sombora. Miholjdan, koji pada 29. rujna, naše je seosko proštenje, ali se uvijek proslavlja nedjeljom i to poslije samog Miholjdana. Mi smo zato odlučili

Na smotri: žene iz tri države

da naši *Miholjdanski susreti* budu tjedan dana prije. Ovakvi susreti za seoske žene znače mnogo. Do sada su se žene isključivo bavile kućanstvom, a mi im evo pružamo mogućnost da vide što to rade žene iz naše okolice«, kaže **Marija Ivošev**, predsjednica Udruge žena *Brežanke*. A dio šokačke nošnje i ručnih radova predstavile su gošće iz Hercegsantova. Nemaju svoju udruhu, ali su se pozivu Berežanski rado odazvale. »Ovo je drugi puta da sudjelujemo na *Miholjdanskim susretima*, te posjete oni uzvraćaju nama, ali mislim da bi ta suradnja mogla biti još intenzivnija«, riječi su **Marije Blažev Daražac**.

Ona kaže da se šokačka tradicija u Hercegsantovu čuva, tim prije što u mjestu postoji škola na hrvatskom, pa se učenici potiču na očuvanje običaja i tradicije. »Predstavili smo naše rukotvorine, peciva, zdravu hranu. Na našem štandu je i zlatovez, a u tajne te vještine uvele su nas, prije godinu dana, žene iz udruge iz Osijeka koje su bile naše edukatorice. Mi uoči katoličkog Božića spremamo Božićni sajam i tu će nam drage gošće biti Brežanke, ali i sve ostale udruge«, kaže **Katarina Dmitruk**, predsjednica UG *Zlatne ruke Somborske*. **Jelena Jančarević** iz KUD-a *Kiskoszeg* iz Batine pojaš-

njava da njihova ženska udruga postoji deset godina i da se rado odazivaju pozivima za gostovanja u Hrvatskoj, ali i u susjedstvu. Novca za rad udruge nikada nije dovoljno, ali uz snalazljivost žena i ta prepreke se prevlada.

Na *Miholjdanskim susretima* birao se i najljepši štand i najbolji kolač. Nagrađen je štand žena iz Hercegsantova i kolač **Jelene Amidžić** iz Stapara. Posebna atrakcija bila je modna revija. Djevojke su nosile komade odjeće koje je kreirala i sašila, *isheklala* ili izvezla Marija Ivošev.

Z. Vasiljević

Sudionici kolonije

slikarima na ovogodišnjem sazivu likovne kolonije bila je **Ruža Tumbas** iz Subotice, članica *Cro Arta*, kojoj je ovo bilo drugi put da sudjeluje na likovnoj koloniji u Stanišiću. »Uradila sam dvije slike – salaš u tehnici ulja na platnu i jedan pastel s jesenskim motivom. Rado se odazivam pozivima da sudjelujem na likovnim kolonija-

ma«, kaže Ruža Tumbas. **Ciliku Dulić Kasibu**, također članicu *Cro Arta*, tjedan ranije susreli smo na koloniji u Sonti, a uspkos godinama rado se odazvala i ovom pozivu, a svojim je domaćinima ostavila sliku križa. **Olga Rajković** (*Cro Art*) iz Beograda na koloniji u Stanišiću sudjelovala je ove godine prvi put. »Svaka kolonija je jedno

novo iskustvo, druženje s ljudima, prigoda da vidimo neke nove tehnike«, kaže Olga, koja je likovnoj zbirci ostavila tri svoje slike. U radu likovne kolonije sudjelovali su i **Divna Lulić-Jovčić** (*Cro Art*), kao i članovi Likovne grupe 76 iz Sombora **Slobodan Nastasić**, **Stana Libić** i **Vinka Gradinski**. **Cecilija Miler**, koja je članica obiju likovnih udruga, nije sudjelovala, ali je njena slika stigla do Stanišića. No, na likovnoj koloniji nije se samo slikalo i crtalo već se radio i duborez i to u bade-movom drvetu. Duborez s morskim motivima radio je **Slobodan Karan** iz Beograda, inače rođeni Stanišićanac. Prvi put na koloniji u Stanišiću je i mladi **Filip Karan**, također iz Beograda, koji je za ovu prigodu odabrao crtež **Vladimira Nazora**. Doznali smo kako je i

ovaj najmlađi sudionik kolonije, iako ima tek 16 godina, već nagrađivan za svoje crteže. »Prošle je godine EU organizirala natječaj za karikaturu *Kako Europska unija vidi Srbiju i kako Srbija vidi EU*. Nisam tada imao 16 godina, pa nisam mogao sudjelovati u službenoj konkurenciji, ali sam nagrađen za ideju i kao najmlađi sudionik«, kaže Filip, koji je učenik Umjetničke škole *Tehnoart* u Beogradu.

Zatvaranju likovne kolonije nazočili su predsjednik HNV-a dr. sc. **Slaven Bačić** i ravnatelj Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata **Tomislav Žigmanov**. »Zahvalio bih HKD-u *Vladimir Nazor* jer čuva sjećanje na jedno od najznačajnijih hrvatskih imena u ovom mjestu«, kazao je Bačić.

Z. V.

Angažirana umjetnost

»**N**isam naivan da pomislim kako požar revolucije može buknuti u kazalištu, ali ono svakako može pridonijeti društvenoj promjeni«, tvrdi redatelj i umjetnički voditelj *Montažstroja* **Borut Šeparović**, čija je predstava *A gdje je revolucija stoko?* osvojila Specijalnu nagradu na ovogodišnjem Bifetu. Angažiranu umjetnost ovog zagrebačkog kolektiva, za koju tvrde da preuzima odgovornost za društvo u kojem nastaje, posljednjih godina imala je prilike upoznati i subotička publika, zahvaljujući festivalu *Desire*. U svojem novom projektu *Montažstroj* ispituje – može li glazba postati oruđe zagovora i izravnog poticanja na društvene promjene.

Od Hugoa, preko Brechta i Beuysa do Ai Weiweija danas, društveno-političke prilike, posebice one negativne, bivale su i bivaju predmetom umjetničke *obrade*. Iako umjetnost danas teško može ostvariti značajnije utjecaje na društvo u kojem nastaje, osim eventualnog ukazivanja na pojedine pojave, angažiranost nekog umjetničkog čina ili djela ipak ima smisla. Barem tako smatra već spomenuti Šeparović: »Ipak, čini mi se kako aktivist i angažirani umjetnik kreću iz iste pozicije: pozicije djeteta. Dijete postavlja pitanja o fundamentalnim stvarima u svijetu (na primjer: 'Zašto ima siromašnih, mama?') i nikada se ne zadovoljava odgovorima 'To je jednostavno tako, sine'. Takva naivna, ali bitna pitanja danas se često usuđuju postaviti samo malobrojni, među kojima su svakako i umjetnici i aktivisti, jer odgovori na takva pitanja duboko potresaju samoodrživost sustava kojemu nije u interesu da se takva pitanja postavljaju.«

S druge strane, imamo tzv. *larpurlartističke* pozicije koje zagovaraju *umjetnost radi umjetnosti*. Prema ovakvom pristupu, umjetnost nema nikakvu društvenu ili moralnu funkciju, njezin jedini cilj je biti lijepa i dopadljiva.

Ima pak i teorija po kojima je politički (u širem smislu riječi) karakter umjetnosti nemoć izbjeći. Naime, čak i nemati *poruku* znači određeni stav.

Koji god pristup preferirali, složiti ćete se da bismo bez umjetnosti – bila ona revolucionarno intonirana ili nam pak dočaravala nečiji privatni univerzum zatvoren za vanjske utjecaje – bili siromašniji.

D. B. P.

KONCERT U SRIJEMSKIM KARLOVCIMA

Nek ori Iliji Okrugiću u čast

Nalazeći se u prvoj godini trogodišnje proslave jubileja 300. obljetnice Tekijskog svetišta koja je posebnim kulturnim sadržajem posvećena opatu **Iliji Okrugiću Srijemcu**, zaslužnom obnovitelju tekijske crkve, poznatom književniku, dramaturgu, glazbeniku i povjesničaru, u organizaciji sa župom Presvetog Trojstva u Srijemskim Karlovcima, u Kapeli Gospe od Mira u subotu je održan svečani koncert koji pod nazivom *Nek ori Iliji Okrugiću u čast*.

Nazočne na koncertu pozdravio je domaći župnik **Marko Lončar**, a o Iliji Okrugiću Srijemcu govorio je voditelj svetišta na Tekijama **Petar Pifat**.

U Petrovaradinu i Srijemskim Karlovcima se još uvijek njeguje duh poštivanja svojih predaka velikana srijemskih, među kojima je jedan od najpoznatijih Ilija Okrugić Srijemac. To jest razlog zašto su se okupili njegovi mnogobrojni štovatelji u Kapeli

Gospe od Mira, gdje su Hrvatsko kulturno prosvjetno društvo *Jelačić* iz Petrovaradina i zbor župe Presvetog Trojstva iz Srijemskih Karlovaca svojim nastupom obnovili uspomene na Iliju Okrugića, te kroz njegove pjesme i kompozicije nastojali sačuvati ih od zaborava.

Zbor HKPD *Jelačić* izveli su pjesme: *Slava Bogu*, *Spomeni se*, *Za jedan časak radosti...*

Okrugić je iza sebe ostavio mnoga nadahnuta glazbena djela, a njegove pjesme, naročito božićne, i danas se pjevaju u Slavoniji i Srijemu. Osim duhovne glazbe pisao je i svetovnu narodnu glazbu, koju nam je na ovome koncertu u Kapeli gospe od Mira predstavio zbor župe Presvetog Trojstva iz Srijemskih Karlovaca. Riječ je o sljedećim skladbama: *Oj Bosilje bilje*, *Oj djevojko brigo materina*, *Milkina kuća na kraju*. Tamburaški orkestar *Jelačića* predstavio se numerama: *Milkina kuća* i *U našem lijepo ti je Srijemu*.

Na kraju koncerta nazočnima se obratio upravitelj Tekijskog svetišta **Stjepan Barišić**, koji je najavio da će krajem godine u okviru jubileja biti priredena književna večer posvećena Iliji Okrugiću Srijemcu.

Glazbena večer je završena pjesmom *Nek se ori* koju su skupa izveli svi sudionici koncerta.

T. M.

Dubrovačka nezavisna umjetnička scena u Beogradu

BEOGRAD – Dubrovačka nezavisna umjetnička scena predstavila se beogradskoj publici izložbom pod nazivom *Grad je mrtav. Živio Grad!* koja je otvorena prošloga tjedna u galeriji *Podroom* Kulturnog centra Beograda. Izložba obuhvaća radove više od 20 umjetnika i dvije panel-diskusije, kojima otvara teme u vezi s kulturom i politikama upravljanja javnim prostorima, te ulogom aktivizma u suvremenoj umjetničkoj proizvodnji.

Predstave iz Hrvatske nagrađene na Bitefu

BEOGRAD – Grand prix 48. kazališnog festivala Bitef *Mira Trailović* dodijeljen je predstavi *Aleksandra Zec* HKD teatra iz Rijeke, u režiji **Olivera Frlića**, koji je trijumfirao i 2013. godine predstavom *Zoran Đinđić* Ateljea 212. Specijalna nagrada međunarodnog žirija dodijeljena je predstavi *A gdje je revolucija, stoko?* zagrebačkog *Montažstroja*, u režiji **Boruta Šeparovića**, koji je također 2013. dobio specijalnu nagradu – za predstavu 55+.

Ovogodišnji Bitef održan je 20. do 30. rujna pod geslom *Prošlost je sada*, a u glavnom programu prikazano je 13 predstava, od kojih je osam bilo iz regije.

HKD Šid na pokrajinskoj smotri

ŠID – HKD *Šid* sudjelovalo je prošle subote na 36. festivalu folklornih tradicija Vojvodine – *Panonski vašar* koji je održan u Vrbasu. Hrvatska udruga iz Šida predstavila se koreografijom *Korizmeni običaj – selo Gibarac* umjetničke voditeljice **Dubravke Čikarić**.

Selektori su njihov nastup ocijenili visokim ocjenama – za veliku hrabrost zbog izvođenja koreografije bez pratnje orkestra, dobro pjevanje i narodno ruho koje su članovi tom prigodom nosili. Ovaj uspjeh, kao i mnogobrojne pohvale selektora članovima hrvatske udruge iz Šida bit će samo dodatna motivacija za daljnji rad, a odluka žirija o prolasku na višu razinu natjecanja, očekuje se ovih dana.

S. D.

Memorijal Antuna Aladžića u Lemešu

LEMEŠ – Od 3. do 5. listopada u Lemešu će biti održan će se 4. po redu memorijal amaterskih dramskih skupina *Antun Aladžić*. Večeras će u 18 sati biti izvedena dječja predstava *Mali političar* HBKUD-a *Lemeš* iz Lemeša. Od 18.30 sati na programu je dječja predstava *Vaso Pikaso* u izvedbi učenika škole *Ivan Goran Kovačić* iz Sonte, a u 20 sati publika će moći pogledati *Sumnjivo lice* u produkciji Kulturnog centra Sivač.

Sutra (subota, 4. listopada) u 20 sati, HBKUD *Lemeš* će izvesti predstavu *Daleko je salaš*. U nedjelju će od 19.30 sati biti priređena retrospektiva rada Antuna Aladžića, a u 20 sati bit će igrana predstava *Ljubičica* KUD-a *Égység* iz Bajmaka.

Ž. Z.

Prezentacija tradicijskog češljanja Hrvatica u regiji

BAČ – UG *Tragovi Šokaca* iz Bača organizira sutra (subota, 4. listopada) manifestaciju pod nazivom *Žensko tradicijsko češljanje Hrvatica u regiji*.

Ove će se godine praktično prikazati frizure i oglavlja snaša, odnosno mladenki iz Mađarske, Slavonije, Baranje, Bosne i Hercegovine, Srijema i bačkog Podunavlja. Predavanje o tradicijskim frizurama održat će mr. sc. **Ljubica Gligorević**, etnologinja iz Gradskog muzeja grada Vinkovaca, a u kulturno-umjetničkom programu sudjelovat će KPZH *Šokadija* iz Sonte, *Kraljice Bodroga* iz Monoštora, te pjevačka skupina UG *Tragovi Šokaca* iz Bača.

Tajna provincije Dražena Prčića u Zagrebu

ZAGREB – Idućeg petka, 10. listopada, u knjižnici *Bogdan Ogrizović* na Cvjetnom trgu u Zagrebu bit će upriličena promocija romana *Tajna provincije* subotičkog pisca **Dražena Prčića**. Hrvatsko izdanje ovoga proznog djela objavljeno je koncem prošle godine u nakladi Grafike d.d. iz Osijeka, a do sada je promovirano u Osijeku i Valpovu. Početak je u 19 sati.

Tamburaški koncert Da se ne zaboravi

SUBOTICA – Subotički tamburaški orkestar priređuje jesenski koncert pod nazivom *Da se ne zaboravi* koji će biti održan 15. listopada u Velikoj vijećnici Gradske kuće u Subotici, s početkom u 20 sati. Prema riječima njihova voditelja **Stipana Jaramazovića**, STO već pola godine radi na traganju za zaboravljenim skladbama kao i na njihovom proučavanju. Pronađene su brojne kompozicije koje nisu izvođenje dugo vrijeme. Na koncertu će nastupiti i sedam vokalnih solista koji će uz pratnju orkestra publiku vratiti u neka prijašnja vremena. Ulaznice za koncert se mogu kupiti u Suvenirnici ispod Gradske kuće po cijeni od 350 dinara, kao i prije početka koncerta.

Ž. V.

Književni natječaj Za lipu rič 2014.

SONTA – U povodu manifestacije *Šokačko veče 2014.*, KPZH *Šokadija* iz Sonte objavljuje književni natječaj *Za lipu rič 2014.* Na natječaj se mogu prijaviti autori s neobjavljenim pjesmama, pisanim šokačkom ikavicom.

Autori na natječaj mogu prijaviti do 3 (tri) neobjavljene pjesme. Ukoliko se šalju poštom, pjesme moraju biti otiskane ili tiskane na formatu A4. Pjesme prispjele na natječaj ne vraćaju se autorima.

Odluku o nagradama donijet će prosudbeno povjerenstvo, imenovano od predsjedništva *Šokadije*. Pet prvoplasiranih pjesama bit će nagrađene, a najbolja i javno pročitana na *Šokačkoj večeri 2014.* u Sonti, 22. studenoga 2014. godine.

Natječaj je otvoren do 31. listopada 2014. godine. Pjesme u pisanom obliku treba dostaviti na adresu: KPZH *Šokadija*, Vuka Karadžića 22, 25264 Sonta, s naznakom *Za natječaj*, ili u elektroničkom obliku na adresu ivanandrasic@yahoo.com.

Za sve informacije nazovite na telefon broj: 025/793-218 ili 064/6590-719 (Ivan Andrašić).

Poziv za slanje rukopisa!

SUBOTICA – Nakladničko vijeće Novinsko-izdavačke ustanove *Hrvatska riječ* iz Subotice poziva književne autore i autorice iz Republike Srbije koji stvaraju na standardnom hrvatskom jeziku ili na dijalektalnim govorima Hrvata da šalju svoje neobjavljene rukopise radi njihove objave u idućoj godini. Rukopise je potrebno poslati u elektroničkom obliku na e-mail: naklada@hrvatskarijec.rs.

O objavi nekog od naslova temeljem pristiglih rukopisa odlučuju članovi Nakladničkog vijeća NIU *Hrvatska riječ*.

FESTIVAL BUNJEVAČKI PISAMA 2014.

Najbolja pjesma: *Tu su moji dobri ljudi*

Hrvatska glazbena udruga Festival bunjevački pisama organizirala je, još jedan, XIV. po redu Festival bunjevački pisama, koji je u nedjelju, 28. rujna, održan u dvorani Tehničke škole Ivan Sarić u Subotici. Na festivalu je predstavljeno 15 novih pjesama koje će se uskoro naći na kompakt disku i tako trajno ostati zabilježene.

BROJNE NAGRADE

Kako je festival natjecateskog karaktera, dodijeljene su brojne nagrade te izabrane najbolje pjesme. Najbolja pjesma Festivala bunjevački pisama 2014. po odluci žirija je pjesma *Tu su moji dobri ljudi*, za koju je tekst i glazbu napisao Tomislav Vukov, dok je aranžman pripremio Marinko Piuković, a izveo ju je ansambl Hajo. Druga nagrada po odluci stručnoj žirija pripala je Josipu Franciškoviću za pjesmu *Trebaš mi*, koji je autor teksta i glazbe, dok je za izvođenje pjesmu pripremio Ante Crnković, a izveo ju je ansambl Biseri. Božić u ravnici, naziv je treće nagrađene pjesme koju potpisuje Marjan Kiš, autor teksta i glazbe, i za ovu kompoziciju aranžman potpisuje Ante

Tekst i glazbu za najbolju pjesmu XIV. festivala bunjevački pisama, po odluci žirija, napisao je Tomislav Vukov * Najbolja pjesma po mišljenju publike nosi naslov Tamburaši, tamburaši, koju je izveo Marko Križanović, a nagrada je dodijeljena Petru Kuntiću, autoru stihova i glazbe

Crnković. Pjesmu je uz pratnju festivalskog orkestra, kojim je dirigirala prof. Mira Temunović, izvela Tamara Štricki Seg, dok je stihove govorila Katarina Piuković.

Stručno povjerenstvo u sastavu Nataša Kostadinović, Veljko Valentin Škorvaga, Milan Pridraški, Đuro Parčetić i Marija Jaramazović dodijelili su i sljedeće nagrade: nagrada za najboljeg debitanta pripala je Vladimiru Parčetiću iz Sombora, koji je otpjevao pjesmu *Namistio riđi nove amove*, za koju je tekst i glazbu napisao Zvonko Markovinović, a aranžman potpisuje Svetozar Saša Kovačević. Za naboljeg interpretatora ovogodišnjeg festivala proglašen je Nikola Jaramazović, koji je autor teksta, glazbe i aranžmana za pjesmu *Siromah*, koju je izveo ansambl Ravnica.

Nagrada za najbolji aranžman

pripala je Miranu Tikvickom za pjesmu *Tamburaši, tamburaši*, koju je izveo Marko Križanović, dok su tekst i glazba djelo Petra Kuntića. Ova pjesma ujedno je i najbolja pjesma po mišljenju publike, a nagrada je dodijeljena Petru Kuntiću, autoru stihova i glazbe.

Kao i svake godine do sada nagrađen je najbolji tekst pisan namjenski za ovaj festival – ova nagrada dodijeljena je dugogodišnjem tekstopiscu Stipanu Bašiću Škarabi za stihove pjesme *Godine su proletile*, koju je uz pratnju festivalskog orkestra izvela Lidija Ivković, dok glazbu i aranžman potpisuje Vojislav Temunović.

SUDIONICI FESTIVALA

Na sceni ovogodišnjeg Festivala bunjevački pisama tijekom večeri sudjelovalo je oko 70 izvođača, koji su pokazali svoj

talent i kako se upornošću i radom može puno toga postići. Osim spomenutog festivalskog orkestra, kojeg krase mladost, i nagrađenih izvođača, sudjelovali su i: Ivona Francišković, tamburaški sastav Lengeri iz Davora (RH), Martin Vojnić Mijatov, Ljubomir Radanov, Boris Godar, Šime Vujković Lamić, Tamara Babić i Antun Letić Nune. Sve izvođače budnim oko pratila je brojna publika, kao i predstavnici hrvatskih institucija i udruga, no ne i predstavnici Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Subotici.

DOJMOVI NAGRAĐENIH

prim. dr. Marko Sente i Miran Tikvicki

Voditelji programa:
Augustin Žigmanov i
Karla Rudić

Autor pobjedničke pjesme ovogodišnjeg festivala Tomislav Vukov rekao je: »Ova pjesma namijenjena je prije svega svima koji su kao i ja otišli iz svog rod-nog sela, i mnogi ljudi su se pro-

našli u ovoj priči. Moram priznati kako nismo očekivali nagradu, no svako priznanje za rad je važno i naravno da je i meni osobno drago, kao i orkestru u kojem sviram. Drago mi je da se pišu i stvaraju nove pjesme, trudim se da tekst i glazba budu slika našeg kraja, za naše ljude. Najvažnije mi je da su pjesme koje smo izvodili na dosadašnjim festivalima zaživjele među ljudima, te da su pronašle mjesto i na drugim festivalima, kako u Hrvatskoj tako i u Vojvodini. Ljudi koji nanovo traže pjesme i žele ih slušati, rekao bih da su najbolje mjerilo.«

Najbolji interpretator ovogodišnjeg festivala Nikola Jaramazović, kantautor pjesme *Siromah*, kazao je kako je uvijek zadovoljan kada nastupa na ovome festivalu. »Ovo je naš subotički festival i drago mi je da ima novih pjesama, a nagrada kad se dobije je dobro došla, ali nije najvažnija. Volio bih kada bi tamburaški orkestri u Subotici bar jednom godišnje izveli jednu novu pjesmu«, kazao

je Jaramazović.

Drugu godinu za redom nagrada publike pripala je mladom izvođaču Marku Križanoviću koji je otpjevao pjesmu *Tamburaši, tamburaši*. »Drago mi je da sam ponovno dobio nagradu publike i da me je publika zapazila«, kazao je Križanović.

Višenagrađivani tekstopisac Stipan Bašić Škaraba, koji je dobio nagradu za najbolji do sada neobjavljeni tekst koji nosi naziv *Godine su proletile* rekao je kako je zadovoljan što je dobio nagradu. »Do sada sam dobio dvije nagrade za najbolji tekst, a nekoliko puta je moja pjesma dobila nagradu publike«, kazao je Bašić i dodao kako inspiraciju crpi iz komunikacije s ljudima i svakodnevnog života.

PODRŠKA OBITELJI

Predsjednik HGU *Festival bunjevački pisama* prim. dr. **Marko Sente** nije skrivao svoje zadovoljstvo: »Izuzetno sam zado-

voljan, tehnički gledano sve je prošlo bez problema, a rekao bih i glazbeno.« Sente je ujedno najavio sljedeći festival, XV. po redu, i kako je rekao koncepcija se neće mijenjati, a hoće li biti nekih dodatnih sadržaja još nije definirano. »Ovaj je festival zamišljen tako da bude odskočna daska mladima i svima onima koji su malo manje mladi da se opробaju i da imaju šansu pokazati svoj talent, te mi je zbog toga jako drago da ima puno mladih, kako u festivalskom orkestru tako i među izvođačima. Važni su nam sponzori, a izuzetno mi je bitno i na čemu posebno zahvaljujem jesu brojne obitelji koje su nas podržale, kako svojim dolaskom, tako i financijski«, kazao je Sente i najavio kako je sada pred Udrugom snimanje CD-a, te da je u pripremi jesenski koncert koji se održava krajem studenoga, kada će biti i promoviran CD s ovogodišnjeg Festivala bunjevački pisama.

H. R.

Nagrađeni: Stipan Bašić Škaraba, Petar Kuntić,
Vladimir Parčetić i Nikola Jaramazović

Katarina Piuković i Tamara Štricki Seg

Ansambl Biseri i nagrađeni Josip Francišković

Marko Križanović

IZ ŽIVOTA SALAŠARA

Moba

Vozovi žitni snopova

Piše: Alojzije Stantić

O d pamtivika je bilo prilika kad je na jednom mistu odjedared tribalo što god uradit, a s tim poslom sam čovik el nikoliko nji ne bi izašli na kraj. Onda se to obavljalo nuz tuđu pomoć i sermajom (sredstvima). Ako više ljudi sa sermajom pomažu jednom čoviku el više njima za određen poso el drugo šta triba, a da se to ne mora platit, taka pomoć se zove moba. Osvidičeno je da su čeljad u mobi kadri uradit i ono što toliko odvojeni ljudi za sebe ne bi uradili.

Kome je tribala pomoć zvao je u mobu toliko ljudi za koliko je ocinio da će obaviti samo jedan poso. Kadgod su držali da je prava moba uglavnom onda ako je mobaroš radio o svom kostu (hrani), kad je ona skroz zabada vad. Pokatkad je bilo i kostiranja (hrane) u mobi. Dešavalo se da su komšije jedan drugom pomagali izvlačiti đubre na njivu, najčešće u tovaranju đubreta. Na njivi je kočijaš đubre iz kola razbacivao el istovaro na rpu. Razbacivano đubre su što prija zaorali, a istovareno na rpu oma pokrili zemljom da đubre ne (iz)vitri.

UČESTALE MOBE

Iz godine u godinu poljodilci su tražili pomoć u mobi zimi kad

su na genciju (želj. postaju) nosili trgovcu prodane ugojene ranjenike (tovljenike) na utovar u vagon. Trgovac je zgađo da za utovar vagona naruči toliko ranjenika sa koliko će napunit vagon, jel ranjenici tribadu bit isporučeni dernici (klaonici) istog dana. Da se to ostvari vagon u Đurđinu dovučen je na genciju dan prija. Ranjenici su utovareni do 9 sati dopodne, voz ih je oma odvuko u varoš, a uveče su svinji istovareni u genciji za klanicu u daljem usputnom mistu. Onda je vlak sa živim josagom (stokom) na gvozdenom putu imo prvenstvo prolaza ispred svih vlakova osim brzog vlaka. Dan prija utovara većini salašari je tribala moba za nošenje ranjenika, jel su od debelo ugojeni ranjenika u kola el sonca s lotrama, stala najviše dva, a često samo jedan ranjenik, ritko kad ispod podrug metera (150 kg.). Gazda je danima unaprid udivanio sa mobarošima: »Ranjenike ćemo tovarit ujutru u 5 sati«. Mobaroši, obično komšije, su sa kolima došli ujutru dobrim prija pet sati da bi na vrime stigli na genciju. Gazda je mobaroše ujutru ponudio rakijom, a posli istovara ranjenika kad je primio novce platio je i aldumašče u mijani kod gencije. (Ako gazda kočijaše nije ponudio rakijom, znali bi kazat: »Rsmo tovarili nasuvo«).

[Prvi vagoni samo za ranjeni-

ke bili su na sprat, na dvi osovine, nosili su teret od 10 t. Ako je tribalo na usputnim gencijama pratioci su u alove dolivali vode ranjenicima. Iz Subatice su ranjenici istog dana bili u dernicama oko Pešte, a prid zoru čak i oko Beča.]

VOZIDBA SNOPOVA

Drugi velik poso kojeg su u ušorenim salašima obično uradili s mobom bila je posli risa (ručne žetve) vozidba snopova žita iz krstina u guvno na sadivanje u kamare. Liti često zna natrčat (nenadano zapadat) kiša, a da nezavršena kamara ne zakisne, paštrili su se da ih počmu sadivat od onog salaša otkaleg će mašina (pogonska mašina + kasla [vršalica] + elivator + boda) počat vrc u salašima iz tog šora. Da se kamara što prija zavrvi u mobi su bila i jedna kola više neg zaprega, pa ako su kod kamare bila kola sa neistovarenim snopovima, kočijaš je malo čeko na istovar. Tako je kazaloš sa pomagačima furtom radio i započetu kamaru je tog dana i zavrvio. Radili su »od vidiš do nevidiš«. U mobi su mobaroše kostirali, a konje abrokovali (naranili).

Najčešće su nabijanje zidova zgrada radili s mobom, makar s malo ljudi. Na kopanju zemlje i guranju u kolicima do nabijača zidova, radilo je najmanje 6 – 8

ljudi, katkad i više već naspram tog koliko je daleko bio iskop zemlje. Na nabijanje su tako spremili da ne manjka ljudi, da poso ide »ko po loju« –brez čekanja. Mobaroše su kostirali.

Mobu se kad tad pomognutom vraćalo. Nikad se salašar nije našo u mengulama s poslom jel nije mogo skupit mobu. Moba se nije »mirila na mažu« dal se vratila baš tačno toliko vrmena koliko se davala.

Velikim mobama su se uradili veliki učinci. Na priliku: više puta kad smo kolima prošli nuz varošku Kalvariju dida mi dično upačivo kandžijom na zidanu ogradu: »Navistili su crkvi da će se po tri dana u mobi dovlačiti ciglja za ogradu. Kad je došo red na Đurđinare i ja sam bio med njima. Tri dana sam o svom kostu (hrani) s konjima vuko ciglju.«

Đurđinari su darivali zemlju za zidanje crkve (**Marijan Jaramazović**), a salašari su naizmenice u mobi dovukli zemlju za nasipanje temelja i ciglju za zidanje svoje crkve.

U novije vrime ob. posli II. svickog rata moba se počela minjat pa su se mobaroši u poslu čistili pićem, često i ilom. Dešavalo se da je koga moba više koštala neg da je za taj poso pogodio ljude. Malo pomalo moba se proridila, a ima je još i danas med salašarima.

IŠČEZLA STOLJEĆA – CRTICE IZ POVIJESTI O NASELJIMA U SRIJEMU U SREDNJEM VIJEKU

»Išchezlo graditeljstvo« kralja Ivana I. Zapolje

Piše: dr. Zsombor Szabó

Petnaestogodišnju vladavinu kralja **Ivana I. Zapolje** povjesničari različito procjenjuju, ovisno pripadaju li »habsburškoj struji« ili »nacionalnoj struji«. Uglavnom se bave tumačenjem političkih događaja, a malo tko od njih govori npr. o graditeljskoj djelatnosti u njegovo doba. A za čuditi se je, postoje podaci da su na teritoriju grada gdje je vladao Zapolja vršeni građevinski radovi prije svega na učvršćivanju i obnovi postojećih utvrda, s namjerom izgradnje nove obrambene linije, koja će prije svega braniti teritorij koji je on kontrolirao. S jedne strane to je bila linija između Dunava i Tise, koja je trebala braniti Južnu Ugarsku, a lanac većih ili manjih utvrda trebao je braniti prilaz ključnim utvrdama za obranu Erdelja, a to su bili Arad i Temišvar.

OBNOVA BODROŠKETVRĐAVE

Ova je izgradnja na teritoriju današnje Vojvodine vrlo malo istraжена te ćemo zato detaljnije pisati o »iščezlim utvrdama« s ravničarskih prostora. Te utvrde su često bile samo osmatrački tornjevi, kao npr. ona u Kolutu. Svojevremeno, krajem XIX. stoljeća, velika polemika vođena je oko Bodrovara. Naime, **Elemér Varjú** 1899. godine izvještava da je pronađen dio ploče od crvenog mramora na kojoj župan **György Martonosi Pestyáni** (natpis: COMES GREGORIUS PESTYENY DE MARTHONOS) izvještava da je 1531./32. godine popravio Bodrošku tvrđavu. Ploča je pronađena prilikom traženja ruševina pavlinskog samostana na jednom otoku nazvanom Siga, koji je u blizini Monoštora. Ova mramorna ploča je pokrenula javnu raspravu u tadašnjim »znastvenim krugovima«. Naime, temeljem mjesta nalaza, neki su tvrdili da je Bodrovar bio na tom otoku i

Situacija i izgled Bečejske tvrđave

da je ostatke utvrde Dunav poplavio i uništio (pitam se kako nije uništio ostatke pavlinskog samostana?). Raspravu je usložnjavala i činjenica da je prije pronalaska ove ploče **Vilmos Donoslovits** tvrdio da su ostatci utvrde na lokaciji nazvan Bortan zapravo ostatci Bodrovara. Moje mišljenje je da je župan Martonosi »ploču zahvalnicu« postavio na zid samostanske crkve. Ako mislite da je sporni komad kamena sačuvan u nekom muzeju, varate se! Nadležni, da bi prekinuli daljnju raspravu, jednostavno su je bacili u Dunav! (Bar tako piše **István Iványi**)

Nedavna arheološka istraživanja na lokaciji Bortan idu u prilog Donoslovitsevoj tvrdnji da je to zapravo Bodrog. Naime, na oko 300 m od tvrđave pod vodstvom arheologa **Dragana Radojevića** otkopani su temelji jedne, za to doba velike crkve iz XII. stoljeća. Temelji su zidani od opeke u staroj tehnici nazvano »riblja kost«. Unutarnje dimenzije crkve su – širina 10 m, dužina 16 m, a debljina zidova 1-1,2 m. Između crkve i utvrde su tragovi naselja. Po jednom poimeničnom popisu desetine s početka XVI. stoljeća u Bodrogu živi 147 obitelji, što odgo-

vara broju stanovnika od 880 do 910. Istovremeno u mjestu Bortanj živi 8 obitelji poreznih obveznika. U Cobor Sent Mihajlu (Sombor) je postojala utvrda, izgrađena u drugoj polovici XV. stoljeća – isto kada i subotička. Vjerojatno je i ona dodatno ojačana, kao i subotička koja je bila ključna na strateškom suhozemnom pravcu u međurječju Dunava i Tise. Najvjerojatnije je u ovo doba izgrađena i zemljana utvrda u Kanjiži, kao i zemljani šanac oko Sente. Ova obrambena linija se prostirala i duž Potisja s banatske strane i u samom Banatu. Ispod Segedina prva fortifikacija ove obrambene linije je bio i utvrđeni samostan Orosloanoš (danas Majdan-Rabe). Istraživanje ove arheološke lokacije je u tijeku. Svakako najznačajnija i najveća »prva kapija Erdelja« bila je bečejska fortifikacija na jednom tiskom otoku. Još je u XIV. stoljeću podignuta jedna kula za stanovanje, koja je bila okružena zidovima kvadratne osnove i čiji su kutovi ojačani s četiri kule (konceptijski je ova utvrda vrlo slična onoj u Baču). U XVI. stoljeću cijeli kompleks je dopunjen pokretnim mostom, jednom ulaznom utvrdom, zvanom barbakan, koja je

branila kapiju i s koje se moglo djelovati topovima. U dvorištu je postojala i jedna zgrada, palača za stanovanje i skladištenje. Tvrđavu je okruživao široki jarak s vodom. Kao dodatni fortifikacijski objekti služili su i samostani, tako su duž glavnog puta prema Temišvaru pretvoreni u utvrde samostani Galad (Glad) i Arača.

GRADNJA NOVE UTVRDE U BEČKEREKU

Kao glavna »predutvrda« ispred Temišvara, po nalogu kralja Ivana I. Zapolje 1527./28. godine, isto na jednom otoku na rijeci Begej, izgrađena je utvrda Bečkerek (današnji Zrenjanin). Tvrđava je bila pravokutne osnove, na jednom kutu je bio polukružni bastion s kojeg se moglo pucati topništvom. Kamen za gradnju su prevozili dereglije s Fruške gore (koja je onda bila pod kontrolom Turaka, i tu se ogleđa suradnja Sulejmana i Zapolje), opeka se pekla na licu mjesta, a drvena građa se izrađivala u tada još postojećim okolnim hrastovim šumama. Srednjovjekovne karte Bečkerek prikazuju kao tvrđavu na jednom otoku koja je usred jezera.

POSJET UDRUGE HRVATSKA ŽENA SVETIŠTU U MOROVIĆU

Doći i pomoći drugima

Svetište Marije Pomoćnice Skršćana i duša u Čistilištu u Moroviću su u subotu, 27. rujna, posjetile gošće iz Vinkovaca, članice udruge *Hrvatska žena*. Članice te udruge posjećuju Hrvate izvan domovine u dijaspori, te svojom molitvom, podrškom i savjetima žele pomoći pripadnicima hrvatske nacionalne manjine u bilo kojem kraju svijeta ili države. U Šidu ih je primio župnik vlč. **Nikica Bošnjaković**, nakon čega su prisustvovalе svetoj misi u svetištu u Moroviću. O crkvi koja se nalazi na groblju u Moroviću i njenoj povijesti gošće je upoznao župnik Bošnjaković: »Ovo svetište iz dvanaestog stoljeća usmjereno je Mariji i uznesenju njezinom. Od prije četiri godine svetište je dobilo novo ime kroz pokrajnji tirolski oltar koji pokazuje duše u vatri, u čišćenju i zadovoljštini za sve što su na zemlji učinile grešno. Ova crkva je od prije četiri godine

postala svetište za žive i za mrtve i zato mi ovdje želimo obraćajući se, prekinuti tu grešnu nit naših pokojnih kroz naše posvećenje i najkraće rečeno ovo je svetište Marije koja pomaže naše mrtve kroz naše molitve i posvećenje, a naše posvećenje nije ništa drugo nego tvoje obraćenje«, rekao je vlč. Bošnjaković.

U MJESECU KNJIGE

Udruga *Hrvatska žena* je u Vinkovcima proslavila 100 godina postojanja, a ove godine proslavila je 20 godina od obnove udruge. U okviru same udruge postoji više zadataka, a među njima su posjeti i obilasci Hrvata izvan domovine: »Uglavnom idemo tamo gdje možemo pomoći. Obično idemo u mjesecu knjige kada nosimo knjige, tako smo posjetile Gimnaziju u Pečuhu, Banja Luku i mještane u Plehama. Htjele smo čuti njihove

probleme, razgovarati sa svima i pokušati nešto promijeniti. Mi smo čule za Morović i da ovdje ima Hrvata i htjele smo ovdje doći i pokazati im da nisu sami i da mi brinemo za njih. Zadivljene smo jer smo vidjele kako se ovdje obnavljaju crkveni objekti, dvorane i nadamo se da će i na taj način narod ovdje dobiti na neki način ohrabrenje«, rekla je predsjednica udruge *Hrvatska žena* **Helena Kuharić**. Ova udruga je neprofitna, humanitarna i nestranačka i članice su uglavnom žene starije dobi: »Naša udruga ima puno djelatnosti kojima se bavi. Obilježavamo katoličke blagdane, imamo likovne kolonije i izdavačku djelatnost. Naša su sredstva zanemarivo mala, ali mi ih sakupljamo od srca. Na svojim štandovima na Vinkovačkim jesenima prodajemo svoje proizvode, neka sredstva dobivamo od donatora i taj novac doniramo onima koji-

ma je potreban. Najbolje ću vam predstaviti moje dojmove ovdje u Moroviću time što ću vam reći da su mi, kada sam čula riječi poštovanog svećenika, suze krenule na oči. Potrebe naših ljudi, kako ovdje tako i u domovini, zaista su velike, a podrška u toj priči je jako važna«, rekla je **Nada Petrinović**, tajnica udruge u Vinkovcima.

IMPRESIONIRANE VIĐENIM

Gošće su, kako su tom prilikom izjavile, bile impresionirane onim što su vidjele, kako u Moroviću tako i u ostalim župama i filijalama šidske općine: »Impresionirane smo onim što je ovdašnji župnik Bošnjaković uradio na planu tog karitativnog, pastoralnog djelovanja na ovom području, kako bi se mogao čuvati identitet hrvatskog bića. Mi smo ovdje došle uvjeriti se u realitet življenja i na svoj način ćemo pokušati promovirati njihove potrebe. Ne možemo puno materijalno pomoći, ali ćemo nastojati da ova istina s ovog područja kako tu žive Hrvati, dopre do onih koji eventualno mogu nešto učiniti«, istaknula je **Milka Vidan**, dopredsjednica društva *Hrvatska žena* iz Vinkovaca. Poslije posjeta Moroviću, članice udruge su posjetile Batrovce i Sot i tamo se sa župljanima upoznale s problemima hrvatske nacionalne zajednice, kao i s radom hrvatske udruge u Šidu.

Suzana Darabašić

Pučka lemeška pobožnost

Pete po redu Pučke pobožnosti na lemeškoj Kalvariji završene su 28. rujna. Po završetku svibanjskih, a do početka listopadskih pobožnosti članovi krunicarskih društava iz Lemeša (hrvatsko i mađarsko) te poštovatelji krunice Blažene Djevice Marije nedjeljom se okupljaju na molitvi. Kada je počelo renoviranje lemeške Kalvarije ukazala se potreba kod vjernog življa dodatno častiti Gospu i na taj način isprositi njen zagovor, oprost grijeha i učvrstiti vezu sa zaštitnicom ubogih, te ujedno pospješiti rad predivne kapelice koja dominira na brežuljku u središtu sela. Tako se tijekom cijele godine nebeska Majka Marija štuje kroz otajstva raznih krunica i Žive ružice. Iako su malobrojni, ohrabreni molitvom i ufanjem u ustrajnost okupljali su se nedjeljom na molitvi i zaslužili su da ih se na ovaj način spomenemo i budemo ponosni na njih. U ime župne zajednice Male Gospe iz Lemeša zahvaljujemo: **Etelki Kovács, Juliani Krizsák, Mariji Pletikosić, Juliani Gyurcsik, Péteru Klinovszki, Nikoli Knezi, Jolanki Kufner, Veri Stifelmajer, Terezi Kanyó, Dominiki Đurković, Mandi Vidaković, Mariji Zelić**, te pokojnoj **Katalin Sunarić**, na bezuvjetnom i svesrd-

nom zalaganju i promicanju molitve. Mađarsko krunicarsko društvo aktivno sudjeluje na molitvi krunice uključenjem u Radio Mariju, te na susretima krunicarskih društava. Listopadske pobožnosti započele su 1. listopada u mjesnoj crkvi i trajat će kroz cijeli listopad s početkom u 18 sati.

Ž. Z.

Spomen večer

Katoličko društvo za kulturu, povijest i duhovnost **Ivan Antunović** iz Subotice priređuje spomen na **Antoniju – Tonu Kujundžić**, povodom 100. obljetnice rođenja. Spomen će biti održan u nedjelju 5. listopada. U 17 sati bit će upriličen posjet grobu Antonije Kujundžić na Bajskom groblju, te će nakon toga u 18 sati biti služena sveta misa u katedrali bazilici sv. Terezije Avilske. U okviru jubileja bit će održana i spomen večer u Pastoralnom centru *Augustinianum* s početkom u 19 sati, tijekom kojega će o životu pokojne Antonije Tone Kujundžić, o križarima u Hrvatskoj i Bačkoj, te o spomenu na tetu Tonku govoriti **Grgo Kujundžić**, mons. **Stjepan Beretić** i **Ljubica Gurinović**.

VIJESTI

Završetak hodočašća na Bunariću

Kraljica krunice – 7. listopada,
sveta misa je u 18 sati – zavr-
šetak hodočašća.

Misa mladih za mir

Prvoga petka u mjesecu (3.
listopada) mladi će moliti za
mir. Sveta misa bit će služena
u župnoj crkvi Josipa Radnika
u Đurđinu. Misno slavlje poči-
nje u 20 sati, a autobus za
Đurđin kreće ispred katedrale
u 19.30 sati.

Đakonsko ređenje

Bogoslov župe Uskrnuća
Isusova **Siniša Tumbas**
Loketić bit će zaređen za
đakona 5. listopada u 9.30
sati u spomenutoj crkvi u
Subotici. Duhovna obnova
kao priprava za ređenje bit će
održana 4. listopada u 19 sati
u župnoj crkvi.

Zlatna harfa

Susret malih župskih zboro-
va *Zlatna harfa* bit će odr-
žan u subotu 11. listopada
u crkvi Uzvišenja sv. Križa u
Somboru. početak je u 10
sati.

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Mеду nizom prispodoba koje je Isus ispričao kako bi nam prenio poruku o kraljevstvu Božjem i pokazao nam put u njega, nalazi se i prispodoba o vinogradarima ubojicama, iza koje stoji teška opomena i poticaj na promjenu života.

ZLI VINOGRADARI

Isus priča prispodobu o čovjeku koji zasadi vinograd, lijepo ga uredi i iznajmi vinogradarima. Kada je došlo vrijeme da uzme svoj urod, on pošalje svoje slugе, ali ih vinogradari istukoše i ubiše. Čovjek pošalje druge slugе i opet isto. Naposljetku pošalje svoga sina, ali ga oni ubiše. (usp. Mt 21, 33-29). U ovoj, kao i u drugim prispodobama, vinograd je simbol Božjeg kraljevstva, a slugе koje idu po urod kod vinogradara su toliki proroci koje je Bog slao svome narodu da ga opominju i zovu na obraćenje. Svima nam je dobro poznato kako su prolazili proroci, odbacivani i progonjeni jer nitko nije želio slušati njihove opomene. Kroz lik sina Isus aludira na samog sebe, a u zlim vinogradarima trebali bi se prepoznati glavari svećenički i starješine narodne.

Božji narod nije živio svoje izabranje na pravi način, postali su oholi. A najgori među njima bili su oni koji su se smatrali najboljima, oni koji su bili na čelu naroda. Nestalo je u njima svake skromnosti i poniznosti

Donositi plodove kraljevstva

čak i pred Bogom. Toliko ih je grijeh zaslijepio da ni Mesiju nisu prepoznali iako su ga dugo očekivali, nego su ga pozivali na red i korili jer ne drži do Zakona, kako su to oni sebi tumačili.

Bog sve vidi, zato ne treba iskorištavati njegovo strpljenje, jer će i On jednom odlučiti naplatiti svakom prema zasluži. Isus jasno opominje: »Zato će se – kažem vam – oduzeti od vas kraljevstvo Božje i dat će se narodu koji donosi njegove plodove!« (Mt 12, 43). Strogim i nedvosmislenim riječima Isus je želio potaknuti narodne glavare na promišljanje i promjenu sebe i svog stava u odnosu na Boga i ljude, ali okorjelost njihova srca bila je suviše velika da bi shvatili opomenu i promijenili sebe. Znamo kako Isus nije postigao promjenu srca glavara i starješina, te da je na kraju završio kao gospodarev sin iz ispričane prispodobe, ali nije nam ta prispodoba ostala zapisana da bi moralno sudili o izraelskom narodu i njihovim starješinama, nego da bi sudili isključivo sebi.

OČEKIVANJA OD VJERNIKA

Uvijek je lakše uočiti tuđe pogreške. Lako je u zlim vinogradarima prepoznati farizeje i narodne starješine Isusovog vremena i optužiti ih da se nisu držali dostojno Božjeg izabranja. Ali, što je s nama danas. I mi smo izabrani narod jer smo Crkva. I kao što je Bog od svog naroda u Isusovo vrijeme, a i mnogo prije, imao određena očekivanja, ima od nas još i veća. Danas su se prilike života promijenile. Područje djelovanja i utjecaja jednog čovjeka daleko je širi nego što je to bilo

prije više od dvije tisuće godina. Samim tim je i čovjekova odgovornost veća, a onda i očekivani plodovi koje treba donositi za kraljevstvo Božje.

Međutim, nekada se čini kao da ljudi od kojih se više očekuje sve manje daju kada je riječ o vjeri i Božjem kraljevstvu. U Isusovo vrijeme izabrani narod je poznao dobro Zakon i sve vjerske propise i obdržavao ih, iako ne u srcu nego samo formom. A danas mnogi pripadnici Božjeg naroda, tj. Crkve, ni ne poznaju crkveni nauk i norme, niti se zanimaju za službeni stav Crkve oko važnih i aktualnih pitanja u društvu. Nedostaje vjerskog žara, izgaranja za Krista, kao da je vjera u ljudima zaspala. Krista se stalno iznova ranjava vjerskom mlakosću, nemoralom, pohlepom... Umjesto da vjernici u Kristovo ime mijenjaju svijet na bolje, oni se utapaju u svijetu, gledaju zlo i šute. U čemu smo mi danas bolji od zlih vinogradara, od farizeja i narodnih starješina Isusovog vremena, vrijeme je da se svatko zapita. Nema predispozicije za kraljevstvo Božje, nego treba donositi plodove. Nema kod Boga ništa na veresiju, na lijepe oči ili ispod stola, nego crno na bijelo prema djelima i donesenim plodovima. Možda se to čini strašno, teško i zahtjevno, ali ključ svega je ljubav. Kada se nešto radi iz ljubavi nije ni malo naporno, nego stvara osjećaj zadovoljstva i ispunjenosti. Tako i ljubav prema Bogu čovjeka potiče da živi u radosti za njegovo kraljevstvo. Nije li Bog zaslužio takvu ljubav, nije li zaslužio da živimo za njegovo kraljevstvo nakon što nas je stvorio i dao nam sve pa i sebe na križu?

USPJEŠNA MEĐIMURSKA OPĆINA

Mala Subotica

Schoenstattsko svetište

Općina Mala Subotica smjestila se u Međimurju, na sjeveru Hrvatske i osim općinskog sjedišta, Male Subotice, čine ju još pet naselja – Pavlovec, Strelec, Držimurec, Piškorevec i Sveti Križ. Prema popisu iz 2011. godine ovu malu općinu naseljava 4736 žitelja u 1314 kućanstava, a cijela općina se prostire na 34,36 četvornih kilometara.

SABARIA – SZABADKA

Zaintrigiralo me, ima li Mala Subotica kakvih dodirnih točaka s velikom imenjakinjom na sjeveru Bačke? Potražio sam mjerodavne i tajnica Općine **Blaženka Krčmar** kratko je odgovorila kako njoj osobno to nije poznato, ali me uputila na lokalnog kroničara, dobrog duha Male Subotice, profesora **Vladimira Mihaljevića**. Prof. Mihaljević se rado odazvao pozivu i priznao kako ne može tvrditi da baš ima dodirnih točaka, jer je u rimsko doba u ovim krajevima bilo dosta subotica (Sabaria) po cijeloj Hrvatskoj, pa i po Mađarskoj (Szabadka), dakle općenito u Panonskoj nizini. Mala

Subotica u prvim se listinama spominje 1334. godine, a 1510. godine spominje se i župa Blažene Djevice Marije. Od 1779. godine mjesto nosi naziv Szoboticza. Po njegovim riječima, ono što bi bilo zajedničko za obje Subotice je da Mala Subotica ima Marijansko svetište, Schoenstattsko sveti-

Tvrtka Haix Group

šte, slično kao što Subotica ima Marijansko svetište na Bunariću i Mala, baš kao i »velika« Subotica ima najljepšu sporednu stvar na svijetu, Nogometni klub *Spartak*.

ULAGANJE NIJEMACA

A zašto sam se odlučio pisati o Maloj Subotici? Dok se Hrvatska još uvijek bori s recesijom i muku muči sa zapošljavanjem, a gotovo

svakodnevno poneka tvrtka otpušta radnike, dok vanjski dug raste, a proračun se sve slabije puni, gospodarstvo Male Subotice oživjelo je i bilježi rast dohotka, odlično rješava zaposlenost i podobno je za nove investicije. Njemačka gospodarska kuća *Haix Group*, jedna od vodećih svjetskih proizvođa-

ča obuče za vatrogasce, vojsku i policiju, otvorila je proizvodni pogon u Maloj Subotici još 2009. godine i u njega uložila više od 8 milijuna eura. Predsjednik uprave i vlasnik *Haix Groupa* **Ewald Heimerl** zadovoljan je pogonom i proizvodnjom, pa je odlučio u Hrvatskoj investirati još 12 milijuna eura i proširiti proizvodni pogon s 6 na 12 tisuća četvornih metara i otvoriti još dvjestotinjak

novih radnih mjesta. Ovaj njemački div ima nekoliko pogona diljem Europe i upošljava više od tisuću radnika, od čega samo u Hrvatskoj radi 672, pa će nova investicija značiti novo zapošljavanje u ovoj maloj općini.

Osim već brendirane obuče za vatrogasce, vojsku i policiju, otpornu na vodu i ekstremne visoke ili niske temperature, uveli su i proizvodnju obuče za šumare, koju je nemoguće prepilati, a novi asortiman podrazumijeva i proizvodnju sportske i obuče za slobodno vrijeme. Naime, glasovitoj ekipi *Haix Groupa* od nedavno se priključio i poznati dizajner **Adidas** obuče **Heinz Feuerecker**, ocijenjen kao jako kadrovska pojačanje.

Haix Group je u prošloj godini proizvela 653 tisuće pari obuče i ostvarila dobit od 60 milijuna eura. Gotovo 80 posto ukupne proizvodnje koja se plasira na tržišta Europe i Amerike proizvede se u Hrvatskoj, a njihovu obuću nose i vatrogasci iz Hong Konga, njemačka, francuska i britanska vojska i policija, a u posljednje vrijeme i specijalci iz Amerike.

Slavko Žebić

HODOČAŠĆE VJERNIKA SUBOTIČKE BISKUPIJE

Majci Božjoj Bistričkoj

» **O** davno sam želio poći u poznato svetište Majke Božje Bistričke. Providnost je htjela da se ta želja ostvari prigodom proglašenja blaženim **Alojzija** kardinala **Stepinca**«, riječi su, sada blaženog, **Ivana Pavla II.** prilikom posjeta ovoga svetišta i proglašenjem blaženim zagrebačkoga nadbiskupa kardinala **Alojzija Stepinca** 3. listopada 1998. godine.

Svetištu Majci Božjoj Bistričkoj hodočasti se od 1684. godine. Svake godine ga posjeti milijun vjernika na pedesetak stalnih hodočašća koja traju od Bijele nedjelje, početkom travnja, do Zahvalnice krajem listopada. Čudotvornom kipu Majke Božje s Djetetom u naručju posljed-

nji tjedan u rujnu mjesecu tradicionalno hodočaste i vjernici Subotičke biskupije. Tako je 27. i 28. rujna dvjestotinjak vjernika iz Subotice i njezine okolice, Sombora, Vajske i Monoštora sudjelovalo na svetoj ispovijedi, križnome putu i euharistijskome slavlju u ovome najpoznat-

tijem i najposjećenijem svetištu Majke Božje u Hrvatskoj. Skupa s bačkim Hrvatima, Majci Božjoj Bistričkoj istoga dana, 28. rujna, hodočastili su i imali svetu misu članovi Hrvatske zajednice bračnih vikenda iz cijele Hrvatske, kao i iz Subotice.

Među vjernicima subotičke

biskupije, Majci Božjoj Bistričkoj hodočastilo je i šest prezbitera biskupije: vlč. **Marinko Stantić** iz Sombora, vlč. **Vinko Cvijin** iz Vajske, vlč. **Goran Vilov** iz Monoštora, preč. **Franjo Ivanković** iz Tavankuta, mons. **Andrija Anišić** te katedralni kapelan vlč. **Laszlo Tojžán**. U okviru programa ovog dvodnevno hodočašća, vjernicima je pružena mogućnost za svetu ispovijed, sudjelovanje na križnome putu i svetoj misi u svetištu Majke Božje Bistričke, a u propu-
tovanju su u odlasku i povratku, ovisno o grupi, svratili u Zagreb, svetište u Aljmašu, Kutjevo, Levansku varoš kod časni karmelićanki, Đakovo te Varaždin.

J. D. B.

IZ KULTURNE BAŠTINE ŠOKAČKIH HRVATA U PLAVNI I VAJSKOJ (V. DIO)

PRELA – kućne zabave kao duhovno osvježanje i zajedništvo

O d Tri kralja do Čiste srijede u mjestima oko Bača postojali su mnogi običaji vezani uz zimske proslave u obitelji. Gdje su se zadržali još i danas, a neki se, djelovanjem hrvatskih kulturnih udruga, postupno obnavljaju. Prije svega, u tom se vremenu završavaju svinjokolje, a započinju neki oblici kućnih zabava koje možemo nazvati prelima. Stariji žitelji sela u ovom kraju sjećaju se triju načina održavanja prela. Prvo je ono prelo kad se žene sastanu te uz preslicu i vreteno ispune dan radom, divanom i pjesmom. Drugo je prelo koje se održava u kući gdje ima djevojaka, a treće prelo je prelo upriličeno odmah nakon svinjokolje. O tome kako su nekada izgledala zimska prela prisjetile su se naše kazivačice iz Plavne i Vajske.

PEČE SE POGAČA

»Kad se jedared završu poslovi, odmah nakon Svisvetih, počnu prela. Na Mrtve dane bi se ispekla pogača i to je početak prela. U našem društvu bilo nas je šest parova, pa smo se redali. Išli smo svako veče u drugu kuću. Muškarci su se obično kartali, a volili su crnu rotkvu sitno nasickanu i posoljenu pa su mogli na to popit koju čašicu vina više, a mi smo radile naše ručne radove. Svaka žena koja je bila domaćica prelu pripremila je nešto i za pojest: kokica, kuvani kukuruza, bugarke, kolače – što tko pripremi. Radili smo, divanili, pa i pivali. Bilo je uvijek veselo. Od ručnih radova neke su vezle ili šlingale, merkale, necale, štrikale, a neke su prele na preslicama. Sve smo to radile pri svićama ili lampama, nije još bilo struje u svim kućama. Prela su trajala sve do Poklada. Prid Poklade smo

pravili večeru. To je bilo završno prelo koje se zvalo refena«, sjeća se **Katica Đurković** iz Plavne

»TU SE IGRALO I PIVALO«

»Sad više nema takvi prela ko što je kadgod bilo. Mi smo išli na puno prela, a i k nama su drugi dolazili. Žene bi radile ručne radove, divanile i pivale. Muški su obično kartali, divanili i pili vino. Počastili bismo se onim što domaćica kod koje se preli pripravi. Diko bio napuco kokica il spremio kuvani kukuruza. Neke su volile samo divanit i razgledat, a nisu ništa radile. Naša baka je za take rekla da su bičkaške«, ispričevala je **Anica Pejčić** iz Vajske, a **Marija Šimunović** je dodala: »Na prelima se znalo skuvati šunke, jaja i kobasica, a neke donesu bombona u kesici, pa se sve počastimo. Žene su znale bit na prelu priko cilog dana, a i dica bi bila s njima, dok bi muškarci dolazili naveče. U to zimsko doba bilo je više balova u Baču i Vajskoj. Di je sad kuća što je kadgod bila Tončikina gostiona, tu se išlo na ribu. U Baču su balovi bili najviše kod Ivše (čuve-

ni restoran *Ivše Kubanova*). Tu se igralo i pivalo, bila je muzika za ples i večera do niko doba. Neki bečari volili su i razbit izlog i koješta, al su štetu već ujutru Ivši namirili. Moj brat je znao nogom izlog polomit pa ga ujutru plati.«

SVAKI DAN KOD DRUGOG

Kazivačica **Marija Sotinac** iz Plavne se prisjeća: »Imali smo veliko društvo, pa smo se redali kad ćemo kod kog 'prelit'. Starije žene su nosile prelje pa su prele kudelj, a mi mlađe smo vezle i eklale. Na prelima se mnogo pivalo, i muški i žene. Ljudi su se kartali. Prela su uvijek bila zimi, domaćini lipo založu peč, kaljevu il paorsku pa fino toplo, a napolju snižina i ladno.« **Eržika Repa** nam je pripovijedala malo detaljnije o ovim običajima: »Išli smo na prela i kad je pado snig pa bude čiča zima, sve škripi pod nogama i ne vidiš drugu stranu šora. Mi žene smo radile razne ručne radove. Koja od nas je domaćica napuca kokica, nakuva kukuruza, ispeče kifla, pogačica, tanke proje. Nakiseli se kukuružno brašno i utrapi, da odstoji

priko noći pa se ujutru ispeče. Ko je imo nasiko bi i kobasica i švargle i pilo se dosta vina. Puno se pretilo, svaki dan osim subote. Muškarci su se uglavnom kartali i divanili. Dikoji su malo i prkosili ženama, zamrsu nam konce il sakriju iglu il oparaju što smo napravili. Pivali smo i igrali i bez muzike, to je bilo pravo druženje i veselje. Mi u kući nismo imali starog svita pa su svi volili doć kod nas. Zato smo mi održavali prelo i priko reda uvek kad zatriba kad drugi zbog nečeg nisu mogli primit prelo. Nije bilo struje pa smo davali fitriola za lampe, ko je imo donosio bi i kod drugi koji nisu imali. Prela su trajala do kasno u noć, svaki dan kod drugog, cilu zimu.«

O prelima šokačkih Hrvata u ovom kraju nije mnogo pisano, a uz to je mnogo detalja zaboravljeno. Ipak, treba istaknuti da je u Plavni obnovljen znatan dio ovih običaja uključujući i posljednja tri dana poklada, a u Vajskoj je, po uzoru na bunjevačke Hrvate, hrvatska udruga *Zora* započela obilježavati Debeli četvrtak.

Zvonimir Pelajić

PRUGA SEGEDIN-HORGOS-SUBOTICA-SOMBOR

Dolazak željeznice u Sombor

Prvi vlak stigao je u Sombor rujna 1869. godine, odnosno prije 145 godina. Tada je za promet otvorena pruga Segedin-Horgoš-Subotica-Sombor. To je bila prva pruga u Bačkoj. Od te davne 1869. godine do danas mnogo se toga promijenilo. Ni vlakovi više nemaju značaj koji su nekada imali, a ni Sombor kao nekadašnje željezničko čvorište.

PRVI VLAK

U Vojvodinu, koja je bila dio velike Habsburške Monarhije, željeznica je stigla samo 29 godina poslije početka željezničkog prometa u Engleskoj, koja je bila kolijevka ovakvog prometa. Nije trebalo dugo da poslije dolaska željeznice u Habsburšku Monarhiju prvi vlak stigne i u Sombor, i to iz Subotice. Prvi vlak koji je stigao u Sombor ušao je u novi željeznički kolodvor. Svečanosti u povodu dolaska prvog vlaka nazočilo je oko osam tisuća Somboraca, čelnici grada i Bačko-bodroške županije, čije je Sombor bio sjedište. Značaj ovoj proslavi svojom nazočnošću dao je i ugarski

državni sekretar **Ernest Holan**. Izgradnja željezničkog kolodvora i pruge bila je velika prekretnica za tadašnji Sombor i snažan poticaj za gospodarski i društveni razvitak. U tom smislu, to je poslije izgradnje Velikog bačkog kanala 1802. godine bio najznačajniji događaj. Već godinu dana kasnije, 1870. godine, pruga je od Sombora produžena do Sente i Bogojeva. Kasnije, da budemo precizni 1895. godine, dograđeni su smjerovi prema Novom Sadu i Baji. Pravci za Bečej i Apatin otvoreni su 1912. godine. Sombor je tako postao značajno željezničko čvorište iz koga je polazilo sedam smjerova. Nakon toga uslijedilo je i povezivanje okolnih sela. Selo Ridica je bilo mali željeznički čvor iz koga se pruga račvala u dva smjera – prema Gari i Kačmaru. Ni jedan od tih smjerova desetljećima nije u funkciji. U funkciji nije niti pruga prema Bregu. Dok je smjer Sombor-Stapar-Odžaci demontiran.

KOLODVOR I PARK

Prvi vlak koji je ušao u Sombor stigao je na novi želje-

znički kolodvor. Zgrada sa središtem i dva bočna krila podsjećala je na tadašnje kolodvore koji su građeni diljem Monarhije. Željeznički kolodvor bio je na rubu grada, a tu se nalazi i danas i od centra je udaljen 1730 metra. Nije tada bilo automobila niti taxi vozila, već se od kolodvora do grada vozilo fijakerom, što je, razumljivo, pospješilo i razvoj fijakerske službe. Fijaker plac uređen je odmah pokraj željezničkog kolodvora. Nije tema ove priče, ali kada već govorimo o fijakerima, zanimljiv je podatak da je Sombor još 1885. godine imao pravilnik o fijakerskoj službi, koji je određivao »pravila ponašanja«. No, vratimo se mi našoj priči o željeznici. Željeznički kolodvor temeljito je rekonstruiran četrdesetih godina prošloga stoljeća. Nažalost, dograđeni dio stilski odudara od starog dijela kolodvora. I dalje je na istom mjestu, na izlasku iz Sombora u smjeru Subotice, no vlakova je sve manje, a od nekadašnjih sedam pružnih smjerova aktivna su samo tri.

Pokraj željezničkog kolodvora 1870. godine podignut je i prvi

somborski park i to zahvaljujući angažiranju tadašnjeg gradonačelnika **Petra Vukičevića**. Park je bio jedan od dva gradska parka i postoji i dalje.

GUSTA MREŽA PRUGA

Povoljna zemljopisna konfiguracija omogućila je da se na početku XX. stoljeća u Vojvodini izgradi gusta željeznička mreža, a iznimka u tome nije bio ni Sombor. Željeznica je tada imala presudan utjecaj na gospodarski i socijalni razvoj u Europi, pa i u Somboru. Tada se stupanj razvijenosti europskih regija iskazivao dužinom željezničkih pruga na 10000 stanovnika. Tračnice koje još postoje, a kojima decenijama nije prošao niti jedan vlak, svjedoče o značaju koji je nekada imala željeznica. Ne samo da se njome stizalo do salaša, sela, Sombora, većih gradova, već su tračnice vodile i do tvorničkih krugova i nije bilo iole veće tvornice a da do nje nije postojao tvornički kolosijek. Suvišno je reći da ni ti kolosijeci desetljećima ne služe ničemu.

Zlata Vasiljević

Zašto? Kako? Molim?

Mogu li krvne žile okružiti Zemlju?

Krv prijeđe 96 540 km kroz tijelo prosječnog čovjeka. Svaki dan! Duljina Zemljinog ekvatora je oko 40 070 kilometara. Prema publikaciji objavljenoj na Franklin Institutu, procjenjuje se kako bi sve krvne žile u ljudskom tijelu, kada bi se mogle razvući od kraja do kraja, okružile Zemlju četiri puta. To znači da tijelo odrasle osobe sadrži oko 160 000 km arterija, krvnih žila i kapilara.

Koja je duljina ljudskih crijeva?

Jeste li znali da su crijeva čovjeka četiri puta dulja od njegove prosječne visine? Priroda se pobrinula da u utrobi budu lijepo smotana i preklapljena. U protivnom, 5 do 8 metara crijeva ne bi mogli zgurati u trbušnu šupljinu.

HRCKOV SAVJETNIK

Školska užina - prijedlog

Nedavno sam čula od nekih roditelja kako njihova djeca ne nose užinu jer im se druga djeca smiju ako je ponesu od kuće! Hm, jeli moguće? Nadam se da niste u sličnoj situaciji, kao što se nadam da niste niti u ekipi onih koji se podruguju! Koga bi još bilo sramota jesti dobro, zdravo, lijepo i ukusno? Možda je tu posrijedi drugi problem? Možda ljubomora? Sigurna sam da ako se samo malo potrudite možete imati savršenu užinu. Kifle, pereci, kroasani, sve je to u redu i treba jesti, ali ne baš svaki dan i za svaki obrok. Prijedloga za školsku užinu, te kako ju spakirati, na internetu ima na stotine i divni su!

Oni koji su samo malo stariji mogu se dogovoriti s prijateljima što pripemiti sutra za užinu, da imate istu ili sličnu, ili čak ju pripremati jedno za drugoga. Zamisli iznenađenje kada ti najbolja prijateljica priprema sendvič ili što drugo, ma to bi bilo divno. Možete napraviti i dogovor kojim danom što nosite, samo je stvar organizacije, i onda skupa jedete i uživate u hrani i prijateljstvu. A oni što se rugaju, mogu slobodno ostati gladni.

Evo naš prijedlog:

Tost sendvič, slani krekeri, breskva i malo grožđa.

LISTOPAD – mjesec događanja

Zakoračili smo u još jedan mjesec – listopad kojeg krase brojna događanja. Mislim da već znate, ali za one koji su zaboravili, mjesec listopad je mjesec brige o starima. Tada se ako se sjećate organiziraju brojne priredbe, bakama i djedovima u čast, poput one »Sunčana jesen«. No, nije dovoljno pripremiti priredbu i naučiti nekoliko stihova za baku i djeda, nego ih trebate i poštivati i pomagati im. Naravno ne samo u listopadu, nego tijekom cijele godine, jer sjetite se, oni su roditelji vaših roditelja. Kako možeš pomoći baki ili djedu? Uh, način je milijun, samo malo razmisli. Možeš umjesto bake koja se teško kreće otići u trgovinu i donijeti joj potrebne stvari. Možeš djedu pomoći oko cijepanja i unošenja drva, možeš baki pomoći oko pripremanja zimnice, (sigurno ćeš je i ti jesti)... Ma, znate i vi sami na koji način možete pomoći, samo razmislite i primite se posla.

Mjesec listopad nije samo mjesec brige o starima, nego i mjesec borbe protiv raka dojke. Imajte razumijevanja i za ljude koji su oboljeli, a podsjetite odrasle da zdravlje trebaju redovito kontrolirati.

Listopad je i nacionalni mjesec pravilne ishrane. Uh, pa to je tek divno. I to bi trebalo biti tijekom cijele godine, ne samo u listopadu, ali ovo je idealno vrijeme da se počnete zdravo hraniti. Mislim više voća, povrća, a manje čipsa, grickalica, bombona...

1. listopada

▶ Prvog dana mjeseca listopada obilježava se svjetski dan vegeterijanstva. Pitate se što je to? Sam naziv vegeterijanstvo potiče od latinske riječi vegetus (živ, krepak, čio) i vegetatio (rastinje, biljni pokrov), a to se odnosi na namirnice koje rastu prije svega na zemlji (cvjetača, kupus, zelena salata), u zemlji (krumpir, mrkva) i u zraku (jabuke šljive, kruške). Dakle to je način ishrane,

Bonton

Nema debelih!

Iako ste to već sigurno čuli, nije na odmet ponoviti. Nije pristojno komentirati tuđe tjelesne osobine poput debljine, načina hoda ili frizure. Osim ako daješ komplimente. Oni nikada ne škode.

Budi dobar gost!

Jasno je kako dobar gost ne znači da sjediš na jednom mjestu i ne progovoriš niti jednu riječ. Ono što je važno jest da kada dođeš u goste prijatelju, pozdraviš njegove ukućane, da se ponašaš pristojno i na kraju zahvališ na gostoprimstvu. Tada možeš biti siguran da će te opet zvati!

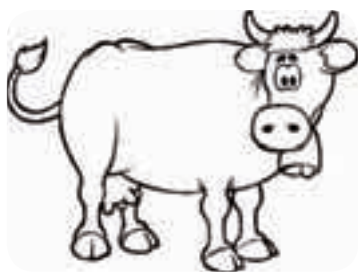

kada se ljudi hrane samo biljkama. Postoji više razloga zbog kojih se ljudi opredjeljuju za vegetarijanski način ishrane.

▶ Prvoga dan ovoga mjeseca obilježio se i međunarodni dan glazbe, kao i međunarodni dan ukidanja nuklearnog oružja.

2. listopada

▶ Jeste li ikada pomislili da i domaće životinje imaju svoj dan? Naime, 2. listopada je svjetski dan domaćih životinja.

Ukoliko ste preskočili ovaj podatak možete ga i naknadno »proslaviti«. Nijedna domaća životinja neće se ljutiti ako dobije dodatni obrok i tako »proslavi« svoj dan.

3. listopada

▶ Danas se obilježava međunarodni dan djeteta, iako mislim da je svaki dan namijenjen upravo vama, iskoristite ovaj podatak i obilježite ga onako kako vi najbolje znate.

3. listopada 2014.

▶ Također 3. listopada je i međunarodni dan mira. Ovo je zaista potrebno u cijelom svijetu. Pođimo svi sami od sebe i stvorimo mir među sobom, u našim obiteljima i našem okruženju. Kada bi to tako bilo, sigurno nebi bilo niti ratova. Stoga počnimo!

4. listopada

▶ Dan ružičaste vrpce se obilježava 4. listopada i humanitarna je akcija čiji je glavni cilj upozoriti na važnost ranog otkrivanja raka dojke.

▶ Četvrti dan listopada ujedno je i svjetski dan zaštite životinja.

5. listopada

▶ Ovoga datuma obilježava se svjetski dan pješaka. Svi oni koji su bar nekada išli pješice znaju koliko je to zdravo i dobro na naš organizam. A ukoliko idete u školu prijateljima ovaj način kretanja ne samo da je zdrav, nego može biti i prava pustolovina. Uživajte u tome, samo budite pažljivi u saobraćaju!

▶ Istoga datuma proslavlja se i međunarodni dan učitelja. Ovo je posebno važno za sve one koji su u nižim razredima. Toga dana morate dodatno poštivati i slušati svoje učitelje, učiteljice, a možete im i čestitati njihov dan i nacrtati im i darovati neki crtež.

6. listopada

▶ Ovaj datum rezerviran je za međunarodni dan hodanja.

▶ Također od 6. listopada ove godine počinje i dječji tjedan koji se svake godine obilježava prvoga tjedna ovoga mjeseca. Što su mališani

radili tijekom ovoga tjedna vidjet ćete u sljedećem broju, a kako ste ga vi proveli možete nam pisati ili crtati. Neka oči cijeloga svijeta budu uprte u vas!

PETAK **3.10.2014.**

06:40 Najava
06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:05 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
09:15 Kad srce zatreperi, telenovela
10:05 Obojena svjetlost: Brian Clarke - Jedinstveni umjetnik, dokumentarni film (R)
11:05 Dr. Oz, talk show
12:00 Dnevnik 1
12:25 Znaj da te volim, telenovela
13:10 Svaki dan dobar dan: Trčanje je "in"
13:40 Labirint
14:25 Riječ i život: Odgovornost za Božje darove
14:55 Pozitivno
15:20 Kulturna baština
15:35 Znanstveni krugovi
16:00 Što vas žulja?
16:30 Regionalni dnevnik
17:00 Vijesti
18:00 Stipe u gostima, humoristična serija
18:35 Iza ekrana
19:00 Javna stvar - politički intervju
19:30 Dnevnik
20:10 Ciklus James Bond: Zrno utjehe, britansko-američki film
22:00 Noćna kavana
22:55 Budan, američki film - Filmski maraton
00:35 Filmski maraton 2. film
02:25 Filmski maraton 3. film
04:10 Svaki dan dobar dan: Trčanje je "in"
04:40 Riječ i život: Odgovornost za Božje darove
05:10 Vijesti iz kulture
05:17 Jezik za svakoga (R)
05:27 Što vas žulja?
05:57 Hrvatska uživo
06:37 Sve će biti dobro

05:05 Najava
05:10 Prkosna ljubav
05:53 Prkosna ljubav
06:35 Campi-Campi
07:00 Juhuhu
09:00 Školski sat: Od ideje do gotove priče
09:30 Puni krug
09:50 Doktor Who, serija za mlade
10:40 Indeks
11:10 Village Folk: Lokalni

proizvodi Sardinije
11:20 Rajna - Od izvora do ušća, dokumentarna serija (R)
12:05 Kirstie savjetuje: besplatno opremite dom, dokumentarna serija
13:00 Ubojstvo, napisala je
13:45 Za stolom s Mimi, dokumentarna serija
14:15 Kissinger i Nixon, američki film
16:00 Školski sat: Od ideje do gotove priče
16:30 Puni krug
16:45 Juhuhu
17:45 Briljanteen
18:25 Dva i pol muškarca, humoristična serija
18:50 Skladište 13, serija
19:35 Za stolom s Mimi, dokumentarna serija
20:05 Sedam razdoblja rocka, glazbeno-dokumentarna serija
21:00 Sherlock, serija
22:35 Zločinački umovi
23:20 Sinovi anarhije, serija
00:10 Sjena sumnje, američki film (R)
01:40 Kirstie savjetuje: besplatno opremite dom, dokumentarna serija
02:30 Noćni glazbeni program

05:55 RTL Danas, (R)
06:40 Virus attack, serija
07:00 Speed Racer
07:25 Pomorska ophodnja, kriminalistička drama R
08:25 TV prodaja
08:40 Pomorska ophodnja, kriminalistička drama R
09:40 TV prodaja
09:55 Hitna služba, dramska serija (R)
10:50 Pomorska ophodnja
11:50 TV prodaja
12:05 Pomorska ophodnja
13:00 Hitna služba, dramska serija
13:55 Sve u šest, magazin (R)
14:20 Pet na pet, kviz (R)
15:15 Vatre ivanjske, dramska serija (R)
16:30 RTL Vijesti, informativna emisija
16:50 Dr. House, dramska serija (R)
18:00 Sve u šest, magazin
18:30 RTL Danas
19:15 Pet na pet, kviz
20:00 U 3 i 10 za Yumu, igrani film, western
22:30 Kickboxer, igrani film, akcijski
23:05 Eurojackpot
23:10 Kickboxer, igrani film, akcijski
00:30 Talac, igrani film

02:45 RTL Danas, (R)
03:30 Kraj programa

SUBOTA **4.10.2014.**

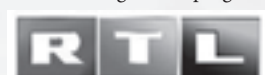

07:27 Najava
07:42 Putem europskih fondova
07:57 Saddle Tramp, američki film - ciklus klasičnog vesterna
09:12 Normalan život
10:02 Kućni ljubimci
10:30 Subotom ujutro
12:00 Dnevnik 1
12:25 Veterani mira, emisija
13:10 Duhovni izazovi
13:45 Prizma
14:30 Fotografija u Hrvatskoj
14:45 Posljednja šansa, američki film
16:20 Potrošački kod
17:00 Vijesti
17:20 Seoska gozba: Vukovar, gastroputopis
18:05 Manjinski mozaik: Na putu prema sebi
18:25 Lijepom našom: Primorski Dolac
19:30 Dnevnik
20:05 Loto 7/39
20:10 Maestro
21:25 The Tourist, američki film
23:25 Grandmaster, hongkonško-kineski film - Filmski maraton
01:10 Saddle Tramp, američki film - Filmski maraton
02:25 Film
04:00 Subotom ujutro
05:15 Duhovni izazovi
05:45 Veterani mira, emisija
06:30 Prizma
07:15 Lijepom našom: Primorski Dolac

06:10 Najava
06:15 Biblija
06:25 Kurban bajram, prijenos iz islamskog centra u Rijeci
08:15 Juhuhu
09:45 Lapislazuli, njemački film za djecu
11:50 Kroz tvoje oči, dokumentarna serija
12:20 Lidijina kuhinja, dokumentarna serija
12:45 Vrtlaranje, dokumentarna serija
13:15 Dobar, bolji, najbolji... britanski slastičar, dokumentarna serija
14:20 Ciklus James Bond:

Zrno utjehe, britansko-američki film
16:05 Večer s Joolsom Hollandom
17:05 Kod budućnosti (R)
17:35 Puni krug
18:05 Garaža
18:35 Tajni život pasa, dokumentarni film
19:25 Lidijina kuhinja
19:55 Italija: Odbojka - SP (Ž): Hrvatska - Azerbajdžan, prijenos
21:45 Čin smaknuća, dokumentarni film
23:40 Vegas, serija
00:20 Večer s Joolsom Hollandom
01:20 Vrtlaranje, dokumentarna serija
01:50 Dobar, bolji, najbolji... britanski slastičar, dokumentarna serija
02:50 Noćni glazbeni program

05:35 RTL Danas, (R)
06:20 Timon i Pumbaa
06:45 Svemoguća Spiderman
07:40 TV prodaja
07:55 Vatre ivanjske, serija (R)
09:05 Vatre ivanjske, serija (R)
10:10 TV prodaja
10:25 InDizajn s Mirjanom Mikulec - nova sezona, lifestyle emisija (R)
11:00 Pet na pet, kviz (R)
12:10 Ninja kornjače, igrani film, akcijska komedija
14:05 U 3 i 10 za Yumu, igrani film, western (R)
16:30 RTL Vijesti
16:50 Jezikova juha - nova sezona, reality show (R)
18:30 RTL Danas
19:15 Tko će ga znati!, game show
20:00 Nemoguća misija: Protokol duh - TV premijera, film, akcijski
22:45 Maksimalan nadzor - TV premijera, igrani film, akcijski
00:45 Sirove strasti 2, igrani film, triler
02:55 Astro show
03:55 RTL Danas, (R)
04:40 Kraj programa

NEDJELJA **5.10.2014.**

08:10 Najava
08:25 Ciklus Michaela Powella i Emerica Pressburgera: Bagdaski lopov, britanski film - Zlatna

kinoteka
10:05 Press klub
10:55 Velečasni Brown, serija
12:00 Dnevnik 1
12:30 Plodovi zemlje
13:25 Rijeka: More
14:00 Nedjeljom u 2
15:05 Mir i dobro
15:30 Posljednji tango u Halifaxu, serija
16:25 Vrtlarica
17:00 Vijesti
17:40 Diplomac, američki film
19:30 Dnevnik
20:05 Loto 6/45
20:10 Majstori, hrvatski film
21:30 Damin gambit
22:25 Klasika mundi: Musica Antiqua Russica u Varaždinu - talijanska glazba 18.stoljeća (R)
23:10 Posljednji tango u Halifaxu, serija
00:00 Ciklus Michaela Powella i Emerica Pressburgera: Bagdaski lopov, britanski film
01:35 Press klub
02:20 Nedjeljom u 2
03:20 Damin gambit
04:00 Mir i dobro
04:25 Plodovi zemlje
05:15 Rijeka: More
05:45 Vrtlarica (R)

06:30 Najava
06:35 Campi-Campi
07:00 Juhuhu
09:00 Doktor Who - specijal
10:05 Pozitivno
10:35 Biblija
10:45 Marija Bistrica: Hodočašće HV i redarstvenika, prijenos hodnje i mise
12:35 Maestro
13:50 Replacing Dad, američki film
16:00 Olimp
16:45 Magazin LP
17:10 Croatia Rally, snimka
17:50 Jedrenje, snimka
18:55 Rukomet, LP: PSG - Zagreb, prijenos
20:30 Italija: Odbojka - SP (Ž): Hrvatska - Belgija, uključivanje u prijenos
21:40 HNL - emisija
22:40 Film
00:10 Arsen, Gabi i Matija & TO HRT-a, snimka koncerta
01:10 Replacing Dad, američki film
02:40 Noćni glazbeni program

U tri riječi - SVJEŽE, DOMAĆE, ZDRAVO !

JKP "Суботичке пијаци"
Szabadkaí Piacok KKV
JKP "Subotičke tržnice"

www.supijace.co.rs

Uspjeh čine ljudi

Naša polisa...Vaša sigurnost

Tel: +381 (0) 24 555-867 • www.milenijum-osiguranje.rs

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATI

05.30 RTL Danas, (R)
 06.15 Timon i Pumbaa, (R)
 06.40 Svemogućí Spiderman, animirana serija (R)
 07.35 TV prodaja
 07.50 Vatre ivanjske, serija (R)
 08.55 Vatre ivanjske, serija (R)
 10.05 TV prodaja
 10.20 InDizajn s Mirjanom Mikulec - nova sezona, lifestyle emisija
 10.55 Tko će ga znati!, game show (R)
 11.50 TV prodaja
 12.05 Pasja sudbina, igrani film, obiteljska komedija
 14.00 Nemoguća misija: Protokol duh, igrani film, akcijski (R)
 16.30 RTL Vijesti
 16.50 Ljubav je na selu - nova sezona, dokumentarna sapunica (R)
 18.30 RTL Danas
 19.20 Tko će ga znati!
 20.00 Rio - TV premijera, igrani film, animirani/obiteljski
 22.00 Ja u ljubav vjerujem, igrani film, romantična komedija
 00.25 CSI: Miami, serija
 01.20 CSI: Miami, serija
 02.20 Astro show
 03.20 RTL Danas, (R)
 04.10 Kraj programa

PONEDJELJAK 6.10.2014.

06:40 Najava
 06:55 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 07:05 Dobro jutro, Hrvatska
 08:00 Vijesti
 08:05 Dobro jutro, Hrvatska
 09:20 Kad srce zatreperi
 10:10 Na vodenome putu
 11:05 Dr. Oz, talk show
 12:00 Dnevnik 1
 12:25 Znaj da te volim, telenovela
 13:10 Treća dob - emisija za umirovljenike
 13:40 Rijeka: More
 14:10 Jezik za svakoga
 14:25 Društvena mreža
 15:35 Glas domovine
 16:00 Što vas žulja?
 16:30 Regionalni dnevnik
 17:00 Vijesti
 18:00 Stipe u gostima, humoristična serija
 18:35 Potjera, kviz
 19:30 Dnevnik
 20:05 Glas naroda, humoristična serija
 20:40 Seoska gozba, gastroputopis
 21:30 Poslovna zona

22:05 Otvoreno
 22:50 Kuća od karata, serija
 23:55 Drugi format
 00:35 Filmovi Kena Loacha: Kruh i ruže, britansko-francusko-njemačko-španjolsko-talijansko-švicarski film - Kino Milenij
 02:20 Glas naroda, humoristična serija
 02:50 Reprizni program
 04:25 Vijesti iz kulture
 04:32 Jezik za svakoga
 04:42 Što vas žulja?
 05:12 Hrvatska uživo
 05:52 Sve će biti dobro

05:05 Najava
 05:10 Prkosna ljubav
 05:53 Prkosna ljubav
 06:35 Campi-Campi
 07:00 Juhuhu
 09:00 Školski sat
 09:30 Znanost za djecu
 09:50 Doktor Who, serija
 10:40 Briljanteen
 11:20 Rajna - Od izvora do ušća, (R)
 12:05 Kako urediti dom za prodaju?
 12:55 Ubojstvo, napisala je
 13:40 Za stolom s Mimi, dokumentarna serija
 14:10 Kralj kampa, kanadski film
 16:00 Školski sat
 16:30 Znanost za djecu
 16:45 Juhuhu
 17:45 RECI, info teen magazin
 18:10 DW: Shift
 18:25 Dva i pol muškarca
 18:50 Skladište 13, serija
 19:35 Za stolom s Mimi, dokumentarna serija
 20:10 Šlep Šou
 21:00 Zakon i red: UK, serija
 21:45 Pohane zelene rajčice, američko-britanski film
 23:55 Kuća laži, humoristična serija
 00:20 Zločinci u odijelima, serija
 01:05 Šlep Šou
 01:50 Kako urediti dom za prodaju?
 02:40 Noćni glazbeni program

06:30 RTL Danas, (R)
 07:15 Virus attack
 07:35 Speed Racer
 08:00 Pomorska ophodnja - nova serija, (R)
 09:00 TV prodaja
 09:15 Pomorska ophodnja - nova serija, akcijska kriminalistička serija (R)

10.10 TV prodaja
 10.25 Hitna služba, serija (R)
 11.30 Pomorska ophodnja - nova serija
 12.15 TV prodaja
 12.30 Pomorska ophodnja
 13.25 Hitna služba, serija
 14.25 Sve u šest, magazin (R)
 14.50 Rio, igrani film, obiteljski/animirani (R)
 16.30 RTL Vijesti
 17.00 Dr. House, serija
 18.00 Sve u šest, magazin
 18.30 RTL Danas
 19.15 Pet na pet, kviz
 20.00 Vatre ivanjske, serija
 21.00 Uхвати Bingo ritam, glazbeno-natjecateljski show
 22.30 Dr. House, serija
 23.30 RTL Vijesti
 23.50 Southland, kriminalistička drama
 00.45 Igre strasti, erotska serija
 01.35 Southland, drama (R)
 02.25 Astro show
 03.25 RTL Danas, (R)
 04.10 Kraj programa

UTORAK 7.10.2014.

06:40 Najava
 06:55 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 07:05 Dobro jutro, Hrvatska
 08:00 Vijesti
 08:05 Dobro jutro, Hrvatska
 09:20 Kad srce zatreperi
 10:10 Na vodenome putu
 11:05 Dr. Oz, talk show
 12:00 Dnevnik 1
 12:25 Znaj da te volim
 13:10 Svaki dan dobar dan
 13:40 Poslovna zona
 14:10 Jezik za svakoga
 14:25 Društvena mreža
 15:35 Turistička klasa
 16:00 Što vas žulja?
 16:30 Regionalni dnevnik
 17:00 Vijesti
 18:00 Stipe u gostima, humoristična serija
 18:35 Potjera, kviz
 19:30 Dnevnik
 20:10 Piramida
 21:10 Pogledi: Cijepljenje, dokumentarni film
 22:05 Otvoreno
 22:50 Most, serija
 23:55 Benjamin Britten - Peace and Conflict, dokumentarni film
 01:40 Snimka kazališne predstave
 02:40 Svaki dan dobar dan
 03:10 Reprizni program
 04:30 Vijesti iz kulture
 04:37 Jezik za svakoga

04:47 Što vas žulja?
 05:17 Hrvatska uživo
 05:57 Sve će biti dobro

05:05 Najava
 05:10 Prkosna ljubav
 05:53 Prkosna ljubav
 06:35 Campi-Campi
 07:00 Juhuhu
 09:00 Školski sat
 09:30 Glazbena i likovna kultura za djecu
 09:50 Doktor Who, serija
 10:40 RECI, info teen magazin
 11:05 DW: Shift
 11:20 Rajna - Od izvora do ušća, dokumentarna serija (R)
 12:05 Kako urediti dom za prodaju?
 12:55 Ubojstvo, napisala je
 13:40 Za stolom s Mimi, dokumentarna serija
 14:10 Žena na rubu, američki film (R)
 16:00 Školski sat
 16:30 Glazbena i likovna kultura za djecu
 16:45 Juhuhu
 17:45 Šlep Šou
 18:30 Dva i pol muškarca
 18:55 Skladište 13, serija
 19:40 Za stolom s Mimi, dokumentarna serija
 20:10 Generacija Y: Prekinuto djetinjstvo
 20:35 Zakon!, serija
 21:10 Zakon i red: UK, serija
 21:55 U sjeni prošlosti, američki film
 23:50 Kuća laži, serija
 00:10 Zločinci u odijelima, serija
 00:55 Zakon!, serija
 01:25 Kako urediti dom za prodaju?
 02:15 Noćni glazbeni program

06.10 RTL Danas, (R)
 06.55 Virus attack
 07.10 Aladdin
 07.40 Pomorska ophodnja - nova serija, akcijska kriminalistička serija (R)
 08.40 TV prodaja
 08.55 Pomorska ophodnja - nova serija, akcijska kriminalistička serija (R)
 09.50 TV prodaja
 10.05 Hitna služba, serija (R)
 11.00 Pomorska ophodnja - nova serija, akcijska kriminalistička serija
 12.00 TV prodaja
 12.15 Pomorska ophodnja - nova serija, akcijska kriminalistička serija

13.10 Hitna služba, serija
 14.10 Sve u šest, magazin (R)
 14.35 Pet na pet, kviz (R)
 15.25 Vatre ivanjske, serija (R)
 16.30 RTL Vijesti
 17.00 Dr. House, serija (R)
 18.00 Sve u šest, magazin
 18.30 RTL Danas
 19.15 Pet na pet, kviz
 20.00 Vatre ivanjske, serija
 21.00 Mjesto zločina - nova serija, kriminalistička serija
 22.30 Dr. House, serija
 23.30 RTL Vijesti,
 23.50 Southland, drama
 00.45 Igre strasti, erotska serija
 01.35 Southland, drama (R)
 02.25 Astro show
 03.25 RTL Danas, (R)
 04.10 Kraj programa

SRIJEDA 8.10.2014.

06:40 Najava
 06:55 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 07:05 Dobro jutro, Hrvatska
 08:00 Vijesti
 09:20 Kad srce zatreperi
 10:10 Potopljena povijest - sojenice u Europi, dokumentarni film
 11:05 Dr. Oz, talk show
 12:00 Dnevnik 1
 12:25 Znaj da te volim
 13:10 Svaki dan dobar dan
 13:40 Uvučeno-neutralno-konus, dokumentarni film
 15:35 Eko zona
 16:00 Što vas žulja?
 16:30 Regionalni dnevnik
 17:00 Vijesti
 18:00 Stipe u gostima
 18:35 Potjera, kviz
 19:30 Dnevnik
 20:05 Loto 7/39
 20:10 Vjetar u kosi: Kralj čipsa i čudo u Medimurju, dokumentarna serija
 21:00 Paralele
 21:50 Otvoreno
 22:35 Most, serija
 23:40 The Island, bugarsko-švedski film - Kino Europa
 01:25 Svaki dan dobar dan
 01:55 Eko zona
 02:25 Reprizni program
 02:50 Prekid programa radi redovnog održavanja
 04:25 Vijesti iz kulture
 04:32 Jezik za svakoga
 04:42 Što vas žulja?
 05:12 Hrvatska uživo
 05:52 Sve će biti dobro

05:05 Najava
 05:10 Prkosna ljubav
 05:53 Prkosna ljubav
 06:35 Campi-Campi
 07:00 Juhuhu
 09:00 Školski sat
 09:30 Sport za djecu
 09:50 Doktor Who, serija za mlade
 10:40 Generacija Y: Prekinuto djetinjstvo (R)
 11:05 Napravljeno po mjeri, dokumentarna serija
 11:20 Dokumentarna serija (R)
 12:05 Kako urediti dom za prodaju?, dokumentarna serija
 13:00 Ubojstvo, napisala je
 13:45 Za stolom s Mimi, dokumentarna serija
 14:15 Knjižara krimića: Fotografija, američki film
 16:00 Školski sat
 16:30 Sport za djecu
 16:40 Juhuhu
 17:40 Ni da ni ne: Vjeronauk u školama
 18:30 Dva i pol muškarca
 18:55 Skladište 13, serija
 19:40 Za stolom s Mimi, dokumentarna serija
 20:10 Top Gear - Najbolje od najboljeg, dokumentarna serija
 21:05 Zakon i red: UK, serija
 21:50 Čuvar zakona, irski film
 23:30 Ludnica u Clevelandu, humoristična serija
 23:55 Zločinci u odijelima
 00:40 Top Gear - Najbolje od najboljeg, dokumentarna serija

01:30 Kako urediti dom za prodaju?
 02:20 Noćni glazbeni program

06:10 RTL Danas, (R)
 06:55 Virus attack
 07:10 Aladdin
 07:40 Pomorska ophodnja - nova serija, akcijska kriminalistička serija (R)
 08:55 Pomorska ophodnja - nova serija, akcijska kriminalistička serija (R)
 09:50 TV prodaja
 10:05 Hitna služba, serija (R)
 11:00 Pomorska ophodnja - nova serija, akcijska kriminalistička serija
 12:15 Pomorska ophodnja - nova serija, akcijska kriminalistička serija
 13:10 Hitna služba, serija
 14:10 Sve u šest, magazin (R)
 14:35 Pet na pet, kviz (R)
 15:25 Vatre ivanjske, serija (R)
 16:30 RTL Vijesti
 17:00 Dr. House, serija (R)
 18:00 Sve u šest, magazin
 18:30 RTL Danas
 19:15 Pet na pet, kviz
 20:00 Vatre ivanjske, serija
 21:00 Jezikova juha - nova sezona, reality show
 22:30 Dr. House, serija
 23:25 RTL Vijesti
 23:50 CSI, serija
 00:40 Igre strasti, erotska serija
 01:30 CSI, serija (R)
 02:25 Astro show,
 03:25 RTL Danas, (R)

ČETVRTAK 9.10.2014.

06:40 Najava
 06:55 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 07:05 Dobro jutro, Hrvatska
 08:00 Vijesti
 08:05 Dobro jutro, Hrvatska
 09:20 Kad srce zatrepri
 10:10 Moj dugi vrat, dokumentarni film
 11:05 Dr. Oz, talk show
 12:00 Dnevnik 1
 12:25 Znaj da te volim
 13:10 Svaki dan dobar dan
 13:40 Paralele
 14:25 Društvena mreža
 15:30 Hrapoćuša i vitalac, emisija pučke i predajne kulture
 16:00 Što vas žulja?
 16:30 Regionalni dnevnik
 17:00 Vijesti
 18:00 Stipe u gostima
 18:35 Potjera, kviz
 19:30 Dnevnik
 20:10 Večer na 8. katu
 20:55 Labirint
 21:45 Otvoreno
 22:30 Most, serija
 23:25 Pola ure kulture
 00:05 Svaki dan dobar dan
 00:35 Društvena mreža
 01:40 Večer na 8. katu
 02:25 Labirint
 03:10 Pola ure kulture
 03:40 Vijesti iz kulture
 03:47 Paralele

04:32 Kulturna baština:
 04:47 Što vas žulja?
 05:17 Hrvatska uživo
 05:57 Sve će biti dobro

05:05 Najava
 05:10 Prkosna ljubav
 05:53 Prkosna ljubav
 06:35 Campi-Campi
 07:00 Juhuhu
 09:00 Školski sat
 09:30 Kokice
 09:50 Doktor Who, serija
 10:40 Ni da ni ne: Vjeronauk u školama
 11:30 Dokumentarna serija (R)
 12:15 Kako urediti dom za prodaju?
 13:05 Ubojstvo, napisala je
 13:50 Za stolom s Mimi, dokumentarna serija
 14:20 Došlo je s neba, kanadski film
 16:00 Školski sat
 16:30 Kokice
 16:45 Juhuhu
 17:45 Indeks
 18:15 Village Folk
 18:25 Dva i pol muškarca
 18:50 Skladište 13, serija
 19:35 Za stolom s Mimi, dokumentarna serija
 20:05 Skrivena carstva: Tajne prašume, dok. serija
 21:00 Zakon i red: UK, serija
 21:45 Film
 23:20 Ludnica u Clevelandu
 23:45 Zločinci u odijelima
 00:30 Indeks

01:00 Skrivena carstva: Tajne prašume
 01:50 Kako urediti dom za prodaju?
 02:40 Noćni glazbeni program

06:10 RTL Danas, (R)
 06:55 Virus attack
 07:10 Speed Racer
 07:40 Pomorska ophodnja - nova serija, akcijska kriminalistička serija (R)
 08:40 TV prodaja
 08:55 Pomorska ophodnja - nova serija, akcijska kriminalistička serija (R)
 09:50 TV prodaja
 10:05 Hitna služba, serija (R)
 11:00 Pomorska ophodnja
 12:00 TV prodaja
 12:15 Pomorska ophodnja
 13:10 Hitna služba, serija
 14:10 Sve u šest, magazin (R)
 14:35 Pet na pet, kviz (R)
 15:25 Vatre ivanjske, serija (R)
 16:30 RTL Vijesti
 17:00 Dr. House, serija (R)
 18:00 Sve u šest, magazin
 18:30 RTL Danas
 19:15 Pet na pet, kviz
 20:00 Vatre ivanjske, serija
 21:00 Ljubav je na selu
 22:30 Dr. House, serija
 23:25 RTL Vijesti
 23:45 CSI, serija
 00:40 Igre strasti, erotska serija
 01:30 CSI, serija (R)
 02:20 Astro show
 03:20 RTL Danas, (R)
 04:05 Kraj programa

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik* emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 minuta na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija *Izravno* - razgovor na aktualne teme emitira se nedjeljom u 16 sati a emisija iz kulture *Svijetnik* nedjeljom od 16.30 sati.

Polusatna emisija na hrvatskom jeziku emitira se subotom s početkom u 21 sat na Radio Novom Sadu.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKUD Vladimir Nazor iz Stanišića emitira se na valovima Radio Sombora nedjeljom od 17 do 19 sati.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku *Zvuci bačke ravnice* emitira se četvrtkom u 18 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

GLAS DOMOVINE

Emisija o životu Hrvata izvan domovine pod nazivom *Glas domovine*, emitira se na HRT1 ponedjeljom od 13.20 sati.

PROGRAM NA HRVATSKOM JEZIKU RADIO SUBOTICE

SHEMA ZA RADNE DANE:

18.00 - 19.00
 Najava programa • Večernji dnevnik • Anemov prilog *Bolja Srbija* • Agencijske vijesti iz RH • Kronologija - Dogodilo se na današnji dan • Jezični savjetnik *Govorimo hrvatski*

19.00 - 19.30

• Poetski predah • *Popularne melodije* - zabavna glazba (ponedjeljom) • *Na valovima hrvatske glazbene tradicije* - narodna glazba (utorkom) • *Veliki majstori glazbe* - ozbiljna glazba (srijedom) • *Rock vremeplov* (četvrtkom) • *Minute za jazz* (petkom)

19.30 - 20.00

• *Europski magazin* - magazin Radija Deutsche Welle (ponedjeljom) • *Kulturna povijest* (utorkom) • *Znanjem do zdravlja* (srijedom) • *Razmišljanje dopušteno* (četvrtkom) • *Tjedni vodič* (petkom)

20.00 - 20.30

• *U pauzi o poslu* (ponedjeljom) • *Aktualije* (utorkom) • *Otvoreni studio* (srijedom) • *Kultur café* - magazin iz kulture Radija Deutsche Welle (četvrtkom) • *Vodič za moderna vremena* - emisija Hrvatskoga radija (petkom)

20.30 - 21.00

• Narodna glazba • Blic vijesti i odjava programa

SHEMA ZA DANE VIKENDA:

Subota

• 18.00 Najava programa, Vijesti dana, zabavna glazba
 • 18.15 Vojvodanski tjedan
 • 18.30 Kronologija - Dogodilo se na današnji dan
 • 19.00 Vjerska emisija, duhovna glazba
 • 20.00 Divni novi svijet
 • 20.55 Odjava programa

Nedjelja

• 18.00 Najava programa, Vijesti dana
 • 18.10 Nedjeljni mozaik (kronologija, zanimljivosti, zabavna glazba)
 • 18.30 Kronologija - Dogodilo se na današnji dan
 • 19.30 Putnici kroz vrijeme emisija za djecu Hrvatskoga radija
 • 20.00 Hrvatima izvan domovine - emisija Pitomog radija iz Pitomače (RH)
 20.55 Odjava programa

104, 4 Mhz

JOSIP JOZA KRIZMANIĆ, VATROGASAC IZ SOMBORA

Cijeli život posvećen dječaćkom snu

Josipa Jozu Krizmanića upoznala sam prije skoro dva desetljeća kada sam kao mlada novinarka pratila općinsko natjecanje vatrogasaca. Bio je on tada komandir u Općinskom vatrogasnom savezu. Godinama nismo surađivali, ali sam nedavno pročitala informaciju da je tijekom ove žetve Joza Krizmanić bio dopredsjednik Stožera za žetvu. To mi je i dalo ideju za ovaj razgovor, budući da je naš sugovornik u vatrogastvu i dalje aktivan, iako je ušao u 77. godinu života. Zapravo od svojih dječjih dana kada je, kao desetogodišnjak, postao vatrogasac u Beregu, to je bio i ostao njegov život. I kada kažete Joza vatrogasac – svi znaju na koga se pri tome misli. Iza toga Joza vatrogasac stoji čin – viši vatrogasni časnik, što je najviši čin među vatrogascima.

POČECI U RODNOM BEREGU

Vatrogasna priča našeg sugovornika počinje u Beregu, mjestu gdje je i rođen. S obzirom da Bereg ima dugu tradiciju vatrogastva i da u tom selu svaka kuća ima barem po jednog člana u dobrovoljnom vatrogasnom društvu nekako se podrazumi-

jevalo da tim putem krene i Joza Krizmanić. Biti član dobrovoljnog vatrogasnog društva u to vrijeme bilo je veliko priznanje, a članom nije mogao postati svatko. »Kao dječak posmatrao sam vatrogasce u stroju koje je pratila pleh glazba i stalno sam maštao o tome kako ću i ja postati vatrogasac. Član sam postao 1948. godine, a prije toga podnio sam molbu za članstvo i dok nije stigao pozitivan odgovor nisam bukvalno mogao ni spavati zbog strepnje da će me možda odbiti. Mi mladi vatrogasci nedjeljom prije podne išli smo na misu, a popodne smo se okupljali u Mjesnoj zajednici gdje nas je **Marin Tomašev** prvo učio strojevom koraku kako bi naučili hodati kao vatrogasci. Poslije je na red stigla i obuka za rad na kolskoj crpki. Nije tada bilo vatrogasnih vozila, već su dežurale konjske zaprege koje su u slučaju požara kolsku crpku vukle do mjesta požara«, priča o svojim vatrogasnim počecima Joza Krizmanić. Pitamo ga i za još neke zanimljive detalje iz tih vremena. Kaže da tada nije bilo hidranata u selu, pa se u rezervoar kolske crpke sipala voda iz bunara. Bile su tada u selu tršćare, a dvorišta puna slame i

Joza Krizmanić kao mladi vatrogasac u Beregu

sijena, pa je opasnost od požara bila velika te je svaka kuća morala imati spremne zalihe vode za gašenje požara. Požar nisu najavljivale sirene već crkvena zvana koju su na poseban način zvonila, javljajući tako za vatrenu stihiju. Pitamo ga i za prvi požar u čijem je gašenju sudjelovao. Bio je to požar na tršćari u bereškom naselju Čokot. »Imao sam 14 godina, nisam tada još niti uniformu imao. Već samo šljem, pojas i sjekiricu. Kada je javljeno za požar jurio sam kroz selo brže nego li neki olimpijac, misleći kako me gleda čitav Bereg«, priča nam Krizmanić.

DO MIROVINE U ISTOJ TVORNICI

Vatrogasni put dalje ga je vodio u Sombor. Upravo zahvaljujući svojim aktivnostima u DVD-u u Beregu Joza je još 1956. godine u Novom Sadu položio ispit za nižeg časnika, a dio svog stečenog znanja prenosio je starijim vatrogascima u selu. Nezainteresiran pretjerano za poslove u poljoprivredi dobio je od tadašnjih čelnika

Općinskog vatrogasnog saveza priliku uposliti se u Somboru i to birati gdje će. »Do tada sam u Sombor dolazio nekoliko puta kupiti cipele i poslije toga nigdje dalje, već na kolodvor da čekam vlak za Bereg, iako je vlak polazio tek popodne. Nisam poznavao ni grad, niti sam imao nekoga u Somboru i razmišljao sam kako ću se ja to snaći u gradu«, priča nam Joza o toj značajnoj prekretnici u njegovom životu. On je odabrao tadašnju tekstilnu tvornicu, a i tu ga je vodio vatrogasni nerv, jer je bila riječ o zapaljivoj tehnologiji, ali i tvornici gdje je zamrla svaka vatrogasna aktivnost. Nije mu trebalo puno vremena okupiti vatrogasce u tvornici i krenuti s obukama. Za godinu dana bilo ih je stotinjak, već druge godine muška ekipa bila je prva, a ženska druga na općinskom natjecanju vatrogasnih ekipa. Priča nam Joza i kako su se rukovodioci tvornice žalili kako ne mogu osigurati kvorum za partijski sastanak, a on bez problema poslije napornog radnog vremena »na normu« okupi svoje vatrogasce na dvosatnoj vježbi na kojoj ih »nemilosrdno

Joza danas sa odličjima

canja. A onda se vratio i to kao predsjednik Vatrogasnog saveza grada Sombora. »Zahvaljujući tradiciji imamo jaka dobrovoljna vatrogasna društva. Najveći problem su nam financije. Godinama unatrag iz gradskog proračuna godišnje dobivamo milijun dinara, a imamo 12 dobrovoljnih vatrogasnih društava i Vatrogasni savez. Objekti su zapušteni, o novim vozilima, pa ni crpkama ne možemo niti razmišljati. Snalaze se naša društva u selima na razne načine. Izdaju dio svojih prostorija, prikupljaju pomoć od mještana, vrše pregled mehanizacije koja sudjeluje u žetvi«, priča nam o svakodnevnim problemima s kojima se susreće kao prvi čovjek somborskih vatrogasaca.

Kada sumira svoje »vatrogasne godine« naš sugovornik kaže da mu nije žao što je cijelog sebe dao vatrogastvu. Jedino što mu je žao je što je njegova obitelj trpjela zbog toga. Natjecanja i vatrogasna druženja odvela su ga u mnoge krajeve bivše Jugoslavije, Italiju, Austriju, Rusiju... Ponosan je i što je dao svoj doprinos uspjehu omladinki iz Berega koje su u drugoj polovici devedesetih godina osvojile treće mjesto na europskom natjecanju u Danskoj i prvo mjesto na Intrenacionalnom vatrogasnom natjecanju u Njemačkoj. Za nabrojiti sva priznanja koja je tijekom svog angažiranja u vatrogastvu dobio od vatrogasnih saveza, od općinske do državne razine, trebalo bi nam još prostora.

Zlata Vasiljević

ganja«. Nizale su se godine, ali i pehari osvojeni na raznim natjecanjima. Kada je krajem osamdesetih godina tekstilna tvornica otišla u stečaj, bilo ih je ukupno 21. Na istom radnom mjestu - komandira protivpožarne zaštite ostao je i nakon što je tvornicu kupio Bane Sekulić. Odatle je otišao i u mirovinu u drugoj polovici devedesetih godina.

VATROGASNI SAVEZ

Osim što je za vatrogastvo bio vezan na svom poslu, Joza Krizmanić je tome bio posvećen i poslije radnog vremena. Tajnikom Općinskog vatrogasnog saveza postao je 1977. godine, a taj posao radio je 14 godina. Sljedeći angažman u Općinskom vatrogasnom savezu bio mu je komandir brigade Vatrogasnog saveza u Somboru.

Punih 16 godina. No, 2008. godine odlučio je staviti točku i oprostiti se od svojih vatrogasaca. »S **Mancikom** sam u braku od 1966. godine, a sve te godine više sam bio izvan kuće. Obuke, natjecanja, suđenja na vatrogasnim natjecanjima, skupštine, a supruga me je ispraćala i čekala. Kćer je odrasla i udala se, a ja je nisam za ruku odveo na sladoled. Ako već nisam bio s njom, želio sam više vremena imati za svoga unuka«, riječi su kojima svoju odluku da se povuče pojašnjava Joza Krizmanić. I povukao se, ali ne zadugo. Izdržao je četiri godine bez vatrogasaca, vježbi, natje-

Gradska uprava Grada Subotica temeljem članka 29. Zakona o procjeni utjecaja na životnu sredinu (Sl. glasnik RS br.135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST

Nositelj projekta *EXPRES SERVIS DOO*, Subotica, Dimitrija Tucovića br. 8. podnio je ovom tijelu zahtjev za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja na životni okoliš projekta *Izgradnja proizvodno skladišnog objekta* na katastrskoj parceli 11028 ko Donji Grad, (ul. Beogradski put 117) Grada Subotica.

Nakon sprovedenog postupka Gradska uprava, Služba za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj je dana 24. 9. 2014. godine donijela Rješenje broj IV-05/I-501-361/2014, kojim je utvrđeno da za predmetni projekt nije potrebna Studija o procjeni utjecaja na životni okoliš.

U cilju obavještanja javnosti tekst rješenja može se preuzeti na sajtu gradske uprave www.subotica.rs, odjeljak Životna sredina / Oglasna ploča

<http://www.subotica.rs/index/pagelistzs/lg/sr>

OD 23.09.2014. DO 30.11.2014.

Jesenska akcija

✓ BESPLATNA KONTROLA VIDA

✓ -10% NA DIOPTRIJSKE NAOČALE

✓ -50% NA SUNČANE NAOČALE

TÓTH OPTIKA SUBOTICA

024 551-045

POGLED S TRIBINA

Hrvatski duo

R *Real Madrid* i *Barcelona*. Dva najveća giganta španjolskog, ali i svjetskog nogometa. Momčadi koje su u svim natjecanjima u kojima sudjeluju u startu favoriti za osvajanje naslova. I...

I u njima su danas glavne karike dva hrvatska nogometaša. Dva nogometna fantazista. **Luka Modrić** i **Ivan Rakitić**.

Kada je svojedobno, nakon dugog pogađanja dvaju klubova, omaleni vezist *Tottenham* konačno prešao u veliki madirdski *Real*, trebalo mu je određeno vrijeme prilagodbe na novu sredinu. U prošloj sezoni se konačno ustalio u prvoj postavi i donio veliki udio u osvajanju desetog naslova pobjednika Lige prvaka. A danas se sastav kraljevskog kluba jednostavno ne može zamisliti bez Luke.

Na drugoj strani, doslovno. U drugoj španjolskoj regiji, Kataloniji, drugi hrvatski as Ivan Rakitić

je odmah nakon što je stigao iz *Seville* i navukao plavo – crvenu majicu *Barcelone* pokazao svoje veliko nogometno majstorstvo. Novi strateg *Barce* **Luis Enrique** namijenio mu je glavnu ulogu u sredini momčadi za koju godinama nastupaju **Xavi** i **Iniesta**, tandem koji je kreirao glasovitu tika-taka postavku s kojom se ponos Katalonije godinama poigravao sa svim rivalima. Ali kako je ta postavka igre već uveliko pročitana, menagement *Barce* je odlučio ubrzati svoju igru i kupovina hrvatske »Rakete« je, uz dovođenje golgetera **Luisa Suareza** je, bio posve logičan potez. Potez koji se već uveliko isplaćuje. Istina Suareza se još čeka do isteka njegove kazne (25. listopada), no Ivan već uveliko vraća uložene eure. I odličnim igrom, i pasovima, ali i golovima koje je već počeo postizati.

Tandem snova čini sadašnjost, ali i budućnost hrvatske vatrene momčadi. Vatra koju često znaju zapaliti svojim potezima na terenu prenose i na tribine, gdje njihovi vjerni navijači sve to znaju nagraditi.

A prve vatre će tek biti...

D. P.

NOGOMET

Kiks Dinama

Lider prvenstva 1. HNL zagrebački *Dinamo* je neočekivano kiksnuo u susretu 10. kola odigravši neodlučeno protiv *Slavena* (0:0) i izgubivši dva očekivana boda. Riječani su pobjedom protiv *Zagreba* (3:0) smanjili prednost modrih na dva boda.

Ostali rezultati: *Lokomotiva* – *Osijek* 2:0, *Istra 1961* – *Hajduk* 0:2, *Split* – *Zadar* 3:0.

Tablica: *Dinamo* 26, *Rijeka* 24, *Hajduk* 15, *Split*, *Lokomotiva* 13, *Zagreb* 12, *Zadar* 11, *Istra 1961*, *Osijek*, *Slaven* 8.

TENIS

Čilić startao pobjedom

Na svom prvom turniru nakon osvajanja US Opena, najbolji hrvatski tenisač **Marin Čilić** je u Pekingu (ATP 2.500.470 \$) na otvaranju svladao Kineza **Baia** (6:3, 6:4). Drugi hrvatski predstavnik **Ivo Karlović** je poražen od Poljaka **Gojowczyka** (4:6, 6:2, 5:7), iako je imao vodstvo od 5:2 u trećem setu.

HOKEJ

Još jedan poraz Medveščaka

Zarazliku od prošle debitantske sezone u KHL-u, hokejašima *Medveščaka* baš ne ide na početku sezone 2014/15. U suretu 11. kola medvjedi su doživjeli težak poraz na gostovanju kod SKA iz Sankt Peterburga (1:5), pa imaju skroman omjer od samo 3 pobjede i čak 8 poraza.

NAMA JE DOVOLJNO

DA ZNATE ZA NAS

FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće

- Subotica, Karađorđev put 2,

- Telefon (danonoćno):

(024) 55-44-33

Raspored sprovođa i umrlice na

Internetu: www.funero.co.rs

e-mail: funero@funero.co.rs

Kod smrti umirovljenika umanjujemo račun za iznos posmrtno pomoći koju daje PIO.

Povoljno kuća od 158 m² s gospodarskim zgradama u predgrađu Virovitice, Slavonija, Hrvatska. Za one koji hoće boravak u Europskoj uniji. Vrt, voćnjak uz kuću, povoljno prodajemo! Pitati na telefone 00381 644413383 i 00385 33543263.

Prodajem lijepu 182 m² kuću u turističkom gradu s jezerom Slavenska Orahovica, Hrvatska. Vrijedi pogledati. Plin, telefon, zračna banja, blizu planine Papuk. Tel.: 00385 33 673076 ili 063 7668808. E-mail: leanikolas17@yahoo.com

Kupujem poljoprivredno zemljište, u jednom komadu od cca 8 do 20 jutara obradive zemlje. Tel.: 064 1759512.

Prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suteronom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i cg, u centru Sombora. Tel.: 025 5449220 ili 064 2808432.

Molim odgovornu i ozbiljnu obitelj bez predrasuda, koja bi prihvatila osobu u mirovini na doživotnu skrb, u vašem domu kao člana obitelji. Subotica-Osijek-Bjelovar-Daruvar-Ivanićgrad. Tel.: 060/155-8667.

Naprodaj: nova el. kosilica, el. štednjak s ravnom pločom, koturaljke, roze i bijele leandere, komplet crno muško odijelo s čakširama i prslukom, kožne čizme, razna bunjevačka ruva, sefiri, marame, stol na razvlačenje sa stolicama, virangaši, parača s krimerim, ručni kembridž valjak jednodijelni, ekskluzivna talijanska vjenčanica, tepih, tepih staze, ječmena i žitna slama. Tel.: 060-0532570 i 024/528-682.

Prodaju se: koturaljke, nova el. kosilica, cijele i polutke opeke velikog formata (13 din komad). Tel.: 024 528682.

Prodajem klasičan trosoban stan centar grada 116 m² pogodan za poslovni prostor potrebna adaptacija. Tel.: 024 526-243.

Izdajem stan od 40 m² u centru Zagreba – kod Britanca, potpuno opremljen na prvom katu. Cijena stanarine 300 Eur. Tel.: 063 517 007 ili 063 506 110.

Molim Zvonka Rođenovića, koji me putem jednog časopisa obavijestio da je u Švicarskoj da se javi ako ima prijatelje u Orahovici, Varaždinu, Kr. Toplice, da bi me prihvatili. I druga mjesta. Tel.: +381/628377263.

Prodajem vilerove goblene. Tel.: 063 8579679.

Dajem satove engleskog jezika za sve uzraste. Tel.: 528-944.

Prodajem kuću u Keru, 385a površine, 4 sobe, 2 kuhinje, 2 kupatila. Tel.: 528-994.

Poklanja se veći crni pas, kratkodlaki, a prodaju: »IMT« jednobrazni plug. tel.: 528 682 i kukuruz u klipu. tel.: 532 570.

Tražim mlađu ženu, oko 40 godina, radi tjednog ili po dogovoru spremanja. Tel.: 024 520 764, zvati oko 14 sati.

IZDAJEM dvo i četverokrevetne APARTMANE i SOBE u Lumbardi na otoku Korčuli. Svaki apartman i soba ima svoju TERASU i poseban ULAZ. Mogućnost ljetovanja VEĆIH GRUPA. Gostima je na raspolaganju veliki ROŠTILJ. Svi gosti imaju osiguran PARKING za automobile i plovila. Udaljenost od mora 150 m. Sve detalje možete vidjeti na www.apartmanikorcula.com. email: marko.gusak@apartmanikorcula.com Kontakt osoba: Marko Gusak, prof. 091/6012021 098/ 9622059.

Makarska – iznajmljujem sobe sa kupatilom, frižiderom, upotrebom kuhinje i parkingom za sezonu 2014. godine. Telefon za Srbiju: 060-6331910, telefon za Hrvatsku: 00385-21617909.

Prodajem garažu od 18 m² u ulici Bore Stankovića 5. Prva s lijeve strane. Tel.: 064 1759512.

Subotica – centar prodaje se nov dvosoban stan 56 m² treći kat, lift, klima, dvije terase, cijena 42 000 eura. Tel.: 024 529 745 ili 063 518 218.

Prodaje se roljka za glačanje veša i drvena vaga s tegovima (mjeri do 500 kg). Tel.: 064 3910112

Izdaje se jednosoban namješten stan na Radijalcu. Tel.: 069 2887213.

Tročlana obitelj prima stare osobe na dvorbu za nekretninu ili penziju. Tel. 062 1941729.

Kupujem njivu – poljoprivredno zemljište u jednom komadu većem od 5 ha. Tel.: 064 1759512

Subotica, prodaje se solidna kuća sa zasebnom garažom i prostranim dvorištem. Infrastruktura. Legalizovano. Cena po dogovoru. Vlasnik. Tel.: 065-5053962.

Prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suteronom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG, u središtu Sombora. Tel.: 025-5449220 ili 064-2808432.

Prodaje se VW PASSAT 2.0 Fsi, 110 kw, god. 2007/Viii, km 230.000, benzin, 4x4, klima, radio+cd+sat. nav., kožna sjedišta, kompletno opremljen, servisiran. Molimo da se isključivo pismene ponude za kupnju navedenog vozila dostave na: Generalni konzulat Republike Hrvatske, Maksima Gorkog 6, Subotica. Krajnji rok za dostavu pismenih ponuda je 15.10.2014.

Hrvatska likovna udruga **CroArt** prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge. Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218; e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

HKC Bunjevačko kolo, Likovni odjel, vrši prodaju slika svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, ul. Preradovićeve 4. radnim danom od 8 do 14 sati. Tel: 024/556-898 ili 555-589.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz Hrvatske riječi VAŽI DO 10. 10. 2014.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojoj ćete moći objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*.

Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova
Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Vesna Prčić (predsjednica)
Ivan Gregurić, Mato Groznica,
Slavica Mamužić, Zvonko Sarić,
Josip Stantić, Thomas Šujić,
Vesna Zelenika, Tomislav Žigmanov

DIREKTOR

Ivan Karan
e-mail: hredirektor@tippnet.rs

ODGOVORNA UREDNICA:

dr. sc. Jasminka Dulić (hurednik@tippnet.rs)

POMOĆNIK I ZAMJENIK ODGOVORNE UREDNICE:

Zvonko Sarić

REDAKCIJA:

Davor Bašić Palković (kultura i urednik Kužiša)
Slavica Mamužić (novinarka)
Dražen Prčić (sport i zabava)
Željka Vukov (društvo)
Zlata Vasiljević (dopisništvo Sombor)
Suzana Darabašić (dopisništvo Šid)

ŠEF DOPISNIŠTAVA I KOREKTOR:

Mirko Kopunović (mkopunovic@hrvatskarijec.rs)

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik) (tsujic@hrvatskarijec.rs)
Jelena Ademi (grafička urednica) (jademi@hrvatskarijec.rs)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević (nsudarevic@hrvatskarijec.rs)

UREDNIK WEB IZDANJA:

Dražen Prčić

ADMINISTRACIJA:

Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)
Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)
Branimir Kuntić (pravnik@hrvatskarijec.rs)

KOMERCIJALA:

Mirjana Dropulja (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55; ++381 24/55-15-78;
++381 24/53-51-55

ŽIRO RAČUN: 355-1023208-69

E-MAIL: hrvatskarijec@tippnet.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Rotografika
doo Subotica

List je upisan u Registar javnih glasila
Agencije za privredne registre Republike Srbije
pod registrarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija
u publikaciji Библиотека
Матице српске, Нови Сад
32+659.3(497.113=163.42)

ČESTITAMO: SREBRNU SVADBU

Skladan obiteljski život

Prije trideset godina srele su se dvije osobe ni ne sluteći što ih dalje očekuje. Na Uskrs 1984. godine upoznali su se **Tomo Tikvicki** i **Marta Tumbas Loketić**. Tomo je tada bio zaposlen u kombinatu, a Marta u konfekcijskoj tvornici *Željezničar*. Nakon pet godina, točnije 30. rujna 1989. godine njih dvoje su se vjenčali u katedrali sv. Terezije Avilske, gdje ih je vjenčao katedralni župnik mons. **Stjepan Beretić**. Svadbeno veselje

odvojeno se slavilo, po starom bunjevačkom običaju. Tomo je svoje svatove ugostio na obiteljskom salašu u Žedniku, a Marta u dvorani *Kuma*. Godinu dana kasnije dobili su kćerku **Danijelu**, a nakon toga i sina **Miroslava**. I poslije 25 godina braka njih dvoje imaju lijep i skladan obiteljski život, dom i dvoje prekrasne djece, s kojima sada skupa zahvaljuju Bogu za svojih četvrt stoljeća braka.

Tomo se sada bavi poljoprivredom, a Marta radi u vrtiću kao pomoćna radnica. Danijela je završila Građevinsku školu i trenutačno je studentica, dok je Miroslav završio srednju kemijsku školu. Danijela se bavi i folklorom. Marta i Tomo su uvijek nasmijani, pozitivni i spremni za šalu, a obljetnicu su obilježili u crkvi sv. Marka u Žedniku nakon čega su kući priredili slavlje za užu obitelj i bliske prijatelje.

Martina Stantić

IZ IVKOVIĆ ŠORA

Uvik pod vitar

Piše: Branko Ivković

Faljni čeljadi moja. Jevo, ja taman poradijo i veselim se lipom vrime-nu, a i odžak sam sazi-đo redovno – jest da se mal nisam skrndavijo s alaša al spasijo me moj brat **Ivica** iz Tavankuta pa došo i završijo poso. Moro sam to uradit, bijo mi nadokalamljen s jed-

nom civi pa se pušio, a ova moja samo rondza. Upuši se kaže kad propaljiva kugod divenica. I sidim tako sav srićan kad jevo ti mog rođe **Jose**, otvorijo kapiju i ide priko ledine i mrguda. Kad je došo prid ambetuš oma oso bis: »Av da njim ovo da njim ovo. Kako mislidu da će svit izdurat, svi ćemo propast i otić u štetu.« Moro sam ga prikinit, siroma sav se izobličijo više brkova, a trbu mu se vidim naduvo od bisnoće pa izgleda razvijen kugod pauk, što kaže moj drugar Ivica lovas i strujar u selu. »Ajde rođo smiri se malo andraka mu njegovog, ta nije valjda tako crno kugod da smo u skupštini«, velim ja njemu, a on ni pet ni šest: »Ta da šta je očin, ne crno ko crno neg još i gore! Ta di ti živiš Braniša? Ti kugod da nikad ne izvlačiš nogu iz Ivković šora kad ništa ne znaš. Jevo ja baš malo upalijo našu varošku televiziju kad ono baš prikazivadu gradsku kuću, tamo di se vinčavadu, a ono skupština... »E i ti si moj Joso trevijo kugod prstom u pekmez, kud si na skupštinu naletijo, šta nisi gledao kake svatove jal svirce«, šalim se ja, a Josu mi oma odgovara: »Ta samo ti tiraj sa mnom komendiju, al kad ti ispriopovidam i ti ćeš pobisnit ko i ja.« »Ajd baš da vidim tu pripovitku koja mene mož izvuć kad imadem litru špricera prid sobom«, velim ja, a on će: »Otac ga uncucki samo po čovče božiji, drugo ću ti ja popit pa valjda smo rodbina.« Dobro se snašo moram mu priznat pa nalivam i njemu da divani šta je čuvo. »Ništa bome pametno, jeto počeli pa oma povadili brice na narod – velidu kako malo zarađivadu pa se mora dignit cina i vodi i odnesivanju đubreta iz kuća i prljavoj vodi pa toplani, a kandar sam nasluktijo da oće i oni bus poskupit, a i struja.« »Ne razumim opšte rođo moj kako se to mož trevit. Ovi iz glavne varoši divanidu o smanjivanju zarada i penzija, a ovi kugod da tiradu pod vitar božem prosti pa još dižedu cine. Kako će to svit izdurat? Doduše, bilo je i razumni divana pa su kazivali da ne triba tako, al onaj glavni samo«, kažem ja Josi, a on će da se to mora jer ćemo propast. Divanim ja njemu: »Ne razumim kako mož propast kad je voda od Boga data i zabada vad. Ta moj dida je kadgod kazo da se čoviku makar i tuđinu ne smi nedat čaša vode ako je žedan, a ovi sad uzimadu po plate, pa ondak za đubre... Kažedu da toliko korisni stvari bacamo u đubre, a svit u drugim državama to ponovo priradi i asnira, a kod nas u manjku. Ondak ne znam jel si čuo nisu dali našoj tribini da se održi u varoškoj kući?!« »Mani se ti tog i nali još koju. Kad si čuo da su nama 'Rvatima štogod dali? Tako i ovo... A za vodu se ne boj, dok je naš šor u dolu mi ćemo imat vode. Nama dvojici i 'nako triba samo za kupanje subatom, a taki smo siroti da više đubreta ni nemamo osim ispod josaga – to ide na njivu i rešena nevolja. Ajd u zdravlje, a vama čeljadi zbogom do drugput.

BAĆ IVIN ŠTODIR

E, da je dada živ

Evo, bać Iva ope svaj nikaki zbludit. Vi dana bijo u varoši i to u ne di imade najviše njegovi u ve države. Unaprid se radovo što će koikoga vidit, imade on tamo dosta dobri. Najviše se radovo što će vidit mlađu, u varoši uči škole. Brog njoje se i krenijo, javila mu da imade roditeljki. Njegova u torbu napakovala koišta, pa veli ostavi je, nek se malo zasladi. Oma je to odno tamo di stoji, na na kapije veli ošla je u škulu, nek samo ostavi. Izašo na sokak, gleda ku će prvo.

Piše: Ivan Andrašić

Ajd, veli ide obit njegovu veliku drugu, ona ga uvek razgalji smijem o srca. Ka lipo razvuče usta od uveta do uveta i oči je se zasjaju, on oma vidi da je ko njoje dobro došo, pa zaboravi na sve brige. Vaj put ga dočekala nika-ko žalosna i zabrinuta, ni je naučijo vidit taku. Oma je ositijo da ni baš sve kako triba. Eto i nju uvatila nikaka zla volja, a mogo je i mislit zašto. Malo iz novina, malo od pajtaša sa svi strana, puno je toga ružnoga čo vi dana. I to od ružnoga međ njegovima. Svi se uzvrtošili, svi samo gledu šta će i kako će zagrabit za se, a malo pljucnit po drugima, kanda više niko nikomu ništa ne viruje i svako svakoga samo grdi. Brzo će izbiranje zone što će njegove vodit četiri godine što su prid njima, pa bi se svako probo dokopat kakoga položaja. Ni što su do juče bili ko nokat i meso danas se razišli svako na svoju stranu. Ka pogleda šta se to radi međ njegovima, sve mu izgleda isto ko i u države u koje živi. I ne samo u te, neg i u matrne. Gleda niko veče televiziju, dugo već ni. Odjedamput jedan od ni što ne vladu, zove sve ve što su protiv voga što vlada da dojdju, pa da se koišta sporazumu i da ga probu srušit, a ako ne srušit, makar dovest pameti. To su jim, izgleda, jedini planovi. E, kanda je tako i sve vo što se radi međ njegovima sad prid izbiranje. Svi su tude na okupu. I učitelji i doktori i fiškalji i vi i ni, a bome i pope. E, ka se siti popa, ne zna šta bi mislijo. Zna samo ko bi mu to mogo rastolmačit, al evo već četiri godine kako je umro, pa nema koga pitat. Jedino dada bi mu zno odvratio ka bi mu pito zašto se pope putu u politiku i zašto idu na nikake liste, jel, imade ji dvi. I kako to, jedan popa ide na jednu, drugi na drugu. A i jedan i drugi u svoji župa imadu i ne koji su za jednu listu i ne koji su za drugu, a najviše je i ko jednoga i ko drugoga ni kojima je već sve došlo na vr glave, pa nisu ni za jednu ni za drugu. I još bi bać Iva pito dade jel oni nisu župnici i nima što nisu njegovi, nego će izbirat kod drugi. Izbiraće kod ni što će po imenu i prizimenu znat koga izbiru, a ne ko on i njegovi, nikake liste i to još priko nikaki elektora. Možda bi mu dada zno rastolmačit i šta su njegovi radili dok su se drugi ubiližavali u nikake spiskove za izbiranje. E, samo da je živ!

3. listopada 2014.

MISLI POZNATIH

Leibnitz: Voljeti znači u tuđoj sreći naći svoju sopstvenu.

Brando: Najbolji način da se čovjek osjeti živ je – voljeti.

Bernhard: Prvi poljubac se ne daje usnama, nego očima.

KVIZ

Mia Čorak Slavenska

Koje godine i gdje se rodila hrvatska balerina Mia Čorak Slavenska?
S koliko godina je započela solo nastupati?
Po čemu je ušla u povijest hrvatskog baleta?
Gdje je potpisala prvi profesionalni ugovor?
Na kojoj velikoj plesnoj manifestaciji je osvojila prvu nagradu?
Gdje je sve nastupala tijekom uspješne karijere?
U kojoj poznatoj operskoj kući je bila primabalerina?
Kada i gdje je umrla Mia Čorak Slavenska?

Rodila se 20. veljače 1916. godine u Brodu na Savi
5. listopada 2002. godine u Los Angelesu
Umrla je 5. listopada 2002. godine u Los Angelesu
Metropolititan u New Yorku
Europa, Južna Amerika, Azija
Na plesnoj Olimpijadi za vrijeme OI u Berlinu 1936.
Potpisala ga je 1934. godine u HNK
Bila je prva hrvatska primabalerina
5. listopada 2002. godine u Los Angelesu

FOTO KUTAK

Spremanje čiste sobe!

VICEVI

Da bi jedna obitelj bila sretna, mora postojati ljubav, razumijevanje i najmanje dva računala!

Moja žena je najbolji vratar...
- Sve mi brani!

Učitelj pita đake:
- Tko zna navesti neki primjer za slučajnost.
Iz posljednje klupe više Perica:
- Moj tata i mama su se vjenčali istoga dana!

NOGOMET

Pobjeda uz odličnu igru

SONTA – *Dinamovci* su u 5. kolu na svojem stadionu u kompletnoj postavi dočekali ekipu trenutačnog lidera prvenstva, *Jedinstvo 1947* iz Koluta, a pogotkom **Josipa Gala** iz slobodnjaka s oko 25 metara *Dinamo* je došao u vodstvo. U drugom poluvremenu »plavi« su podvostručili prednost zgoditkom **Kmezića** u 61. minuti, što se ispostavilo kao krajnji rezultat od 2:0.

Radost Monoštoraca

MONOŠTOR – U 8. kolu prvenstvenom kolu *Dunav* je dočekao ekipu *Hajduka* iz Stapara. Domaći su na veliku radost brojnih

navijača, u samom finišu 1. poluvremena došli u prednost od 1 : 0. Polovicom druge dionice igre gosti su poravnali, a desetak minuta kasnije nogometaši *Dunava* su nakon jedne munjevite akcije postigli i drugi zgoditak, za konačnih 2:1.

I.A.

Bačka 1901 osvojila bod

SUBOTICA – Nogometaši najstarijeg kluba u državi uspjeli su pogotkom u posljednjim trenucima susreta protiv ČSK *Pivare* osvojiti bod (1:1) i prekinuti neugodnu seriju uzastopnih neuspjeha. Nakon 7. odigranih kola *Bačka 1901* se nalazi na 12. mjestu s 7 osvojenih bodova.

Tavankut ostao neporažen

BAČKA TOPOLA – Momčad *Tavankuta* uspjela je sačuvati svoju mrežu na gostovanju kod drugoplasiranog TSC-a u Bačkoj Topoli (0:0). Priliku za nove bodove imat će na još jednom gostovanju, ovoga puta u Somboru, protiv ŽAK-a u subotu 4. listopada.

RUKOMET

Poraz u finišu

NOVA PAZOVA – Na gostovanju u Novoj Pazovi Sonćanke su za bilježile novi poraz. U završnici za infarkt u svega tri i pol minute *tajfunke* su prokockale prednost od dva zgoditka ina koncu izgubile susret 22:21.

Katastrofa Sonćana

PRIGREVICA – Igrači RK *Sonta* u 3. kolu su na teškom gostovanju u susjednoj Prigrevici teško poraženi. Domaća momčad PIK *Prigrevica* – RK *Sonta* napunila je do vrha mrežu Sonćana za konačnih 41:12.

I.A.

ODBOJKA

Memorijal Josip Marković - Josa

SUBOTICA – Danas i sutra (3. i 4. listopada) u subotičkoj dvorani sportova igrat će se III. Memorijal *Josip Marković - Josa*, u znak sjećanja na velikog sportskog radnika koji je ostavio veliki trag u ženskoj odbojci. Na vrlo jakom turniru sudjeluju ekipe *Crvene zvezde*, *Vizure*, *Jedinstva* (Stara Pazova) i domaćina NIS *Spartak*.

TENIS

Naslov za Subanovića

SUBOTICA – Na teniskom turniru za dječake do 14 godina, igranom prošlog vikenda na terenima TK *Spartak* u Dudovoj šumi, pobjednički naslov pripao je **Nemanji Subanoviću** koji je u finalnom duelu bio bolji od **Miloša Vukovića** (6:2, 6:3).

DŽUDO

Dvije medalje na ATOM kupu

PAKS – Mladi džudaši subotičkog Spartaka osvojili su dva odličja na jakom međunarodnom natjecanju u mađarskom Pak-

su. **Boris Vaci** je bio srebrni, dok je **Nikola Šašić** uspio osvojiti broncu. Ovoga vikenda Subotičani će nastupiti na Prvenstvu Srbije za mlađe seniore, na Kupu u Požegi (Hrvatska) i memorijalnom turniru u Bečeju.

Privatna stomatološka ordinacija

Opće stomatološke i specijalističke ortodontske usluge

dr. Róbert Horvát

www.poslovnabaza.com/drhorvatrobert

24000 SUBOTICA Dure Đakovića 7/a Tel.: 024/554-136

ANA MIKOVIĆ, DRŽAVNA PIONIRSKA PRVAKINJA U VESLANJU

Razgovor vodio: Dražen Prčić

Milica Sambolija i Ana Miković

Šampionski naslov je nagrada za uloženi trud

značajniji rezultati su počeli nagrađivati uloženi trud«, ističe Ana.

TRENINZI

»Uvijek kada to vremenski uvjeti dozvoljavaju idemo na vodu, tijekom ljetnih ferija smo trenirale dva puta dnevno, a sada kada je počela škola ovisno o smjenama, izuzev ponedjeljka, u čamcu smo svakoga dana na jednom treningu. A kada nije lijepo vrijeme onda veslamo na ergometru, trčimo i idemo u teretanu obavljajući sve prateće segmente redovitog tzv. suhog treninga, a sve to pod stručnim nadzorom trenera Aleksandra Lovara i Denisa Kozme, te Tomislava Zvekanova«.

TAKTIČKA POSTAVKA UTRKE

Na naše pitanje kako se taktički postavljaju u odnosu na ostale protivnice u utrci, Ana i Milica u glas odgovaraju:

»Na početku utrke uradimo jak start, onda malo slabije vučemo, a ako nam se protivnik približi uradimo nekoliko jakih zaveslaja u namjeri osujećivanja njihovog napada i na koncu posljednjih 300 – 250 m forsiramo jaki finiš«, a Ana dodaje: »S obzirom da sam ja prva u čamcu, onda ja i izdajem određene komande u pogledu doziranja brzine i jačine zaveslaja, ali sve je to u jednoj našoj zajedničkoj kombinaciji koja se pokazala uspješnom u pobjedničkoj utrci na državnom prvenstvu u Beogradu«.

MIHOLJSKA REGATA

Prošloga vikenda Ana je skupa s klupskim kolegicama vozila četverac skul na Miholjskoj regati u Osijeku i imala prilike oprobati svoje snage u međunarodnoj konkurenciji.

»Vozile smo četverac i uspjele smo se plasirati na drugo mjesto, što je sasvim dobar re-

zultat jer je u pitanju natjecanje na rijeci koju ne poznajemo toliko dobro. Također, Drava je vrlo brza rijeka i jako nosi, pa je zbilja ogromna razlika u odnosu na jezersku površinu na kojoj svakodnevno treniramo«.

AMBICIJE

Na koncu ovog novinskog debija, morali smo upitati Anu kako vidi svoju veslačku budućnost?

»Voljela bih još jedno vrijeme veslati dubl skul skupa s Milicom, a pred nama su sljedeća natjecanja, prije svih Balkansko prvenstvo na koje smo se izravno plasirale kao prvakine države i gdje ćemo morati pokazati i dokazati kako naš rezultat nije bio slučajan. Ali, to će biti tek sljedeće godine, a do kraja ove sezone ostaju nam još dva natjecanja, prvo je već ovoga vikenda u Szolnoku (Mađarska), a osamnaestog studenoga veslat ćemo daljinsku regatu u Novom Sadu. Vreme je pred nama, tek nam je četrnaest godina«, pogledala je Ana kolegicu iz dubl skula Milicu i nasmijala se.

MILICA SAMBOLIJA

Veslanje je, na određeni način, naš obiteljski sport, jer su i moj brat i ujak također bili veslači, a ujak je sada i trener, pa je to vjerojatno ponajviše utjecalo na moj sportski izbor. Što se tiče našeg dubl skula, mogu reći kako se odlično slažem s Anom i vrijedno trenirajući nastojimo biti još bolje i brže u svakoj novoj utrci. Izuzetno je važno dobro pratiti ostale protivnice, staviti i vaditi istovremeno i sinkronizirano veslo u vodu, jer se time najmanje gubi u ritmu veslanja. Državni naslov u pionorskoj konkurenciji je veliki poticaj da i dalje nastavimo usavršavati našu veslačku tehniku, a vrijeme pred nama će zasigurno donijeti još mnogo dobrih rezultata.

VESLANJE

Pitanje koje se na startu ovog razgovora neumitno nameće, odnosi se na razloge koji su utjecali na izbor sporta koji nije nimalo nježan i svojstven djevojkama. Zašto baš veslanje?

»Isprva sam se veslanjem počela baviti zbog zdravstvenih razloga i boljeg razvijanja kralježnice, no vremenom mi se ovaj sport svidio i počela sam ga ozbiljnije trenirati. I evo već treću godinu sam vezana uz Palić i čamac, a prvi

Cijelo ljeto smo trenirali dva puta dnevno i rezultat nije izostao

3. listopada 2014.

XIV. FESTIVAL BUNJEVAČKI PISAMA

